

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการฝึกกลวิธีการเรียนรู้ร่วมกับการสอนแบบ โฟร์บล็อก ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้สำหรับการดำเนินการวิจัย โดยแบ่งตามหัวข้อได้ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
  - 1.1 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
  - 1.2 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
  - 1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
  - 1.4 การวัดผลและประเมินผลของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. สมรรถนะทางการสื่อสารของนักเรียนในศตวรรษที่ 21
3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
  - 3.1 ความหมายของการอ่าน
  - 3.2 ความสำคัญของการอ่าน
  - 3.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน
  - 3.4 ประเภทของการอ่าน
  - 3.5 องค์ประกอบของการอ่าน
  - 3.6 กระบวนการของการอ่าน
  - 3.7 ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
  - 3.8 ทฤษฎีการอ่าน
  - 3.9 รูปแบบการอ่าน
4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ
  - 4.1 ความหมายของการอ่านจับใจความ
  - 4.2 ความสำคัญของการอ่านจับใจความ
  - 4.3 ขั้นตอนการอ่านจับใจความ

- 4.4 กลวิธีการอ่านจับใจความ
- 4.5 ทฤษฎีการอ่านจับใจความ
- 4.6 การสอนการอ่านจับใจความ
- 4.7 การวัดและประเมินการอ่านจับใจความ
- 4.8 เนื้อหาที่นำมาใช้ในการอ่านจับใจความ
5. การสอนอ่านจับใจความแบบปกติ
6. กลวิธีการเรียนรู้
  - 6.1 ความหมายของกลวิธีการเรียนรู้
  - 6.2 ความสำคัญของกลวิธีการเรียนรู้
  - 6.3 ลักษณะของกลวิธีการเรียนรู้
  - 6.4 ประเภทของกลวิธีการเรียนรู้
7. กระบวนการสอนแบบโพรบลิอิก
  - 7.1 ความสัมพันธ์ของการอ่านเพื่อความเข้าใจกับความรู้เดิม
  - 7.2 ความสัมพันธ์ของการอ่านเพื่อความเข้าใจและคำศัพท์
  - 7.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านเพื่อความเข้าใจกับการเขียน
  - 7.4 แนวการสอนแบบโพรบลิอิก
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดเป็นกรอบและทิศทางการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของสถานศึกษา เป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนให้เป็นแนวเดียวกันตามมาตรฐานการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ม.ป.ป. : 1 - 2) ดังนี้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดความรู้อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่เกี่ยวกับทักษะการอ่าน หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ในมาตรฐาน ท 1.1 สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้กำหนดไว้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางของมาตรฐานที่ 1.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.5	1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง 2. อธิบายความหมายของประโยคและข้อความที่เป็น การบรรยายและการพรรณนา 3. อธิบายความหมายโดยนัยจากเรื่องที่อ่านอย่าง หลากหลาย	* การอ่านออกเสียงและการบอก ความหมายของบทร้อยแก้วและบท ร้อยกรองที่ประกอบด้วย - คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ - คำที่มีอักษรนำ - คำที่มีตัวรันต์ - อักษรย่อและเครื่องหมายวรรคตอน - ข้อความที่เป็น การบรรยายและ พรรณนา - การอ่านบทร้อยกรองที่เป็นทำนอง เสนาะ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	4. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น จากเรื่องที่อ่าน	* อ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น - วรรณคดีในบทเรียน
	5. วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต	- บทความ - บทโฆษณา - งานเขียนประเภทโน้มน้าวใจ - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน
	6. อ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อแนะนำ และ ปฏิบัติตาม	* การอ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อแนะนำและปฏิบัติตามเช่น - การใช้พจนานุกรม - การใช้วัสดุอุปกรณ์ - การอ่านฉลากยา - คู่มือและเอกสารของโรงเรียน ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน - ข่าวสารทางราชการ
	7. อ่านหนังสือที่มีคุณค่าตามความสนใจอย่าง สม่ำเสมอ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน	* การอ่านหนังสือตามความสนใจเช่น - หนังสือที่นักเรียนสนใจและ เหมาะสมกับวัย - หนังสือที่ครูและนักเรียนกำหนด ร่วมกัน
	8. มีมารยาทในการอ่าน	* มารยาทในการอ่าน

จะเห็นได้ว่าสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตัวชี้วัดชั้นปี กำหนดให้ผู้เรียนอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง อธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความที่เป็นการบรรยายและการพรรณนา อธิบายความหมายโดยนัยจากเรื่องที่อ่าน อย่างหลากหลาย แยกแยะข้อเท็จจริงจากเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต อ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อแนะนำและปฏิบัติตาม อ่านหนังสือ ที่มีคุณค่าตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน มีมารยาทในการอ่าน

ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระภาษาไทย สถานศึกษาต้องมุ่งดำเนินการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เลือกรูปแบบกระบวนการ เรียนรู้ที่เหมาะสม พัฒนาการคิด ทักษะ ความสามารถ ความถนัดของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีนักการศึกษากล่าวไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2546 : 101) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างสติปัญญาและพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสามารถในการคิดระดับสูงและคิดแบบองค์รวมสามารถคิดสร้างสรรค์ตนเอง สังคม ประเทศชาติและโลก นอกจากนี้ยังมุ่งพัฒนาการทางอารมณ์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในอารมณ์อย่างถูกต้อง เหมาะสม และการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องสอดคล้องกับการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยกำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนการสอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ใช้การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 27) กล่าวถึง แนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยว่า

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย มาตรฐานการเรียนรู้ จัดทำสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการจัดการเรียนรู้รายปีและรายภาค และจัดทำคำอธิบายรายวิชา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ก่อนจัดทำแผนการเรียนรู้ ผู้สอนต้องดำเนินการดังนี้

1. เลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้สอนต้องเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น การปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนทำโครงการ

2. คิดค้นเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้สอนสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่น ๆ และนำมาใช้ให้เหมาะกับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ ความสามารถด้านเนื้อหาวิชา ความสนใจ และวัยของผู้เรียน สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และชุมชน

3. จัดกระบวนการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถเลือกนำมาใช้หรือปรับใช้ โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยควรจัดให้ครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนต้องคำนึงถึงการเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก การจัดควรมีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และควรให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง

การวัดผลและประเมินผลของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องมีการตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน ซึ่งการวัดผลและประเมินผลของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต้องวัดทักษะให้ครบทุกด้าน มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงแนวทางการวัดผลและประเมินผลไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2545 : 172) กล่าวถึงการวัดผลประเมินผลการเรียนภาษาไทยไว้ว่า การวัดผลและประเมินการเรียนรู้ด้านภาษาเป็นงานที่ยากซึ่งต้องการความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาทางภาษา ดังนั้น ผู้ปฏิบัติหน้าที่วัดผลการเรียนรู้ด้านภาษาจำเป็นต้องเข้าใจหลักการของการเรียนรู้ภาษา เพื่อเป็นพื้นฐานการดำเนินงาน ดังนี้

1. ทักษะทางภาษาทั้งการฟัง การดู การพูด การอ่าน และการเขียนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ทักษะเหล่านี้จะบูรณาการกันในการเรียนการสอนจะไม่แยกฝึกทักษะทีละอย่างจะต้องฝึกทักษะไปพร้อม ๆ กัน และทักษะทางภาษาทักษะหนึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาอื่น ๆ ด้วย

2. ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาความสามารถทางภาษาพร้อมกับการพัฒนาความคิด เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิด ผู้ที่มีทักษะและความสามารถในการใช้ภาษา มีประมวลคำมากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดด้วย ขณะเดียวกันการเรียนภาษาจะเรียนร่วมกันกับผู้อื่นที่มีการติดต่อสื่อสาร ใช้ภาษาในการติดต่อกับเพื่อนกับครู จึงเป็นการฝึกทักษะทางสังคมด้วย เมื่อผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริงทั้งในบริบททางวิชาการ ในห้องเรียนและชุมชนจะทำให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาและได้ฝึกทักษะทางสังคมในสถานการณ์จริง

3. ผู้เรียนต้องเรียนรู้การใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนอย่างถูกต้องด้วยการฝึกการใช้ภาษา มิใช่เรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาแต่เพียงอย่างเดียว การเรียนภาษาต้องเรียนรู้ไวยากรณ์หรือหลักภาษา การสะกดคำ การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการฝึกฝนการเขียน และพัฒนาทักษะทางภาษาของตน

4. ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการพัฒนาทักษะทางภาษาเท่ากัน แต่การพัฒนาทางภาษาจะไม่เท่ากัน และวิธีการเรียนรู้จะต่างกัน

5. ภาษากับวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด หลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญและใช้ความเคารพและเห็นคุณค่าของเชื้อชาติ จัดกิจกรรมภูมิหลังของภาษาและการใช้ภาษาถิ่นของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาภาษาไทยของตน และพัฒนาความรู้สึที่ดีเกี่ยวกับภาษาไทยและกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนภาษาไทยด้วยความสุข

6. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะต้องใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือการสื่อสารและแสวงหาความรู้ การเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จะใช้ภาษาในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การอภิปราย การเขียนรายงาน การเขียนโครงการ การตอบคำถาม การตอบข้อทดสอบ ดังนั้นครูทุกคนไม่ว่าจะสอนวิชาใดก็ตามจะต้องใช้ภาษาที่เป็นแบบแผนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและต้องสอนการใช้ภาษาแก่ผู้เรียนด้วยเสมอ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 17-18) กล่าวถึง การประเมินผลการเรียนภาษาไทย แบ่งเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ประเมินพื้นฐานการเรียนของผู้เรียนเพื่อผู้สอนจะได้จัดเตรียมแผนการสอนวิชาภาษาไทยให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนต่อไป เครื่องมือที่ใช้วัดได้แก่ แบบทดสอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบสังเกต ผู้สอนจะใช้ทั้งหมดให้เหมาะสมการประเมินในลักษณะนี้จะใช้ก่อนที่ผู้สอนจะเริ่มสอน ผลที่ได้จากการประเมินจะนำมาใช้ในการเตรียมวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และวิธีการประเมินโดยเลือกวิธีวัดผลเพื่อความเหมาะสมของแต่ละบทเรียน

2. ประเมินผลระหว่างเรียนเพื่อนำผลมาปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เครื่องมือที่ใช้วัดมี แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบวัดเจตคติ ผู้สอนอาจใช้ทั้งหมดหรือเลือกใช้เป็นบางชนิดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3. ประเมินผลเพื่อวิเคราะห์จุดบกพร่องในการเรียนซึ่งเป็นการประเมินตามวัตถุประสงค์ทั้งในด้านความรู้และในด้านจิตพิสัย ผู้สอนจะเลือกใช้เครื่องมือวัดเฉพาะวัตถุประสงค์บางข้อเพื่อค้นหาจุดบกพร่องในการเรียน แล้วนำผลมาใช้จัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมต่อไป

4. ประเมินผลปลายภาคเป็นการประเมินเพื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากผ่านกระบวนการของการฝึกฝนมาครบระยะตามที่ต้องการ เครื่องมือที่ใช้วัดได้แก่ แบบทดสอบแบบสังเกต แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบประเมินค่า ผลที่ได้จะนำมาประเมินผล การเรียนที่ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนมาตลอดภาคหรือตลอดปีการศึกษา

สรุปได้ว่า การวัดผลประเมินผลการเรียนภาษาไทยสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งรูปแบบการสังเกตและการใช้เครื่องมือวัดจุดประสงค์ โดยการประเมินมีหลายด้าน ประเมินเพื่อปรับปรุง

ตัวผู้เรียน ประเมินเพื่อปรับปรุงการสอน ประเมินเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้นครูควรจะประเมินทักษะให้ครบทุกด้าน

สมรรถนะทางการสื่อสารของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึงความสามารถในการสื่อสารว่าเป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหา ความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม ซึ่งเป็นสมรรถนะที่จะเกิดกับผู้เรียนเมื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ม.ป.ป. : 6)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

ความหมายของการอ่าน

ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสำราญ (2548 : 91) กล่าวถึงความหมายการอ่านว่าการอ่านหมายถึง การรับสารในรูปของตัวอักษรมาแปลเป็นความรู้ ความเข้าใจของผู้อ่าน โดยผ่านการคิด ประสบการณ์และความเชื่อของตน

จิตรลดา ไมตรีจิตต์ (2549 : 8) กล่าวว่า การอ่าน คือกระบวนการของการทำความเข้าใจภาษาเขียนโดยแปลความหมายตัวอักษรหรือสัญลักษณ์เป็นถ้อยคำหรือความคิด โดยอาศัย ประสบการณ์เดิมแล้วนำความคิดไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2550 : 75) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิดและเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิดหรือสาระเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

ธนู ทดแทนคุณ และกานต์วี แพทย์พิทักษ์ (2552 : 53) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การรับรู้และแปลความหมายของตัวอักษร เครื่องหมาย สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายต่าง ๆ มาเป็นความคิด

ความรู้และความเข้าใจระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน เพื่อที่ผู้อ่านสามารถนำความรู้จากสารนั้น ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ทิพย์วิมล พัวเจริญสิน (2552 : 15) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง ทักษะพื้นฐานสำคัญในกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน โดยผู้อ่านต้องแปลความหมายทำความเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์ โดยแปลออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน และผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้น ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

ศุภรณ์ ภูวัต (2553 : 8) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองในการแปลสัญลักษณ์นั้น แล้วก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดความคิดอย่างมีเหตุผล ถ่ายทอดความหมายของอักษร หรือสัญลักษณ์นั้นออกมาในรูปของความคิด แล้วจึงนำความคิดเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

จรัสกร เล็กตระกูล (2553 : 22) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการทางความคิด การทำความเข้าใจภาษาเขียน เพื่อสื่อสารกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ผู้อ่านจะใช้การสังเกต การจำรูปคำและประสบการณ์เดิมที่สำคัญ จะต้องเข้าใจความหมายของคำเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่าน ผู้อ่านต้องมีความสามารถในการจัดระบบข้อมูลความรู้ต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตีความเรื่องที่อ่าน ซึ่งทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ เจตคติ และทักษะ ทั้งนี้แล้วแต่จุดประสงค์ของการอ่านแต่ละคน

สรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการทางสมองที่ใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรเพื่อแปลความหมายของคำ ข้อความ เรื่องราวและความคิดของผู้เขียนเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ

ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านนอกจากเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้วิชาต่างๆ แล้ว การอ่านยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ทำให้ทันโลก ทันเหตุการณ์ ได้มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2546 : 7) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนจำเป็นต้องอ่านหนังสือเพื่อการศึกษาหาความรู้ด้านต่าง ๆ
2. การอ่านเป็นเครื่องมือช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะสามารถนำความรู้ที่ได้จากความสามารถไปพัฒนาตนพัฒนางาน
3. การอ่านเป็นเครื่องมือสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อไป

4. การอ่านเป็นวิธีการส่งเสริมให้คนมีความคิดและความฉลาดรอบรู้เพราะประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านเมื่อเก็บสะสมเพิ่มพูนเข้าวันวัน ก็จะทำให้เกิดความคิด เกิดสติปัญญา เป็นคนฉลาดรอบรู้ได้
5. การอ่านเป็นกิจกรรมก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เป็นวิธีหนึ่งในการแสวงหาความสุขให้แก่ตนเองที่ง่ายที่สุด และได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด
6. การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจ และบุคลิกภาพเพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้อย่างมีความสุข
7. การอ่านเป็นเครื่องมือหนึ่งในระบบการเมือง การปกครอง ศาสนา ประวัติศาสตร์ และสังคม
8. การอ่านเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาระบบการสื่อสารและการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

วันทนา เมืองจันทร์ (2547 : 25) ได้ให้ความเห็นว่า การเรียนรู้ที่จะอ่านออกได้อย่างแตกฉานเป็นเรื่องสำคัญ และไม่เป็นเพียงความสำคัญสำหรับตัวผู้เรียนเองเท่านั้น แต่ยังมีความสำคัญต่อผู้อื่นด้วย เพราะว่าการอ่านนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมหลากหลายกิจกรรมของการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ยิ่งไปกว่านั้นความสามารถในการอ่านได้ อย่างแตกฉานจะเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งตลอดชีวิตของคนทุกคน เพราะว่าความสามารถในการอ่านจะมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำไปสู่การขยายความรู้ตลอดชีวิตของเขา

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสาราญ (2548 : 91) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านดังต่อไปนี้

1. การอ่านทำให้ผู้อ่านได้รับสาระความรู้ต่างๆ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเป็นผู้ที่ทันต่อความคิด ความก้าวหน้าของโลกได้เช่นเดียวกับการรับสารจากสื่อชนิดต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ
2. หนังสือเป็นสื่อที่ดีที่สุด ใช้ง่ายที่สุดและมีราคาถูกที่บุคคลทั่วไปใช้เพื่อศึกษาค้นคว้าความรู้และความเพลิดเพลิน
3. การอ่านหนังสือเป็นการฝึกให้สมองได้คิดและเกิดสมาธิด้วย ฉะนั้นหากมีการฝึกอย่างต่อเนื่องจะทำให้ทักษะด้านนี้พัฒนาและเกิดผลสัมฤทธิ์สูง
4. ผู้อ่านหนังสือสามารถสร้างความคิดและจินตนาการได้เอง ในขณะที่สื่ออย่างอื่น เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ จะจำกัดความคิดของผู้อ่านมากกว่า ฉะนั้นการอ่านหนังสือจึงทำให้ผู้อ่านมีอิสระทางความคิดได้ดีกว่าการใช้สื่อชนิดอื่น

สมชาย หอมยก (2550 : 38) สรุปความสำคัญของการอ่านว่าผู้ที่ผู้อ่านมีความสามารถหรือไม่ในด้านต่าง ๆ การอ่านช่วยพัฒนาความคิด และจิตใจ การอ่านมากจะทำให้รู้จักนำความรู้ ความคิด ประสบการณ์จากการอ่านมาพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี การอ่านเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมความรู้ และความเข้าใจระหว่างมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา ความสำคัญของการอ่านมีดังนี้

1. การอ่านช่วยเพิ่มเติมความรู้ ความคิด และประสบการณ์ ทำให้มีความงอกงามทั้งสติปัญญา อารมณ์ เป็นการพัฒนาจิตใจได้เป็นอย่างดี
2. การอ่านช่วยส่งเสริมวิจรรณญาณในการรับสาร
3. สามารถติดตามความเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ของสังคมโลกได้
4. ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด ได้รับความเพลิดเพลิน
5. ช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพ การอ่านมากทำให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล การที่เรารู้จักรับข้อคิดเห็นจากผู้อื่นจะทำให้เรากลายเป็นผู้ที่มีเสน่ห์ คนรอบ ๆ ข้างก็อยากอยู่ใกล้

ทิพย์วิมล พัวเจริญสิน (2552 : 17) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ปัจจุบันเนื่องจากการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ ทำให้บุคคลได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านสติปัญญา ความสามารถ ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมต่าง ๆ เมื่อบุคคลมีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านอย่างแท้จริงย่อมสามารถนำความรู้ ความคิดไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและสังคมได้เป็นอย่างดีซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่าน

ศุภรณ์ ภูวัต (2553 : 10) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันมาก สังคม เปลี่ยนแปลงเจริญก้าวหน้ามากเพียงไร การอ่านก็เป็นทักษะที่สำคัญในการแสวงหาความรู้ให้ทันต่อ เหตุการณ์มากเท่านั้น อีกทั้งยังช่วยเพิ่มพูนสติปัญญา ประสบการณ์ ให้สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นสุข

จรัสกร เล็กตระกูล (2553 : 24) ได้สรุปความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการศึกษาหาความรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกจากการอ่านจะทำให้เกิดความรู้แล้วยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้แนวคิดในการดำเนินชีวิต การอ่านจึงเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาความรู้เรื่องต่างๆ ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี คนที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่าการอ่านเป็นทักษะสำคัญในการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ทางการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไปเพราะเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญา ความรู้ความสามารถ พฤติกรรมและค่านิยมต่างๆ

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านที่ดีควรมีจุดมุ่งหมายในการอ่านว่ามีความต้องการรู้สิ่งใดจากการอ่าน หากมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนจะทำให้การอ่านเป็นไปตามแนวทางที่วางไว้ นักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงจุดมุ่งหมายการอ่านไว้ดังนี้

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2546 : 90 - 92) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการอ่านไว้ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการให้ความรู้ของตนงอกเงยขยายขอบเขตออกไปจากที่มีอยู่เดิม ต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัญหาไม่เข้าใจต่าง ๆ การอ่านจึงเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการแขนงต่าง ๆ เพื่อการประกอบอาชีพ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เพื่อเข้าใจผู้อื่น เข้าใจตนเองดีขึ้น เพื่อรู้ความเป็นไปในโลกสถานที่ที่ห่างไกล คนที่แปลกเผ่าแปลกพันธุ์ และวัฒนธรรมที่ต่างออกไป เพื่อเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของตนและเพื่อทราบข่าวความเคลื่อนไหวของสังคมที่ตนอยู่

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะ ได้แก่ บทความ บทวิจารณ์ วิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ทรรศนะของผู้อ่านกว้างขวางขึ้น การอ่านในลักษณะนี้เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญ การจัดลำดับขั้นแนวความคิดของผู้เขียน พิจารณาเหตุผล และแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้น ๆ ขึ้น เป็นการปลูกฝังนิสัยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3. อ่านเพื่อความบันเทิง สภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ อารมณ์และร่างกายของมนุษย์เป็นอันมาก บางครั้งก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย การอ่านหนังสือที่เนื้อหาสาระไม่เป็นวิชาการนัก จะช่วยให้เกิดความบันเทิงควบคู่ไปกับความรู้ ความคิด ได้มีความสุขกับความไพเราะของภาษา ได้หัวเราะ ได้สนุก เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียด

4. การอ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติคือต้องการความสำเร็จในชีวิต ซึ่งในชีวิตจริงทุกคนจะสมปรารถนาไม่ทุกประการ การอ่านจะช่วยชดเชยให้ได้ การอาศัยหนังสือเพื่อวัตถุประสงค์นี้ เป็นประโยชน์ดีกว่าไปหาวิธีการชดเชยวิธีอื่น ผู้อ่านมักใช้หนังสือเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาของตน เพื่อสร้างบุคลิกภาพขยายขอบเขตของความสนใจในสิ่งใหม่ หางานอดิเรกใหม่ ๆ เตรียมตัวหาเหตุผลสนับสนุนแนวคิด หรือข้อเสนอแนะของตนหรือหาข้อโต้แย้งที่มีเหตุผล เพื่อแสดงความคิดเห็น กัดคั้นเพื่อสนองอารมณ์บางอย่าง

ในขณะนั้น หรือสร้างภาพอารมณ์ที่ต้องการ บางครั้งก็อยากรู้เรื่องใหม่ แนวทางใหม่เพื่อเข้าใจตนเอง และปรับตัวให้เข้ากับวิธีการดำรงชีวิต

สมพร แพ่งพิพัฒน์ (2547 : 124) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่อต้องการศึกษาหาความรู้
2. อ่านเพื่อค้นหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ
3. อ่านเพื่อทดสอบความเข้าใจ
4. อ่านเพื่อแสดงความคิดเห็น
5. อ่านเพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำ
6. อ่านเพื่อความคิดสร้างสรรค์
7. อ่านเพื่อวิพากษ์วิจารณ์
8. อ่านเพื่อความบันเทิง
9. อ่านเพื่อพัฒนาอาชีพและสร้างสรรค์สังคม

การุณนันท์ รัตนแสนวงษ์ (2548 : 27 – 28) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการอ่านว่า แต่ละคนย่อมมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันหลายประการ ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ในอันที่จะช่วยให้มนุษย์มีความรู้ในเรื่องที่ตนไม่เคยรู้มาก่อน การได้ยินได้ฟังเรื่องราวต่างๆ รอบตัว ก่อให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นของตน ความรู้ที่ได้จากการอ่านอาจเป็นความรู้ทั่วไป ความรู้เฉพาะด้าน ข้อมูลทางวิชาการ เป็นต้น
2. อ่านเพื่อรับข่าวสารข้อเท็จจริง มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงต้องการรับรู้ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อจะได้ปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม การอ่านที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายนี้ เช่น การอ่านประกาศ การอ่านหนังสือพิมพ์ เป็นต้น
3. อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า เป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์ใช้ในการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจในศิลปะวิทยาการแขนงต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนสติปัญญาและความรอบรู้ให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เช่น การอ่านตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ เป็นต้น
4. อ่านเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพ มนุษย์ต้องการความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มนุษย์จึงพยายามขวนขวายหาความรู้ที่จำเป็นเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงาน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงานหรือเพื่อวางแผนการทำงานในอนาคตก็ตาม
5. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นการอ่านที่ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปดูหรือไปฟังให้เสียค่าใช้จ่ายมากเกินความจำเป็น และได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินเจริญใจ เป็นการอ่านเพื่อ

พักผ่อนคลายใจ แต่ในขณะที่เดียวกันก็จะได้รับความรู้ไปด้วย การอ่านชนิดนี้ ได้แก่ หนังสือประเภท นวนิยาย เรื่องสั้น การ์ตูน หนังสือตลก

จิตรลดา ไมตรีจิตต์ (2549: 13) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่านนั้นเพื่อ เพิ่มพูน ความรู้ ความคิด ความบันเทิงและเพื่อให้สามารถรู้เท่าทันกับเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม ทั้งนี้ จุดมุ่งหมาย ของการอ่านก็ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล รวมทั้งการนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตต่อไป

สมชาย หอมยก (2550 : 38) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการอ่าน มีดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ เป็นการอ่านที่สำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะในวัยศึกษาเล่าเรียน อาจจะเป็นการอ่านเพื่อหาความรู้ทั่วไป หรือความรู้เฉพาะด้านก็ได้
2. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นการอ่านที่มุ่งผ่อนคลายอารมณ์ความตึงเครียดที่อาจ เกิดขึ้นได้ในสภาวะแวดล้อมของสังคมยุคปัจจุบัน
3. อ่านเพื่อค่าเวลา เป็นการอ่านที่ไม่คาดหวังเรื่องความรู้ หรือเนื้อหาสาระมากนัก มุ่งอ่านเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การนั่งรอรถหรือการเดินทางที่ใช้ระยะเวลานาน ๆ

จรัสกร เล็กตระกูล (2553 : 26) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่าน คือการอ่าน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ อ่านเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน อ่านเพื่อให้เกิดความคิดใหม่ ๆ อ่านเพื่อ สนองความอยากรู้อยากเห็นของตนเอง สามารถรู้เท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม เพื่อนำความรู้ที่ ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตต่อไป

สรุปได้ว่า การอ่านมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพของผู้อ่าน ตลอดจนส่งเสริมสมรรถภาพในการอ่านของผู้อ่านและยังก่อให้เกิดความเพลิดเพลินอีกด้วย การอ่าน จะประสบผลสำเร็จ ผู้อ่านควรตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านว่าอ่านเพื่ออะไร จะทำให้ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องที่ ตนอ่านได้ถูกต้อง

ประเภทของการอ่าน

ประเภทการอ่านได้มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงประเภทการอ่านไว้ดังนี้

วิมล จิโรจพันธ์ และคนอื่น ๆ (2546 : 1-3) ได้แบ่งประเภทการอ่านเป็น 3 ประเภท คือ

1. การอ่านออกเสียง เป็นการถ่ายทอดตัวอักษรที่จะนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดออกมาเป็นเสียงได้ถูกต้องตามอักษรนั้น ๆ โดยมีมุ่งการได้ยินได้ฟังเสียงนอกเหนือจาก จะมุ่งเอาใจความหรือเนื้อหาสาระผู้อ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธีทั้งวรรณยุกต์ ตัวสะกด ควบกล้ำ จังหวะ ลีลา และวรรคตอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ฟังมากยิ่งขึ้น
2. การอ่านในใจ เป็นการแปลตัวอักษรออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจและความคิด แล้วนำไปใช้อีกทอดหนึ่งอย่างไม่คิดพลาด โดยทั่วไปมักอ่านเพื่อความรู้และความบันเทิง

3. การอ่านทำนองเสนาะ เป็นการอ่านออกเสียงประเภทหนึ่งที่มีจังหวะและทำนอง เพื่อให้เกิดความไพเราะ เพลิดเพลินและผู้ฟังพึงพอใจ โดยผู้อ่านต้องรู้ลักษณะบังคับของคำ ประพันธ์ แต่ละชนิดด้วยจึงจะอ่านได้ถูกต้องและน่าฟัง

ไพพรรณ อินทนิล (2546 : 32-51) ใช้วิธีการแบ่งประเภทการอ่าน 3 วิธี คือ

1. แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการอ่าน

- 1.1 อ่านเพื่อเก็บใจความสำคัญ
- 1.2 อ่านเพื่อทดสอบความเข้าใจ
- 1.3 อ่านเพื่อแสดงความคิดเห็น
- 1.4 อ่านเพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำ
- 1.5 อ่านเพื่อคลายเครียด หรือค่าเวลา

2. แบ่งตามลักษณะของวัสดุการอ่าน

- 2.1 การอ่านวัสดุพิมพ์เป็นฉบับ
- 2.2 การอ่านป้าย
- 2.3 การอ่านกระดาษที่ทำเป็นแผ่นขนาดเล็กย่อย
- 2.4 การอ่านข้อความที่พิมพ์ไว้บนบรรจุภัณฑ์และยา

3. แบ่งตามวิธีการประพันธ์

- 3.1 ประเภทร้อยแก้ว แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ
  - 3.1.1 การอ่านหนังสือประเภทข่าวสาร
  - 3.1.2 การอ่านหนังสือประเภทผ่อนคลายอารมณ์
  - 3.1.3 การอ่านหนังสือประเภทเกี่ยวกับการเรียนการสอน
- 3.2 ประเภทร้อยกรองหรือคำประพันธ์
  - 3.2.1 การอ่านวรรณคดี
  - 3.2.2 การอ่านรูปประโยคของคำประพันธ์
  - 3.2.3 การอ่านออกเสียงบทร้อยกรอง

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2547 : 19) ได้แบ่งการอ่านออกเป็น 2 ประเภท คือ การอ่านในใจ และการอ่านออกเสียง การอ่านออกเสียงนั้นหมายรวมเอาทั้งการออกเสียงธรรมดาและการออกเสียงทำนองเสนาะ

การุณนันท์ รัตนแสนวงษ์ (2548 : 29) กล่าวถึงประเภทของการอ่านไว้ว่า การอ่านแบ่งตามวิธีอ่านได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การอ่านในใจและการอ่านออกเสียง ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. การอ่านในใจ คือ การอ่านไม่ออกเสียงหรืออ่านเงียบ (Silent Reading) เวลาอ่านจะไม่ใช่วิธีที่ช่วยในการออกเสียงเคลื่อนไหวเลย คงใช้เฉพาะสายตากวาดไปบนตัวอักษร นัยน์ตาจับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทไปยังประสาทสมองให้รับรู้เพื่อจดจำและตีความต่าง ๆ ออกมาเป็นการอ่านที่ผู้อ่านมุ่งเก็บใจความสำคัญให้ถูกต้องและรวดเร็วกว่าการอ่านออกเสียง

2. การอ่านออกเสียง เป็นการอ่านให้เกิดเสียงดัง (Sound Reading) คือ การเปล่งเสียงตามตัวอักษร ถ้อยคำและเครื่องหมายต่าง ๆ ออกมาให้ถูกต้องชัดถ้อยชัดคำ และเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ฟังและสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้อง การอ่านออกเสียงนี้ผู้อ่านจะต้องอาศัยการทำงานที่สัมพันธ์กันระหว่างสมอง สายตาและอวัยวะในการออกเสียงไปพร้อม ๆ กันด้วย กล่าวคือ ผู้อ่านจะต้องใช้สายตากวาดไปบนตัวอักษรครั้งละหนึ่งวรรคและต้องแบ่งใจความไว้แปลงความคิดเป็นเสียง แล้วจึงเปล่งเสียงออกมาให้ตรงความหมายของถ้อยคำ

ลาวัญย์ สังขพันธานนท์ และคณะ (2549 : 18-21) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การจำแนกประเภทตามลักษณะการอ่าน แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1.1 การอ่านออกเสียง หมายถึง การอ่านโดยวิธีการเปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำหรือเสียงแล้วถ่ายทอดเสียงออกมาเป็นความคิด

1.2 การอ่านในใจ คือ การอ่านที่ถ่ายทอดตัวอักษรออกมาเป็นความคิดโดยตรง การอ่านในใจเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยทักษะและความชำนาญผสมผสานกับการหมั่นฝึกฝนตนเองเพื่อก่อให้เกิดความชำนาญในการอ่าน ทักษะที่สำคัญในการอ่านในใจได้แก่ ทักษะการอ่านได้เร็วและทักษะการเข้าใจความหมาย ทักษะในการอ่านเร็วเป็นเรื่องของกลไกการอ่านหรือการเคลื่อนไหวของสายตา ทักษะการเข้าใจความหมาย เป็นหัวใจสำคัญของการอ่านเพราะหากมีระดับความเร็วในการอ่านดีแต่ไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาของสิ่งที่อ่านได้ การอ่านก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ การที่ผู้อ่านจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านได้จะต้องมีพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้ คือ

1.2.1 ความรู้พื้นฐานเรื่องคำและไวยากรณ์ ได้แก่ การรู้จักความหมายของคำศัพท์ หน้าที่ของคำและประโยค

1.2.2 การรู้จักย่อหน้าหรือปริเฉท (Paragraph) ผู้อ่านมีความจำเป็นต้องรู้ความสำคัญของการย่อหน้า เพราะในแต่ละย่อหน้าจะมีใจความสำคัญ (Main Idea) หนึ่งย่อหน้า จะแสดงประโยคใจความสำคัญไว้หนึ่งประโยค เรียกว่า ประโยคหลัก (Topic Sentence) จากนั้น จะใช้ประโยคพลความ (Supporting Sentence) เป็นประโยคเสริมเพื่ออธิบายหรือขยายความตามปกติ ใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าส่วนมากจะปรากฏที่ต้นหรือตอนท้ายของย่อหน้าหรืออาจปรากฏที่ตอนกลางของย่อหน้าก็ได้ หนึ่งย่อหน้าจะมีใจความสำคัญเพียงหนึ่งใจความเท่านั้น

1.2.3 ภูมิหลังและประสบการณ์ของผู้อ่าน ผู้อ่านที่มีประสบการณ์ได้พบเห็น หรือได้คุ้นเคยกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวนั้น ๆ จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. การจำแนกประเภทตามวิธีการอ่าน แบ่งได้ 5 ประเภท คือ

2.1 การอ่านอย่างคร่าว ๆ เป็นวิธีการอ่านที่จะใช้เมื่อต้องการสำรวจว่าจะอ่านหนังสือนั้นต่อไปโดยละเอียดหรือไม่ การอ่านอย่างคร่าว ๆ จะอ่านเพียงชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่งสารบัญ คำนำ หรือเป็นการอ่านเพียงบางตอนเพื่อดูจำนวน การอ่านเพื่อสังเกตเนื้อหา หรือการอ่านเพื่อดูครุรรชนี ค้นหาหัวข้อที่ต้องการว่ามีหรือไม่

2.2 การอ่านแบบตรวจตราเป็นวิธีการอ่านละเอียดในข้อความที่ต้องการรู้เป็นการอ่านเพื่อเก็บข้อมูล คือ การอ่านหนังสือในหัวข้อเรื่องเดียวกันจากหนังสือหลาย ๆ เล่ม เพื่อเปรียบเทียบ และคัดเลือกก่อนจะสรุปและนำส่วนที่ตนเองต้องการมาใช้ นิยมใช้กันมาก ในการอ่านเพื่อการทำรายงาน การทำวิจัย การค้นคว้าหรือการทำวิทยานิพนธ์

2.3 การอ่านแบบศึกษาค้นคว้า เป็นการอ่านอย่างละเอียดถี่ถ้วนตั้งแต่ หน้าแรก จนถึงหน้าสุดท้าย เพื่อให้รู้เนื้อหาอย่างละเอียดลึกซึ้งทุกชั้นตอน และเก็บแนวคิดเพื่อ สาระสำคัญของเนื้อความทั้งหมด

2.4 การอ่านเชิงวิเคราะห์หรือการอ่านตีความ เป็นวิธีการอ่านที่ต่อเนื่องจากวิธีการอ่านแบบศึกษาค้นคว้า คือการอ่านอย่างละเอียดให้ได้ใจความครบถ้วน แล้วจึงแยกแยะส่วนประกอบออกให้ได้ว่าส่วนต่าง ๆ นั้นมีความหมายและความสำคัญอย่างไร

2.5 การอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณ คือ การอ่านโดยสอดแทรกการวิพากษ์ วิจารณ์ของผู้อ่านไปด้วย โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้พื้นฐานมาก และต้องอาศัยเทคนิคการอ่านทุกวิธีอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วจึงเกิดการสรุปประมวลเป็นความคิดรวบยอด สามารถวิพากษ์วิจารณ์ อย่างมีเหตุผลและถูกต้อง

สมพร จารุณัฐ (2549 : 46-62) ได้แบ่งประเภทของการอ่านเป็น 2 ประเภท คือ การอ่านออกเสียง และการอ่านในใจ ดังนี้

1. การอ่านออกเสียง เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับภาษา กล่าวคือ เมื่ออ่านตัวอักษรจะต้องใช้ความคิดไปวิเคราะห์ความหมายของตัวอักษรนั้น การอ่านออกเสียงเป็นการอ่านให้ผู้อื่นฟัง ถ้าเป็นการอ่านออกเสียง ผู้อ่าน จะต้องระวังการอ่านออกเสียง ตัวสะกด ตัวควบกล้ำ ลีลา จังหวะวรรคตอนให้ถูกต้อง แม้จะอ่านถูกอักขรวิธี แต่ถ้าลีลาการอ่านไม่ดี แบ่งวรรคตอนการอ่านไม่ถูกต้อง ก็จะทำให้การอ่านไม่ดีเท่าที่ควร

2. การอ่านในใจ เป็นการอ่านเพื่อเก็บใจความ และเพื่อทำความเข้าใจ เป็นการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ความบันเทิงให้เกิดขึ้นกับตนเอง ผู้อ่านจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ และ

สามารถเข้าใจเรื่องราวที่ได้อ่าน โดยตลอด และพอจะเก็บใจความได้ว่า เรื่องที่อ่านนั้นมีเนื้อหาเรื่องราวเป็นอย่างไร

สรุปได้ว่าการอ่านมี 2 ประเภท คือ การอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ มีความสำคัญต่อการอ่านอย่างมาก การเลือกประเภทของการอ่านควรเลือกให้เหมาะสมและได้ประโยชน์ต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ในการอ่านเป็นสำคัญ

องค์ประกอบของการอ่าน

การอ่านเป็นลักษณะนิสัยที่สามารถปลูกฝังให้เพิ่มพูนได้ โดยมีองค์ประกอบหลายด้านที่จะช่วยพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงซึ่งมีนักการศึกษากล่าวถึงไว้ดังนี้

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2546 : 89–90) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการอ่านไว้ดังนี้

1. ความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่าน ผู้อ่านที่มีความรู้มากก็ย่อมอ่านหนังสือได้เข้าใจกว่าผู้ที่มีความรู้น้อย นอกจากนี้แล้วประสบการณ์ของผู้อ่านก็จะมีส่วนทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้รวดเร็ว

2. ความรู้ทางด้านภาษา ผู้อ่านจะอ่านเรื่องเข้าใจและได้รับประโยชน์คุ้มค่าก็ควรจะเข้าใจในเรื่องคำที่ใช้ในหนังสือที่อ่าน

3. วิธีการเขียนของผู้แต่ง ผู้อ่านควรรู้จักแบบการเขียนของผู้แต่งซึ่งแตกต่างกันตามยุคสมัยและแต่ละบุคคลแบบการเขียนของแต่ละคนย่อมไม่เหมือนกันถ้าหากรู้จักชีวิตประวัติของผู้แต่งด้วยก็จะทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ง่าย

4. นิสัยรักการอ่านเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะทำให้การอ่านประสบความสำเร็จ ถ้ามีนิสัยรักการอ่านก็จะอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอไม่ต้องรอให้ความจำเป็นมาบังคับนิสัยรักการอ่านจะต้องใช้เวลาปลูกฝังและฝึกหัด ถ้าหัดตั้งแต่อายุน้อยจะได้ผลดีกว่าหัดตอนอายุมากและยังต้องได้รับการส่งเสริมให้อ่านอยู่เสมอ

สมพร แพ่งพิพัฒน์ (2547 : 126) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการอ่านมี 5 ประการดังนี้

1. ผู้อ่าน
2. สาร
3. ความหมาย
4. การเลือกความหมาย
5. การนำไปใช้

การุณนันท์ รัตนแสนวงษ์ (2548 : 28–29) กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านไว้ดังนี้

1. ผู้อ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ส่วนแรกที่ทำให้เกิดการอ่าน เพราะถ้าไม่มีผู้อ่าน การอ่านก็ไม่เกิดขึ้น
2. สาร หรือหนังสือ หรือตัวอักษร เนื้อหาเรื่องราว และสารจากหนังสือเหล่านั้นจะให้ความคิดแก่ผู้อ่าน ถ้าผู้อ่าน อ่านไม่ออกหรืออ่านไม่เข้าใจ การอ่านก็ไม่สัมฤทธิ์ผล
3. ความหมาย ผู้อ่านต้องเข้าใจความหมายของคำ การอ่านจึงจะเกิดขึ้นต่อไปได้
4. การเลือกความหมาย ความหมายของคำในภาษาไทยนั้น มีจำนวนไม่น้อยที่มีหลายความหมาย ผู้อ่านจะต้องสามารถพิจารณาเลือกให้ถูกต้องว่าผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายให้คำนั้นหมายความว่าอย่างไร ถ้าผู้แต่งและผู้อ่านมีความเข้าใจตรงกันก็สามารถอ่านได้ความที่ถูกต้อง หากเข้าใจไม่ตรงกัน ก็ทำให้เข้าใจผิดได้เช่นกัน
5. การนำไปใช้ การอ่านจะได้รับผลสำเร็จมากน้อยหรือไม่เพียงใดนั้น อยู่ที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายเรื่องราวถูกต้องตามจุดประสงค์ของผู้แต่งสามารถเลือกสิ่งที่ดี ถูกต้อง เหมาะสมและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันตามโอกาสต่างๆ ได้ หรือทำประโยชน์ให้ตนเองและสังคมได้ต่อไปด้วย

พองจันทร์ สุขยิ่งและคณะ (2550 : 10-11) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการอ่านว่ามี 5 ส่วน ดังนี้

1. ผู้อ่าน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการอ่าน เพราะถ้าไม่มีผู้อ่านการอ่านก็ไม่เกิดขึ้น
2. สาร หรือหนังสือ เป็นเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ สารจากหนังสือเหล่านี้จะให้ความคิดแก่ผู้อ่าน ถ้าอ่านไม่ออกหรืออ่านไม่เข้าใจ การอ่านก็ไม่สัมฤทธิ์ผล
3. ความหมาย ผู้อ่านต้องเข้าใจความหมายของคำ การอ่านจึงจะเกิดผลต่อไปได้
4. การเลือกความหมาย ความหมายของคำในภาษาไทยนั้น มีจำนวนไม่น้อยที่มีหลายความหมาย ผู้อ่านจะต้องพิจารณาให้ถูกต้องว่า ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายให้คำนั้นหมายความว่าอย่างไร ถ้าผู้เขียนและผู้อ่านมีความเข้าใจตรงกันก็สามารถอ่านได้ความหมายที่ถูกต้อง หากเข้าใจไม่ตรง กันก็ทำให้เข้าใจผิดได้เช่นกัน
5. การนำไปใช้ การอ่านจะได้ผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับผู้อ่านว่า จะเข้าใจความหมาย หรือเรื่องราวถูกต้องตามจุดประสงค์ของผู้เขียนหรือไม่ สามารถเลือกสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันตามโอกาสต่าง ๆ ได้ หรือทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง และสังคมต่อไปด้วย ดังนั้น หากอ่านเข้าใจ รู้เรื่อง และเกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสมแล้ว จึงเรียกว่า “อ่านหนังสือเป็น”

สรุปได้ว่า องค์ประกอบการอ่านประกอบด้วยผู้อ่านซึ่งมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และสติปัญญา โดยผู้อ่านต้องเป็นผู้ที่รู้ภาษาที่อ่านเป็นอย่างดีจึงสามารถแปลความหมายของ เนื้อหาได้ตรงกับผู้แต่งและเมื่ออ่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ได้

กระบวนการของการอ่าน

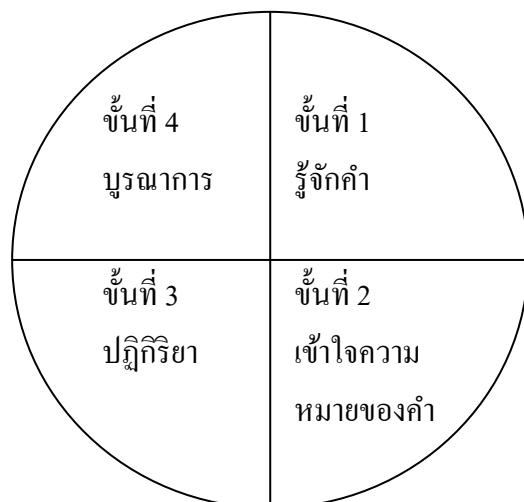
การอ่านเป็นกระบวนการรับสาร ตั้งแต่รับรู้ข้อความที่อ่าน แล้วแปลข้อความเป็นคำพูด หรือลายลักษณ์อักษร ซึ่งกระบวนการอ่านมีหลายขั้นตอนได้มีนักการศึกษากล่าวไว้ ดังนี้

กองทัพ เคลือบพณิชกุล (2542 : 82) กล่าวถึงกระบวนการอ่านว่าประกอบด้วย

1. การมองเห็นคำและตัวอักษรอย่างชัดเจน
2. การแปลความหมายและเข้าใจความหมายของคำนั้นๆ
3. การรู้จักเลือกใช้ความหมายที่ถูกต้องตรงกับผู้แต่งตั้งใจไว้
4. การนำความหมายนั้นไปใช้

วิลเลียม เอส เกรย์ (William S. Gray, 1948 : 5 อ้างถึงใน กองเทพ เคลือบพณิชกุล, 2542 : 83) กล่าวถึงกระบวนการอ่าน ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แสดงแผนภูมิกระบวนการอ่านของวิลเลียม เอส เกรย์ (William S. Gray)

(William S. Gray, 1948 : 5 อ้างถึงใน กองเทพ เคลือบพณิชกุล, 2542 : 83)

จากแผนภูมิกระบวนการอ่านวิลเลียม เอส เกรย์ (William S. Gray) จะเห็นได้ว่าการอ่านเป็นกระบวนการ 4 ระดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. รู้จักคำ การรู้จักคำและการสะกดคำได้ไม่เหมือนกันบางคนสะกดคำได้โดยไม่รู้ความหมายก็มีเพราะจำเอา (ส่วนมากถูกบังคับ) การรู้จักคำนี้หมายถึงการตระหนักหรือระลึก

ประสบการณ์จากการถูกกระตุ้นด้วยสัญลักษณ์ นั่นก็คือผู้อ่านต้องรู้ลึกและรู้จักคำที่ปรากฏนั้นดีพอที่จะเข้าใจความหมายได้เมื่ออ่าน นั่นคือ การรู้จักคำนั้น หมายถึง การถอดความ ได้มีลำดับดังนี้

- 1.1 จำคำศัพท์ได้โดยการท่องจำเป็นส่วนใหญ่
- 1.2 ถอดเสียงได้โดยโยงหน่วยเสียง (Phoneme) กับหน่วยคำ (Morpheme)
- 1.3 ถอดความหมายของคำต่างๆ ในบริบทนี้ได้

2. เข้าใจความหมายของคำ ได้แก่ วลี ประโยค หรือ เมื่อเห็นคำต่างๆ ซึ่งประกอบเป็นข้อความแล้วเข้าใจความหมายไปตามลำดับ โดยเน้นว่าผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์เดิมของตนมาช่วยตีความหมายของคำในบริบทนั้น นอกจากนั้นผู้อ่านต้องพิจารณาจุดประสงค์ของผู้เขียนนอกคติหรือความรู้สึกที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อให้เข้าใจด้วย

3. ปฏิบัติการคืออ่านไปคิดไปว่าผู้เขียนหมายถึงอะไรแน่ ในกรณีที่ข้อเขียนหนึ่งอาจมีนัยได้มากกว่าหนึ่งนัย ต้องอ่านโดยมีทั้งสติปัญญาและความรู้สึก ประเมินได้ว่าข้อความนั้นผู้อ่านจะยอมรับหรือปฏิเสธด้วยเหตุผลใด ข้อนี้ต้องอาศัยดึงประสบการณ์เดิมมาช่วยประกอบการพิจารณาดังนั้น นักอ่านที่มีความรอบรู้จะเข้าใจได้ลึกซึ้งกว่า อาจจะทำคำอธิบายใหม่ให้ตนเองเข้าใจดียิ่งขึ้นได้ อาจจะเปรียบเทียบความคิดหรือเรื่องราวต่างๆ แยกแยะได้ว่าเรื่องนี้สำคัญกว่าเรื่องนั้น เรื่องใดเป็นความจริงหรือเป็นความคิดเห็น ตลอดจนถึงหาข้อสรุปเป็นแนวความคิดกว้างๆ ได้ และสรุปเนื้อหาทั้งหมดได้

4. บุรณาการขั้นนี้ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจจากข้อความที่อ่านไป สร้างแนวคิดใหม่ขึ้นได้อย่างที่เรียกเกิด “ประจักษ์” ขึ้น อาจทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ไปเลย หรือเกิดความสนใจใหม่ๆ ขึ้นมา แล้วศึกษาโดยละเอียดต่อไป

แม้นมาส ชวลิต (2544 : 9 – 10) ได้กล่าวถึงกระบวนการอ่านว่า การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนภายในสมอง ขณะที่เริ่มมีกิจกรรมการอ่านอยู่นั้น สมองจะระดมความคิดเพื่อเลือกสรรวิธีการที่จะทำให้การอ่านครั้งนั้นประสบความสำเร็จ อยุ่จะทุกส่วนที่เป็นองค์ประกอบของกระบวนการอ่านจะทำงานโดยอัตโนมัติและสอดคล้องตามกลไกสั่งงานของสมอง กระบวนการอ่านจะต้องมีการพัฒนาตามลำดับ หรือข้ามลำดับก็ได้ ซึ่งลำดับขั้นของกระบวนการอ่านมีดังนี้

1. อ่านออก อ่านได้ เขียนได้ (รวมฟังรู้เรื่อง) รู้จักสระ พยัญชนะ การผสมคำ รู้ความหมายของคำ อ่านออกแล้วต้องเขียนได้ ต้องทำงานบางอย่างได้ กระบวนการคิดเกิดขึ้นได้แล้ว

2. อ่านแตกฉาน อ่านเป็น อ่านโดยรู้ความหมายของคำ ความหมายของประโยค ความหมายที่แฝงอยู่ในคำแต่ละประโยค ไม่ปรากฏชัด แต่มีลักษณะบ่งบอกความหมายอย่างลึกซึ้งกว่าตัวอักษร เช่น น้ำขึ้นให้รีบตัก กระบวนการคิดจะพัฒนาตามไประหว่างการอ่าน

3. อ่านโดยพินิจ พิจารณา ใช้ความรู้จากการอ่านที่ผ่านมาอย่างหลากหลาย และจากประสบการณ์และการสังเกตทั่วไป วินิจฉัยได้ว่า ข้อความที่ปรากฏในสื่อเรื่อนั้นถูกต้องตามข้อเท็จจริงตามหลักการ ตามทฤษฎี ตามหลักศีลธรรม ไม่ใช่อ่านแล้วเชื่อทุกอย่าง อ่านแล้วคิดติดตามในขณะที่อ่าน

4. อ่านให้ได้ประโยชน์ นำเนื้อหาที่มีสาระไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นความคิดใหม่ เป็นการประดิษฐ์ใหม่ เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะ และองค์ความรู้นำไปใช้เพื่อพัฒนาตน และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ม.ป.ป. : 39) ได้กล่าวถึง กระบวนการอ่านว่าการอ่านเป็นกระบวนการซึ่งผู้อ่านสร้างความหมาย หรือพัฒนาการตีความ ระหว่างการอ่าน ผู้อ่านจะต้องรู้หัวข้อเรื่อง รู้จุดประสงค์ของการอ่าน มีความรู้ทางภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาที่ใช้ในหนังสือที่อ่าน โดยใช้ประสบการณ์เดิมเป็นประสบการณ์ทำความเข้าใจกับเรื่องที่อ่าน กระบวนการอ่านมีดังนี้

1. การเตรียมการอ่าน ผู้อ่านจะต้องอ่านชื่อเรื่อง หัวข้อย่อจากสารบัญเรื่อง อ่านคำนำให้ทราบจุดมุ่งหมายของหนังสือ ตั้งจุดประสงค์ของการอ่านจะอ่านเพื่อความเพลิดเพลินหรืออ่านเพื่อหาความรู้ วางแผนการอ่านโดยอ่านหนังสือตอนใดตอนหนึ่งว่า ความยากง่ายอย่างไร หนังสือมีความยากมากน้อยเพียงใด รูปแบบของหนังสือเป็นอย่างไร เหมาะกับผู้อ่านประเภทใด เดาความว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เตรียมสมุด ดินสอ สำหรับจดบันทึกข้อความหรือเนื้อเรื่องที่สำคัญขณะอ่าน

2. การอ่าน ผู้อ่านจะอ่านหนังสือให้ตลอดเล่มหรือเฉพาะตอนที่ต้องการอ่าน ขณะอ่านผู้อ่านจะใช้ความรู้จากการอ่านคำ ความหมายของคำมาใช้ในการอ่าน รวมทั้งการรู้จักแบ่งวรรคตอนด้วยการอ่านเร็วจะมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ดีกว่าผู้อ่านช้า ซึ่งจะสะกดคำอ่านหรืออ่านย้อนไปย้อนมา ผู้อ่านจะใช้บริบท หรือคำแวดล้อมช่วยในการตีความหมายของคำเพื่อทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน

3. การแสดงความคิดเห็น ผู้อ่านจะจดบันทึกข้อความที่มีความสำคัญ หรือเขียนแสดงความคิดเห็นตีความข้อความที่อ่าน อ่านซ้ำในตอนที่ไม่เข้าใจ เพื่อทำความเข้าใจให้ถูกต้อง ขยายความคิดจากการอ่าน จับคู่กับเพื่อน สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตั้งข้อสังเกตจากเรื่องที่อ่านถ้าเป็นการอ่านบทกลอนจะต้องอ่านทำนองเสนาะดัง ๆ เพื่อฟังเสียงการอ่านและเกิดจินตนาการ

4. การอ่านสำรวจ ผู้อ่านจะอ่านซ้ำโดยเลือกอ่านตอนใดตอนหนึ่ง ตรวจสอบคำและภาษาที่ใช้ สำรวจโครงเรื่องของหนังสือ เปรียบเทียบหนังสือที่อ่านกับหนังสือที่เคยอ่าน สำรวจและเชื่อมโยงเหตุการณ์ในเรื่อง และการลำดับเรื่อง และสำรวจคำสำคัญที่ใช้ในหนังสือ

5. การขยายความคิด ผู้อ่านจะสะท้อนความเข้าใจในการอ่าน บันทึกข้อคิดเห็น คุณค่าของเรื่อง เชื่อมโยงเรื่องราวกับชีวิตจริง ความรู้สึจากการอ่าน จัดทำโครงการหลักการอ่าน เช่น วาดภาพเขียนบทละคร เขียนบันทึกรายงานการอ่าน อ่านเรื่องอื่น ๆ ที่ผู้เขียนคนเดียวกันแต่ง อ่านเรื่องเพิ่มเติมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่านเพื่อให้ได้ความรู้ที่ชัดเจนและกว้างขวางขึ้น

สรุปได้ว่า กระบวนการอ่านเริ่มตั้งแต่การเข้าใจคำประโยค ความหมายเนื้อหา โดยแปลความหมายให้ตรงกับผู้เขียน รวมทั้งกระบวนการอ่านเป็นกระบวนการคิดประเมินค่าตัดสินใจโดยใช้ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นหลักหรือการสร้างความคิดใหม่จากการอ่านที่เรียกว่าเกิดประจักษ์ทำให้ผู้อ่านเปลี่ยนความคิดจากเรื่องเดิมไปเรื่องใหม่ การที่ผู้อ่านมีกระบวนการอ่านที่เป็นระบบจะสามารถเข้าใจเรื่องราว คิด วิเคราะห์ แยกแยะได้ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและถ่ายทอดให้ผู้อื่น ได้อย่างถูกต้อง

ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

ทฤษฎีของ Ausubel

ออซูเบล (Ausubel, David 1963 อ้างถึงใน สุรางค์ โคว์ตระกูล, 2550 : 216-219) ได้อธิบายการเรียนรู้ที่เรียกว่า การเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Verbal Learning) โดยเฉพาะการเชื่อมโยงความรู้ที่ปรากฏในหนังสือที่โรงเรียนใช้กับความรู้เดิมที่อยู่ในสมองของผู้เรียนในโครงสร้างสติปัญญา (Cognitive Structure) หรือการสอนโดยวิธีให้ข้อมูลข่าวสาร ด้วยถ้อยคำ ทฤษฎีของออซูเบล เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ที่มีความเข้าใจและมีความหมาย การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้รวมหรือเชื่อมโยง (Subsume) สิ่งที่เรียนรู้ใหม่ซึ่งอาจจะเป็นความคิดรวบยอด (Concept) หรือความรู้ที่ได้รับใหม่ในโครงสร้างทางสติปัญญา (Cognitive Structure) กับความรู้เดิมที่อยู่ในสมองของผู้เรียนแล้ว ทฤษฎีของออซูเบลบางครั้งเรียกว่า “Subsumption Theory”

ออซูเบล สนใจที่จะหาเกณฑ์และวิธีการสอนการเรียนรู้ที่มีความหมาย ไม่ว่าจะเป็นโดยการรับหรือค้นพบ เพราะออซูเบลคิดว่าการเรียนรู้ในโรงเรียนส่วนมากเป็นการท่องจำโดยไม่คิด เขาได้อธิบายสิ่งที่เรียนรู้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ได้รับมาจากการที่ผู้สอนอธิบายสิ่งที่ต้องการจะให้นักเรียนเรียนรู้ให้นักเรียนฟัง ซึ่งส่วนมากจะมาจากการเรียนวิชาต่างๆ จากโรงเรียน

ซึ่ง Advance organizer เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่มีความหมายจากการสอนหรือบรรยายของครู โดยการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่มีมาก่อนกับข้อมูลใหม่ หรือความคิดรวบยอดใหม่ ที่จะต้องเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายที่ไม่ต้องท่องจำหลักการทั่วไปที่นำมาใช้ คือ การจัดเรียงเรียงข้อมูลข่าวสารที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ แบ่งออกเป็นหมวดหมู่ หรือใช้หลักการกว้างๆ ก่อนที่นักเรียนจะเรียนความรู้ใหม่ หรือแบ่งบทเรียนออกเป็นหัวข้อที่สำคัญๆ หากมีความคิดรวบยอดใหม่ที่สำคัญเกี่ยวกับหัวข้อที่จะเรียนรู้ใหม่ก็ควรจะอธิบาย ให้ผู้เรียนทราบก่อนที่จะสอนหน่วยการเรียนใหม่นั้น ออซูเบลถือว่า Advance Organizer มีความสำคัญมากเพราะเป็นวิธีการสร้างการเชื่อมช่องว่างระหว่างความรู้ที่ผู้เรียนได้รู้แล้ว (ความรู้เดิม) กับความรู้ใหม่ที่ได้รับที่จำเป็นจะต้องเรียนรู้เพื่อผู้เรียนจะได้มีความเข้าใจเนื้อหาใหม่ ได้คิดและจดจำได้ดีขึ้น ฉะนั้น ผู้สอนควร

จะใช้เทคนิค Advance Organizer ช่วยผู้เรียนในการเรียนรู้ทั้งประเภทการรับอย่างมีความหมายและการค้นพบอย่างมีความหมาย

โดยสรุป ทฤษฎีการเรียนรู้ของออสซูเบลเป็นทฤษฎีพุทธิปัญญานิยม ที่เน้นความสำคัญของครู ว่าครูมีหน้าที่ที่จะจัดเรียบเรียงความรู้อย่างมีระบบ และสอนความคิดรวบยอดใหม่ที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ นอกจากนี้ ทฤษฎีของออสซูเบลเป็นทฤษฎีที่อธิบายการเรียนรู้อย่างมีความหมายเท่านั้น

ทฤษฎีของ Gagne

กานเย (Gagne อ้างถึงใน นววิลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2547 : 29 – 30) ได้สรุปพฤติกรรม การเรียนรู้ซึ่งเป็นแนวทางอันจะนำไปสู่การอ่าน 8 ระดับคือ

1. Signal Learning อาการตอบสนองที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือโดยอัตโนมัติที่มีได้เรียนรู้มาก่อน
2. Stimulus Response Learning การเรียนรู้ของนักเรียนเริ่มด้วยการเร้าและการตอบสนองกับเงื่อนไขเฉพาะ คือ ต้องการให้ผู้เรียนตอบสนองอย่างไรที่กำหนดเงื่อนไขในการเร้าให้เฉพาะเจาะจงไปเฉพาะเรื่อง
3. Motor Chaining คือการเรียนรู้ที่ต่อจาก Stimulus Response Learning คือมีการเร้าที่ต้องการให้ตอบสนองเป็นอนุกรมติดต่อกัน โดยเฉพาะในด้าน motor skills เช่น การขับรถยนต์ เริ่มต้นด้วยขั้นตอนต่างๆ จนกระทั่งขับรถได้
4. Verbal Chaining เป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองด้วยคำพูดที่ติดต่อกันไป เช่น การเรียนเกี่ยวกับโคลงกลอน หรือเรื่องราวปะติดปะต่อกัน
5. Multiple Discrimination เป็นการเรียนรู้ขั้นขยายอนุমানของ Verbal Chaining เช่น สามารถจำแนกพืชพันธุ์ โดยบอกชื่อต้นไม้ได้อย่างถูกต้องหรือสามารถแยกรายละเอียดของเนื้อหาที่อ่าน โดยบอกถึงความสำคัญในเนื้อเรื่องแต่ละตอนได้ถูกต้อง
6. Concept Formation หรือ Classifying คือ การเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากการที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า การแยกความแตกต่างของสิ่งเร้าจนกระทั่งเกิดความคิดรวบยอด เช่น ในการเรียนภาษาเริ่มตั้งแต่คำที่ง่าย ๆ สามารถจำแนกคำที่อ่านออกจากคำอื่น ๆ จนกระทั่งเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอดในคำนั้น ๆ
7. Principle formation หรือ Rule Using เป็นการเรียนรู้หลักการต่างๆ ที่อาจจะโยงความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนรู้ระหว่างของตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไปเป็นกฎหรือหลักการ
8. Problem Solving เป็นขั้นที่นำหลักการมาใช้ คือ ผู้เรียนต้องใช้ความคิดเพื่อให้ได้สิ่งใหม่ออกมา เช่น ในการตัดสินใจหรือการแก้ปัญหา พฤติกรรมการแก้ปัญหา นั้น Gagne ถือว่าเป็นพฤติกรรมสูงสุดในการเรียนรู้ขั้นต่างๆ ของการเรียนรู้

ทฤษฎีของ Bloom

บลูม (Bloom อ้างถึงใน จีวีสลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2547 : 31 – 32) ได้กำหนดพฤติกรรมไว้ในรูปของ Taxonomy แยกเป็น 3 domain ที่สามารถนำมาใช้ในการอ่านได้เป็นอย่างดี ดังนี้

1. ด้านสติปัญญา (Cognitive Domains) เป็นพฤติกรรมในด้านกิจกรรมของสมองจำแนกได้เป็นส่วนย่อย 6 ระดับ คือ

1.1 ความรู้ คือ รู้ในข้อเท็จจริงต่าง ๆ รู้สิ่งที่เฉพาะ แนวทาง เจาะใจ แนวโน้ม โครงการ หลักการ และกระบวนการ

1.2 ความเข้าใจ คือ ความสามารถในการแปลความ ตีความ โยงความสัมพันธ์ อธิบาย แนะนำ บอกแนวโน้มได้

1.3 การประยุกต์ เป็นความสามารถที่นำหลักการต่าง ๆ มาใช้ได้ถูกต้อง แก้ไขปัญหาได้ สรุปความคิดรวบยอดได้

1.4 วิเคราะห์ สามารถจำแนกจากส่วนรวมมาเป็นส่วนย่อยได้ พิจารณาเหตุผล หาความสัมพันธ์ของส่วนย่อยต่าง ๆ นั้นได้ และมองเห็นโครงสร้างของส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นส่วนใหญ่

1.5 สังเคราะห์ ความสามารถในการรวบรวมประเด็นย่อยต่าง ๆ ส่วนย่อยอาจมาจากแหล่งต่าง ๆ กัน เมื่อสังเคราะห์แล้วจะเป็นรูปแบบหรือโครงสร้างใหม่ การสังเคราะห์เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความคิดริเริ่ม แต่อาจไม่เป็นการคิดที่เสรีทั้งหมด เพราะมีขอบเขตจำกัดของปัญหา หรือขอบข่ายของงาน

1.6 การประเมินผล เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าเกณฑ์การตัดสินอาจขึ้นอยู่กับเงื่อนไขภายในหรือภายนอกตัวบุคคล แล้วแต่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ

2. ด้านเจตคติ (Affective Domains) เป็นพฤติกรรมในด้านความรู้สึก อารมณ์ ทัศนคติที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้แยกได้ ดังนี้

2.1 การยอมรับ เป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเร้า เช่น พอใจในสิ่งที่เรียน ความเต็มใจที่จะร่วมกิจกรรม มีความรู้สึกชื่นชม มีความเชื่อและเห็นคุณค่า

2.2 การตอบสนอง คือ การมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้า เช่น พอใจในสิ่งที่เรียน ความเต็มใจที่จะร่วมกิจกรรม มีความรู้สึกชื่นชม มีความเชื่อและเห็นคุณค่า

2.3 การรวบรวม จากการที่พอใจหรือยอมรับ หรือมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนจะเกิดความคิดรวบยอดเฉพาะตน สามารถรวบรวม จัดระบบ ซึ่งตรงกับอุดมคติหรือความต้องการของคุณลักษณะเฉพาะตัว เมื่อเกิดความพอใจในการเรียนจะยอมรับเอามาเป็นความคิด ความเชื่อ ซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

3. ด้านทักษะ (Psychomotor Domains) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกที่เห็นได้จากการกระทำ เช่น การรับรู้ การเลียนแบบ และสามารถริเริ่มกระทำด้วยตัวเองหรือเกิดแนวคิดใหม่ ปฏิบัติ พลิกแพลง ไปจากหลักการเดิมเมื่อได้ทราบถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ในการเรียนรู้

ดังนั้นในการอ่านจึงต้องตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral or Objectives) เพราะเป็นวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและรัดกุม สามารถระบุสิ่งที่ต้องการจะประเมินการกระทำของผู้เรียนได้ เช่น ต้องการให้ผู้อ่านทำขนมเค้กเป็น แต่เมื่อผู้อ่านอ่านหนังสือวิธีทำขนมต่าง ๆ และหลังจากการอ่านแล้ว ผู้อ่านสามารถทำขนมเค้กได้ นั่นหมายความว่า บรรลุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแล้ว

ทฤษฎีการอ่าน

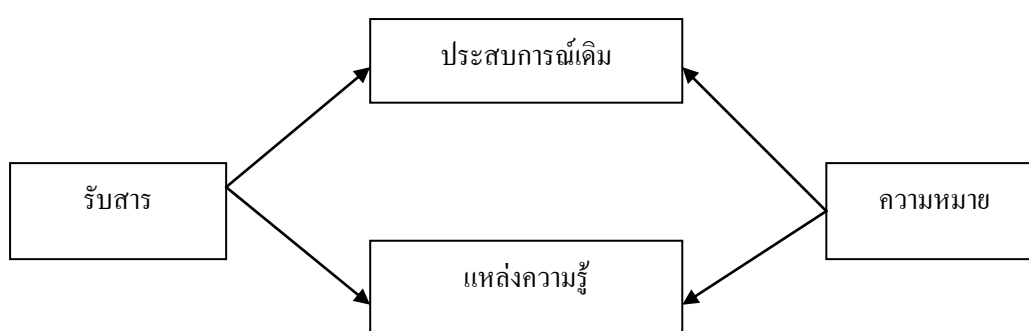
ทฤษฎีการอ่านเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับการอ่าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการอ่าน แต่ละทฤษฎีมีรายละเอียดดังนี้ (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545 : 58 – 62)

ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ

ทฤษฎีเน้นความสัมพันธ์ของข้อความ เป็นทฤษฎีเน้นใจความสำคัญของสารเป็นหลัก ในข้อความหนึ่ง ๆ จะมีใจความสำคัญ เมื่อผู้อ่านอ่านสารแล้วจะนำใจความรวมกันโดยให้ต่อเนื่อง แล้วทำความเข้าใจ ใจความเหล่านั้นอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งทฤษฎีนี้ยังแยกออกไปตามแนวคิดของนักการศึกษา ดังนี้

1. ทฤษฎีของทาบาสโซ (Trabasso) ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ ผู้อ่านรับรู้สาร ต่อจากนั้นทำการเปรียบเทียบโดยอาศัยประสบการณ์เดิม ทฤษฎีนี้ได้เน้นว่าระดับการอ่านของผู้อ่านจะไม่คงที่ในขณะที่อ่านข้อความผู้อ่านจะควบคุมเพียงโครงสร้างผิวเผินจนกว่าสารที่รับรู้จะรับการเปรียบเทียบ เช่น เมื่อเด็กอ่านประโยค “ฉันเห็นลูกบอลสีแดง” เมื่ออ่านเสร็จแล้วหากยังไม่มีประสบการณ์ก่อนว่าสีแดงเป็นอย่างไรก็จำเป็นต้องอาศัยผู้รู้แนะนำช่วยตัดสินใจ เมื่อเด็กพบสิ่งที่มีสีแดงก็จะใช้ประสบการณ์ที่เคยมีมาก่อนพิจารณาตัดสินใจ ดังนั้นลำดับขั้นตอนของการอ่านตามพื้นฐานทฤษฎีนี้จึงแบ่งเป็น 3 ชั้น ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 แผนภูมิทฤษฎีของ ทาบาสโซ (Trabasso)

(สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545 : 58)

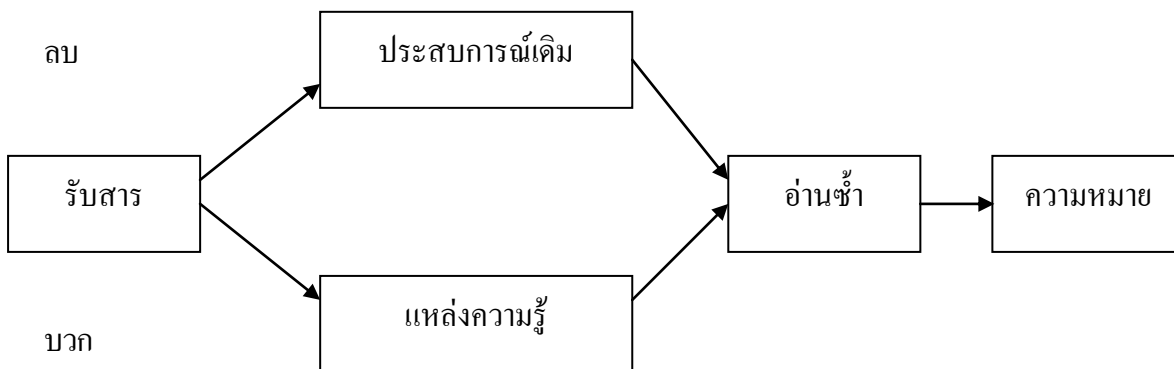
ก. การรับสารโดยใช้สายตารับรู้

ข. การใช้ประสบการณ์เดิม ความจริงและภาพ ทำการเปรียบเทียบกับสารที่ได้รับว่าแตกต่างไปจากประสบการณ์เดิมหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่องที่ไม่รู้จักผู้อ่านจะอ่านทบทวน 2 – 3 ครั้ง จนกว่าจะตัดสินใจว่าอะไรคือคำตอบที่แท้จริง

ค. คำตอบที่ได้จากการเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมหรือโดยอาศัยความรู้จากแหล่งอื่นมาช่วยตัดสินใจนั้น ถือว่าเป็นความรู้ใหม่ที่ได้จากการอ่าน

2. ทฤษฎีของ เซส และคาร์ค (Chase, Clark) เป็นทฤษฎีที่เน้นถึงความสัมพันธ์ของใจความที่อ่านกับประสบการณ์เดิม โดยมีขั้นตอนของการอ่านดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 แผนภูมิทฤษฎีของ เซส และคาร์ค (Chase, Clark)

(สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545 : 59)

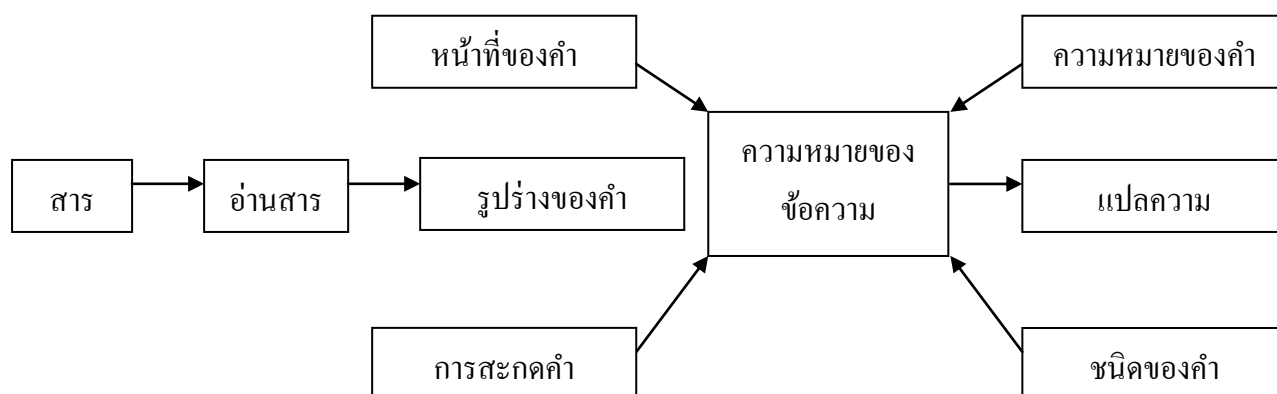
ก. ผู้อ่านจะรับสารแล้วทำการเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของจริงและภาพ ถ้าไม่ตรงกับข้อมูลดังกล่าว หรือยังไม่แน่ใจ ก็ใช้วิธีการอ่านซ้ำข้อความนั้น

ข. สารที่ให้ความรู้ลึกในทางลบ จะใช้เวลาในการรับรู้ไวและนาน หมายความว่าเมื่อรับรู้แล้วจะเก็บไว้นานกว่าสารให้ความรู้ลึกทางบวก ซึ่งระยะเวลาในการเก็บจะสั้นกว่าหรืออาจลืมได้เร็วกว่าสารที่ให้ความรู้ลึกทางลบ เช่น มาลีเป็นเด็กดี เธอจึงได้รับคำชมเชยจากครู (บวก) นิดไม่ทำการบ้าน จึงถูกอาจารย์ตี 3 ที (ลบ)

ค. ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะและความหมายของคำจะได้รับการบันทึกไว้ในสมอง

3. ทฤษฎีของ ลูเมลฮาร์ท (Rumelhart) ได้กล่าวถึงการอ่านว่าเป็นกระบวนการที่ทำงานคล้ายกับเครื่องคอมพิวเตอร์ มีความซับซ้อน แต่ละขั้นตอนจะมีความสัมพันธ์กันถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะทำให้การอ่านไม่สมบูรณ์ ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 แผนภูมิทฤษฎีของ ลูเมลฮาร์ท (Rumelhart)

(สุรนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545 : 60)

ผู้อ่านจะเริ่มต้นด้วยการอ่านสาร โดยพิจารณารูปร่างของคำที่รู้จักเพื่อทำความเข้าใจความหมาย ต่อจากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความหมายของคำกับความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อเป็นการพิสูจน์หาข้อเท็จจริง โดยผู้อ่านต้องมีความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของคำ ความหมาย การสะกดคำและชนิดของคำ องค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถแปลความของสารได้ หลักสำคัญของทฤษฎีมีอยู่ 4 ประการคือ

ก. การที่ผู้อ่านจะรับรู้ว่าคำนั้นเป็นคำชนิดใด ต้องสังเกตหน้าที่ของคำที่อยู่ใกล้เคียงในประโยคเดียวกันหรือในข้อความใกล้เคียงกัน ว่าคำนั้นทำหน้าที่อย่างไร

ข. การที่ผู้อ่านจะรับรู้ความหมายของคำขึ้นอยู่กับความเข้าใจความหมายของคำใกล้เคียงอาจเป็นคำที่มาก่อนหรือมาหลังก็ได้ จะเป็นแนวทางชี้แนะให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำใหม่ได้เร็วขึ้น

ค. การที่ผู้อ่านจะรับรู้หน้าที่ของคำนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้อ่านเกี่ยวกับหน้าที่ของคำอื่นที่มาก่อนหรือมาหลังคำใหม่ จะเป็นแนวทางช่วยชี้แนะหน้าที่ของคำใหม่ให้ผู้อ่านเข้าใจ

ง. การที่ผู้อ่านจะแปลความหมายของคำขึ้นอยู่กับคำชี้แนะของคำบางคำ จะเห็นได้ว่าทฤษฎีเหล่านี้เน้นความสัมพันธ์ของคำ ประโยค และข้อความผู้อ่านจะต้องรู้จักความหมายของคำ ชนิด/หน้าที่ รูปร่าง และสะกดได้ จะช่วยให้เข้าใจความหมายของเรื่องราวทั้งหมด นักการศึกษาได้ชี้ให้เห็นการทำงานของกระบวนการอ่านซึ่งคล้ายกับระบบการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์แท้จริงเป็นการแยกให้เห็นว่าสมองต้องมีความรู้ในเรื่องอะไรบ้างเป็นการชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสารกับสมองของผู้อ่านนั่นเอง

ทฤษฎีเน้นการวิเคราะห์ข้อความที่เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญขององค์ประกอบย่อยของประโยคได้แก่ ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย นอกจากนั้นต้องรู้จักคำชนิดต่าง ๆ เช่น คำนามสรรพนาม กริยา ฯลฯ การเข้าใจหน้าที่และความหมายที่แท้จริงจะช่วยให้เข้าใจความหมายของข้อความหรือเรื่องที้อ่านผู้สนับสนุนทฤษฎีนี้ ได้แก่ ดาเวส (Dawes) และ เฟดเดอริเคน (Frederiken) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

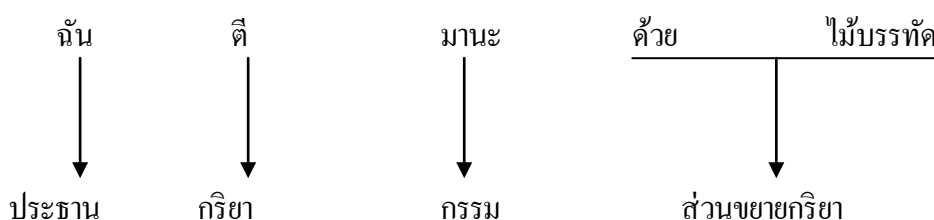
4. ทฤษฎีของ ดาเวส (Dawes) ได้กล่าวว่า ข้อความหรือเรื่องราวที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงประโยคให้มีความเกี่ยวข้องอันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนเป็นที่เข้าใจของผู้อ่านในลักษณะเช่นนี้ถือว่ามีความสัมพันธ์เป็นบวก ความสัมพันธ์ในที่นี้คือความเกี่ยวข้องของความหมายในแต่ละประโยคนั้นเองแม้บางครั้งประโยคแต่ละประโยคไม่ได้เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กัน หากผู้อ่านพยายามดึงความหมายให้มาเกี่ยวข้องกันก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ของประโยคได้ เช่น

ประโยคที่ 1 ผู้ชายทุกคนสวมกางเกงสีน้ำเงิน

ประโยคที่ 2 ผู้หญิงบางคนสวมกางเกงสีน้ำเงิน

จากทั้งสองประโยคทำให้ผู้อ่านรู้ว่าในกลุ่มคนที่ผู้เขียนกล่าวนี้มีผู้ชายกับผู้หญิง และผู้ชายทุกคน ที่อยู่ในกลุ่มนี้สวมกางเกงสีน้ำเงิน ในขณะที่เดียวกันมีผู้หญิงบางคนที่อยู่ในกลุ่มนี้สวมกางเกงสีน้ำเงิน ดังนั้น ประโยคที่ 1 จึงเป็นประโยคนำให้กับประโยคที่ 2 และอาจกล่าวได้ว่าประโยคที่ 2 เป็นประโยคสรุปผู้อ่านจะรู้ว่าความหมายที่คล้ายคลึงกันของประโยคที่ 1 และที่ 2 คือ การที่ผู้ชายและผู้หญิงสวมกางเกงสีน้ำเงินส่วนข้อต่างกันคือ ผู้ชายทุกคนกับผู้หญิงบางคนสวมกางเกงสีน้ำเงิน Dawes เชื่อว่าผู้อ่านจะเห็นข้อต่างและคล้ายกันของความหมายในประโยคที่อ่าน คือการที่ประโยคเหล่านี้มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกนั่นเองสำหรับประโยคที่มีได้รับการปรับปรุงแก้ไข ผู้อ่านอ่านแล้วไม่สามารถจะแยกได้ว่าอะไรเหมือนกันและต่างกันข้อความที่มีลักษณะเช่นนี้ถือว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงลบ

5. ทฤษฎีของ เฟดเดอริเคน (Frederiken) ทฤษฎีนี้ได้้นำโครงสร้างทางภาษาเป็นแกนสำหรับสร้างความเข้าใจหน้าที่ของคำ การนำถ้อยคำมาเชื่อมโยง โดยอาศัยวิธีการทางหลักภาษา ซึ่งโครงสร้างของประโยคจะประกอบด้วย ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย เช่น

(สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545 : 61)

ถ้าผู้อ่านเข้าใจโครงสร้างทางหลักภาษา ก็จะเข้าใจความหมายของประโยค ทฤษฎีนี้ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของเรื่อง ที่ผู้อ่านมักจะพบเป็นส่วนมากมี ดังนี้

5.1 แนวคิดของเรื่องที่อ่านเป็นแนวคิดรวมตลอดเนื้อเรื่อง

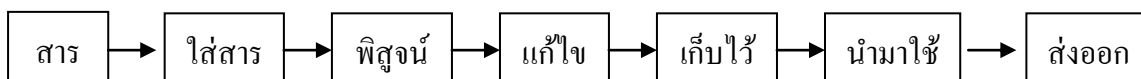
5.2 แนวคิดย่อย ๆ ของเนื้อเรื่องที่จะมีความสัมพันธ์กันและเมื่อนำมารวมกันแล้วก็สามารถสรุปรวมเป็นแนวคิดของเนื้อเรื่องทั้งหมดได้

5.3 ข้อเสนอแนะที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในท้ายบท

5.4 บทสรุปผลรวมของแนวคิดแต่ละบท หากเนื้อเรื่องมีหลายตอน เพื่อมิให้ผู้อ่านสับสนผู้เขียนจึงมักมีบทสรุปไว้ตอนท้ายของบทด้วย

นอกจากนั้น เฟดเดอริเคน (Frederiken) ยังได้กล่าวต่อไปว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่คล้ายกับโปรแกรมของเครื่องคิดเลข เมื่อใส่สารเข้าไปใน โปรแกรมแล้ว จำเป็นต้องได้รับการพิสูจน์จากผู้อ่านว่าถูกต้องหรือไม่ ทั้งนี้โดยใช้ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านมาเปรียบเทียบ หรือตัดสินใจ เมื่อได้รับการพิสูจน์แล้วจึงทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไขด้วยการเก็บส่วนที่เป็นความรู้ไว้ในสมอง ส่วนที่ไม่จำเป็นก็ทิ้งไป ความรู้ที่เก็บไว้นั้นจะได้รับการนำมาใช้เมื่อถึงเวลาจำเป็น ดังภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5 แผนภูมิกระบวนการอ่านตามแนวคิดของ เฟดเดอริเคน (Frederiken)

(สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545 : 62)

จากการศึกษาทฤษฎีการอ่านสรุปได้ว่าทฤษฎีการอ่านแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ กลุ่มที่เน้นความสัมพันธ์ของข้อความซึ่งจะเน้นใจความสำคัญของสารเป็นหลักและกลุ่มที่เน้นการวิเคราะห์ข้อความเป็นกลุ่มที่เน้นความสำคัญขององค์ประกอบย่อยในประโยค

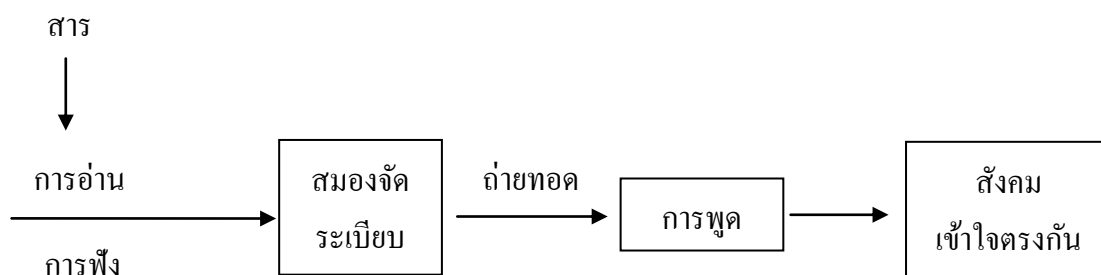
รูปแบบการอ่าน

รูปแบบการอ่านเป็นข้อความที่อธิบายให้เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการอ่าน ซึ่งมีหลายรูปแบบ ดังนี้ (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545 : 112)

1. รูปแบบการอ่านที่เน้นความหมาย ผู้เสนอรูปแบบนี้คือ Goodman ได้อธิบายว่าเมื่อผู้อ่านรับสารแล้วจะแปลความและส่งออกต่อไป ผู้อ่านจะค้นหาความหมายของคำ ประโยคและข้อความตลอดเวลา สมองจะทำหน้าที่ตัดสินใจว่าข้อความที่อ่านนั้นมีความหมายอย่างไร ผู้อ่านจะต้องใช้ความรู้เดิมเข้ามาช่วยตัดสินใจ การอ่านตามรูปแบบนี้จึงเป็นกระบวนการ บน – ล่าง บน หมายถึง สมองที่

รับรู้และเก็บใจความจากการอ่าน ส่วนล่าง จึงหมายถึงสารที่ใช้อ่าน ซึ่งผู้อ่านจะต้องรู้จักคำ ความหมายของคำก่อนลงมืออ่าน ดังภาพที่ 2.6

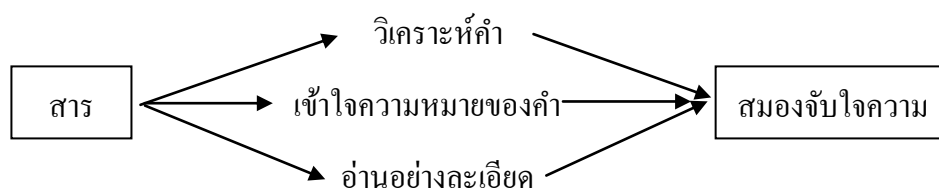
ภาพที่ 2.6 แผนภูมิขั้นตอนการอ่านตามทฤษฎีของ Goodman

(สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545 : 63)

2. รูปแบบการอ่านล่าง – บน (Bottom – Up) เป็นแบบการอ่านที่เน้นความสำคัญของสาร โดยมุ่งให้ผู้อ่านศึกษารายละเอียด และทำความเข้าใจกับพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด และตัวการันต์ ผู้อ่านความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในเรื่องก่อนที่จะเริ่มอ่าน แล้วจึงลงมืออ่านอย่างละเอียด จนเข้าใจ สมองจึงทำหน้าที่จับใจความสำคัญเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

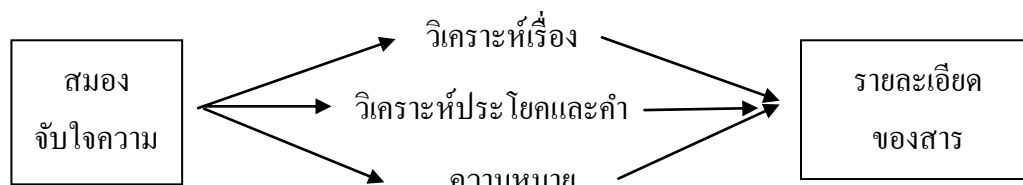
ภาพที่ 2.7 แผนภูมิขั้นตอนการอ่านล่าง – บน (Bottom – Up)

(สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545 : 64)

3. รูปแบบการอ่านบน - ล่าง (Top – Down) เป็นรูปแบบการอ่านที่เน้นความสำคัญของสมองทำหน้าที่จับใจความของเรื่องให้ได้ แล้วจึงศึกษาคำของคำยากภายหลังที่อ่านจบเรื่องแล้ว

ภาพที่ 2.8 แผนภูมิขั้นตอนการอ่านบน - ล่าง (Top – Down)

(สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545 : 65)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่ารูปแบบการอ่านประกอบด้วยรูปแบบการอ่านที่เน้นความหมาย การอ่านล่าง – บน (Bottom – Up) และการอ่านบน - ล่าง (Top – Down)

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ

ความหมายของการอ่านจับใจความ

ความสามารถในการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่มีความสำคัญของการอ่านเพราะการอ่านที่จะใช้ประโยชน์ได้นั้น ผู้อ่านจะต้องมีความเข้าใจและรู้จักจับใจความสำคัญของสิ่งที่อ่าน เลือกส่วนที่ดี ส่วนที่มีประโยชน์ หรือเก็บความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในวันข้างหน้าสืบไป ได้มีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความหมายของการอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2547 : 159) ได้กล่าวถึงการอ่านจับใจความสำคัญไว้ว่าเป็นความสามารถในการรับสารที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจ วิเคราะห์ และประเมินค่าสัญลักษณ์ที่อ่านซึ่งมีลักษณะต่าง ๆ กันได้ เป็นกระบวนการที่เข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยคและข้อความ เป็นประการสำคัญ

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาทยัน อิมสำราญ (2547 : 42) กล่าวถึงความหมายของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความหมายถึง การจับประเด็นหลักหรือสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านว่า ผู้เขียนต้องการส่งสารหรือให้ข้อคิดเห็นอะไรเป็นสำคัญ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2547 : 115) กล่าวถึงการอ่านจับใจความว่าเป็นการอ่านเก็บเฉพาะใจความสำคัญของเรื่องจากการอ่านเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่เพียงย่อ ๆ แต่ได้ใจความครบบริบูรณ์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

วชิราพรรณ จันทน์เทศ (2549 : 9) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า หมายถึง การอ่านจับใจความสำคัญของเรื่องที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้กับผู้อ่าน โดยผู้อ่านจะต้องทราบว่าเรื่องที่

อ่านนั้นกล่าวถึงอะไร เกี่ยวกับใคร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร และเกิดขึ้นอย่างไร จึงจะทำให้เกิดการสื่อสาร ที่ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนตั้งไว้

ศรีวรรณ ศรีสวัสดิ์ (2549 : 5) ได้สรุปความหมายของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง การทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายและประเด็นสำคัญของเรื่องหรือข้อความที่อ่าน สามารถจับสาระของเรื่อง และแปลความหมายของสิ่งที่อ่านได้

นพรัตน์ เจริญผล (2549 : 33) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง การอ่านเพื่อจับใจความหลัก ๆ จับประเด็นหรือข้อความของเรื่องที่อ่าน เช่น การทำความเข้าใจเนื้อเรื่องเน้นการหาสาระสำคัญว่าจะทราบเรื่องนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีความสำคัญตรงไหน ความหมายอย่างไร และวินิจฉัยคุณค่าสิ่งที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล แปลความสัญลักษณ์ที่ปรากฏในสาร ทำความเข้าใจความหมายของคำ คำศัพท์ ประโยค และแนวคิดของผู้เขียนตลอดจนพัฒนา ความชำนาญ การรู้เห็น การคิดหาข้อมูลให้สัมพันธ์กับการศึกษา

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549 : 120) กล่าวว่า การอ่านจับใจความหมายถึง การแปลความหมายของอักษรออกมาเป็นความคิด ซึ่งไม่ได้พูดออกมาเป็นเสียงและนำความคิดนั้นไปใช้ประโยชน์

ภคิน โชติชนเลิศ (2553 : 12) กล่าวว่า การอ่านจับใจความสำคัญเป็นการอ่านเพื่อหาสาระสำคัญของเรื่องทั้งที่เป็นความรู้ แนวคิดหรือทัศนคติของผู้เขียน และจุดมุ่งหมายที่สำคัญของเรื่อง แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นใจความสำคัญและส่วนที่ขยายใจความสำคัญ แล้วเรียบเรียงให้เป็นภาษาของตนเอง

สรุปได้ว่า การอ่านแบบจับใจความหมายถึง การทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของเรื่องที่อ่าน ทำให้ผู้อ่านรู้เนื้อหาที่อ่าน แปลความหมายของเรื่องที่อ่าน เข้าใจจุดมุ่งหมายของเรื่องตลอดจนแนวความคิดหรือทัศนคติสำคัญในเรื่องนั้น ๆ นำคุณค่าของเรื่องที่อ่านไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ความสำคัญของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความนับว่ามีความสำคัญมากเพราะเป็นพื้นฐานที่นักเรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ หากผู้อ่านจับใจความได้ก็จะทำให้เข้าใจสิ่งที่อ่านและสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ได้ ดังที่มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความสำคัญ ดังนี้

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสำราญ (2547 : 42) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร เพราะการอ่านและการฟังจะทำให้ผู้คนได้รับข่าวสารข้อมูลความรู้ และได้รับทราบความเคลื่อนไหวตลอดจนข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม นอกจากนี้

การอ่านอย่างเต็มที่ ถ้าผู้รับสารสามารถรับสารที่ผู้ส่งสารส่งให้อ่านอย่างครบถ้วนและถูกต้อง กระบวนการสำคัญที่สุดที่จะทำให้ผู้รับสารสามารถรับสารจากเรื่องที่อ่านได้ก็คือการจับใจความ ฉะนั้น การจับใจความจึงนับเป็นหัวใจของการอ่าน

ศรีวรรณ ศรีสวัสดิ์ (2549 : 7) กล่าวว่า การอ่านจับใจความสำคัญมาก เพราะผู้ที่อ่าน จับใจความไม่ได้จะไม่สามารถเข้าใจสาระสำคัญที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดหรือเข้าใจคลาดเคลื่อน จึงไม่ได้รับประโยชน์จากการอ่าน

นพรัตน์ เจริญผล (2549 : 35) กล่าวว่า การอ่านจับใจความสำคัญเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะ จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนและการศึกษาวิชาต่าง ๆ

เบญจรัตน์ ปิ่นเวหา (2549 : 29) ได้ให้ความหมายความสำคัญของการอ่านจับใจความ ไว้ว่า การอ่านจับใจความเป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจในเนื้อเรื่อง และได้รับความรู้ จากเนื้อเรื่องที่อ่าน จึงก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งความรู้และความบันเทิงในการที่จะทำให้ผู้อ่าน สามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้เป็นอย่างดี เพื่อใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ไปใช้ในวิชาอื่น ๆ และชีวิตประจำวันได้

ภกิต โขติชนเลิศ (2553 : 12) กล่าวว่า การอ่านจับใจความเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหา ความรู้ ยิ่งมีการฝึกฝนบ่อย ๆ ทำให้เกิดความชำนาญจะทำให้เข้าใจความหมายของคำมากขึ้น และ ช่วยให้อ่านได้เร็วขึ้น และทำให้ผู้อ่านเป็นผู้เกิดความรอบรู้ สามารถนำประโยชน์ที่ได้จากการอ่าน จับใจความมาใช้ได้ทันที โดยไม่ต้องเสียเวลากลับไปอ่านใหม่ และยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการอ่าน ระดับสูงต่อไป

สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความ สำคัญต่อผู้อ่านมากเพราะเป็นทักษะที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ ช่วยในการแสวงหาความรู้ ถ้าผู้อ่านไม่สามารถจับใจความ สำคัญได้จะไม่สามารถจับประเด็นหลักของเรื่องนั้น ๆ ได้ ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการฝึก ทักษะการอ่านจับใจความและเป็นผู้นำในการใช้ทักษะการอ่านจับใจ ความ ประเมินความสามารถใน การอ่านจับใจความของผู้เรียน

ขั้นตอนการอ่านจับใจความ

การวางขั้นตอนการอ่านจับใจความที่ถูกต้องจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถอ่านจับใจความได้ดี และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงขั้นตอนการอ่านจับใจความ ดังนี้

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2543 : 26) กล่าวถึงลำดับขั้นการอ่านจับใจความ สรุปได้ว่า การอ่าน จับใจความ ควรให้นักเรียนรู้ความหมายของคำ ให้อ่านเป็นกลุ่มคำ แล้วนำแต่ละส่วนมาสัมพันธ์กัน เป็นประโยค จนได้ความเป็นตอน เกิดความเข้าใจเรื่องจากง่ายไปยาก ขั้นตอนการอ่านจับใจความมี 4 ขั้นตอน

1. ขั้นรู้จักคำ จำศัพท์ได้ ถ่ายทอดเสียงและความหมายของคำในเรื่องนั้น ๆ ได้
2. ขั้นเข้าใจความหมายของคำ วลีและประโยค โดยใช้ประสบการณ์เดิมมาช่วยตีความและพิจารณาจุดประสงค์ของผู้เขียนที่ต้องการสื่อกับนักเรียน
3. ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นที่อ่านโดยมีสติปัญญา และความรู้สึกที่สามารถประเมินได้ว่าผู้เขียนหมายถึงอะไร
4. ขั้นบูรณาการ เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถนำความรู้ ความคิด และความหมายที่ได้จากการอ่านจับใจความไปใช้ประโยชน์ได้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 95) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. ขั้นจำ เป็นขั้นเริ่มแรกของการอ่านที่สมองจะต้องจำเรื่องราวให้ได้ คำความหมายของคำให้คำจำกัดความของคำยาก จำชื่อตัวละครและเหตุการณ์สำคัญ การที่ครูจะรู้ว่านักเรียนมีความจำเรื่องที่อ่านได้มากหรือน้อย ก็ใช้วิธีการตั้งคำถามเรื่องที่อ่าน หรืออาจให้สะกดคำ บอกความหมายและบอกคำจำกัดความ
2. ขั้นเข้าใจ เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถเล่าเรื่องที่อ่านด้วยคำพูดของตนเองได้ เข้าใจความคิด ถ้อยคำ ประโยค และข้อความที่เป็นคติสอนใจ สรุปเรื่องเป็นมโนทัศน์ใช้คำพูดของตนเอง ดังนั้นการที่ครูจะประเมินว่านักเรียนมีความเข้าใจมากหรือน้อยควรตั้งเป็นคำถามด้วยการให้เล่าเรื่อง สรุปเรื่อง และเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง
3. ขั้นนำไปใช้ เป็นขั้นที่นักเรียนควรมีการฝึกนำถ้อยคำ ประโยค และเหตุการณ์ที่ได้จากการอ่านไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่หรือนำไปใช้แก้ปัญหาวิชาอื่น ๆ ดังนั้นคำถามที่ใช้จึงมักจะกำหนดเป็นสถานการณ์ให้นักเรียนพิจารณาในการนำความรู้มาใช้ประโยชน์
4. ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นที่ให้นักเรียนแยกองค์ประกอบย่อยของแนวคิดที่ได้จากการอ่าน การรู้จักแยกความหมายของคำที่มีความหมายหลายอย่างสามารถบอกได้ว่าองค์ประกอบใดมีความสัมพันธ์กันหรือไม่เกี่ยวข้องกันเลย
5. ขั้นสังเคราะห์ เป็นขั้นที่ให้นักเรียนรู้จักสรุปแนวคิดที่ได้จากการอ่านการรู้จักแยกความหมายของคำที่มีความหมายหลายอย่าง สามารถบอกได้ว่าองค์ประกอบใดมีความสัมพันธ์กันหรือไม่เกี่ยวข้องกันเลย
6. ขั้นประเมินค่า เป็นขั้นสูงสุดของการคิดที่ให้นักเรียนรู้จักตัดสินเรื่องที่อ่านว่า อะไรคือส่วนที่เป็นจริง และอะไรคือส่วนที่เป็นเท็จ พิจารณาและค้นหาคุณค่าที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่ ความรัก ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ และยกรวมไปถึงความเป็นเหตุเป็นผลด้วย เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักสังเกตการใช้ถ้อยคำ การบรรยายที่ทำให้เกิดภาพพจน์ ตลอดจนความประทับใจอื่น ๆ ที่ได้จากการอ่านเรื่อง

กรมวิชาการ (2546 : 189) ได้กำหนดถึงขั้นตอนการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. อ่านผ่าน ๆ โดยตลอด เพื่อให้รู้ว่าเรื่องที่อ่านว่าด้วยเรื่องอะไร จุดใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง
2. อ่านให้ละเอียดเพื่อทำความเข้าใจอย่างชัดเจน ไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่องเพราะจะทำให้ความเข้าใจไม่ติดต่อกัน
3. อ่านซ้ำตอนที่ ไม่เข้าใจ และตรวจสอบความเข้าใจบางตอนให้แน่นอนถูกต้อง
4. เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตนเอง

จุไรรัตน์ ถักษณะศิริ และบาทยัน อิมสารานู (2547 : 42) กล่าวถึงวิธีการอ่านจับใจความว่าเป็นการอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ให้เข้าใจนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ระดับประโยค ย่อหน้าและเนื้อเรื่องทั้งหมดตามลำดับ การที่จะเข้าใจเรื่องราวทุกระดับอยู่ที่ความสามารถในการจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน การทำความเข้าใจเรื่องราวระดับประโยคนั้น ไม่ซับซ้อน ผู้อ่านสามารถจับสาระได้เพียงตั้งคำถามว่าประโยคนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับใครหรืออะไร และผู้นั้นหรือสิ่งนั้นกำลังทำอะไรหรือเป็นอย่างไร ส่วนการจับใจความสำคัญในระดับย่อหน้านั้นเป็นการจับใจความที่ซับซ้อนขึ้น ถ้าผู้อ่านมีโครงสร้างของย่อหน้า ในทางตรงกันข้าม ถ้าย่อหน้าที่อ่าน ผู้เขียนได้เขียนขึ้นโดยไม่ยึดหลักการเขียน ย่อหน้าเขียนไปเรื่อย ๆ ไม่มีความคิดหลักหรือไม่มีประโยคใจความสำคัญ ผู้อ่านจะจับใจความสำคัญได้ช้าหรืออาจจับใจความสำคัญได้ไม่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้อ่านสามารถจับใจความสำคัญแต่ละย่อหน้าของเรื่องได้ ก็เท่ากับจับใจความสำคัญของเรื่องทั้งเรื่องได้แล้ว

การจับใจความสำคัญของย่อหน้านั้นควรปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. อ่านเรื่องที่จะจับใจความทั้งหมด ผู้อ่านต้องอ่านย่อหน้าที่จะจับใจความนั้นให้จบอย่างคร่าว ๆ ถ้าเป็นเรื่องยาวมีหลายย่อหน้า ก็ต้องอ่านทั้งเรื่องเช่นกันเพื่อให้เข้าใจว่าเรื่องที่อ่านมีเนื้อหาโดยรวมเกี่ยวกับอะไร นั่นคือการหาความคิดสำคัญของเรื่องที่อ่านนั่นเอง ถ้ามีชื่อเรื่องปรากฏอยู่จะช่วยให้อ่านเข้าใจความคิดสำคัญของเรื่องได้รวดเร็วขึ้นความคิดสำคัญที่กำหนดให้มักจะเป็นคำ คำเดียวหรือเป็นวลีสั้น ๆ
2. หาใจความของเรื่องที่อ่านผู้อ่านต้องอ่านข้อความทั้งหมดอีกครั้งถ้าเป็นเรื่องยาว ๆ มีหลายย่อหน้าต้องอ่านทีละย่อหน้าอย่างพิถีพิถันเพื่อจะได้เข้าใจเนื้อเรื่องและสามารถจับใจความของแต่ละย่อหน้าได้ โดยปกติย่อหน้าประกอบด้วยใจความ 2 ส่วน คือ ใจความสำคัญและใจความรองหรือผลความ ดังนี้

2.1 ใจความสำคัญ คือ ความคิดสำคัญที่สุดที่ผู้เขียนต้องการให้อ่านทราบใจความสำคัญจะมีเท่าใดขึ้นอยู่กับจำนวนย่อหน้า อย่างไรก็ตามใจความสำคัญในย่อหน้ามีได้เพียงประเด็นเดียวเท่านั้น

2.2 ใจความรองหรือพลความ คือ เนื้อความอื่นที่สนับสนุนใจความสำคัญ

2.3 ประมวลใจความ เมื่อได้ใจความสำคัญและใจความรองแล้วก็นำเฉพาะใจความสำคัญและใจความรองที่เป็นความคิดย่อมาประมวลเข้าด้วยกัน ส่วนใจความรองที่เป็นรายละเอียดคนนั้นไม่จำเป็นต้องนำมาใช้เพราะเป็นส่วนขยายความเท่านั้น แม้ส่วนนี้จะไม่นำมาใช้ แต่ก็มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้มากขึ้น

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการอ่านจับใจความสามารถทำได้โดยเริ่มจากอ่านชื่อเรื่อง เนื้อเรื่องอย่างคร่าว ๆ และอ่านอย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจอย่างชัดเจน โดยพิจารณาทีละย่อหน้าเพื่อหาใจความสำคัญทีละย่อหน้า จากนั้นเรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตนเอง ซึ่งครูควรฝึกฝนให้แก่ผู้เรียน โดยเริ่มจาก จับใจ เข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

กลวิธีการอ่านจับใจความ

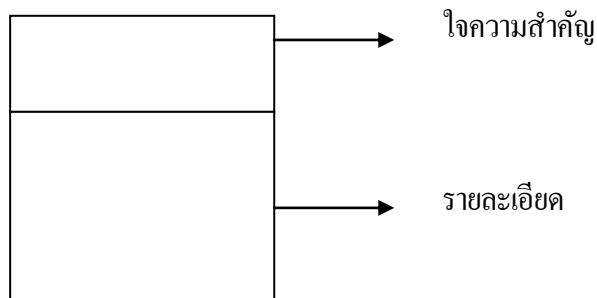
กลวิธีการอ่านจับใจความเป็นสิ่งสำคัญในการอ่าน ถ้าผู้อ่านรู้กลวิธี ในการอ่านจับใจความสำคัญ จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการอ่านได้เป็นอย่างดีและประหยัดเวลาในการอ่านส่งผลให้การอ่านจับใจความประสบความสำเร็จ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงกลวิธีการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

แวมยุรา เหมือนนิล (2541 : 25 – 26 อ้างถึงใน พัจรินทร์ แจ่มจำรูญ, 2547 : 39) กล่าวถึงกลวิธีการอ่านจับใจความสำคัญได้ว่า การอ่านจับใจความของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ควรเริ่มต้นจากการอ่านแต่ละย่อหน้าให้ถูกต้องก่อนเพราะข้อความตอนหนึ่งหรือย่อหน้าหนึ่งแม้มีใจความหลายอย่างแต่มีใจความสำคัญที่สุดในย่อหน้าเพียงใจความเดียว ถ้าเรื่องหนึ่งมีหลายย่อหน้า ย่อมแสดงว่ามีใจความสำคัญหลายประเด็นเมื่อนำประเด็นสำคัญในแต่ละย่อหน้ามาพิจารณาร่วมกันแล้ว จะทำให้สามารถจับแก่นเรื่องหรือแนวความคิดสำคัญที่สุดของเรื่องทั้งหมดได้ง่ายขึ้น ใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้าหมายถึงข้อความที่มีสาระคลุมข้อความอื่น ๆ ในย่อหน้านั้นไว้ทั้งหมดใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า ส่วนมากมักอยู่ในประโยคใดประโยคหนึ่งของย่อหน้า

ไพบุลย์ ดวงจันทร์ (2542 : 127) กล่าวถึงกลวิธีการอ่านจับใจความไว้ว่าควรอ่านให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดี รู้จักจับประเด็นหรือหัวข้อเรื่องว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องอะไร สิ่งสำคัญของเรื่องที่กล่าวถึงคืออะไร ตลอดทั้งรู้จักแยกแยะว่าตอนใดเป็นข้อเท็จจริง ตอนใดเป็นข้อคิดเห็น นอกจากนี้ได้ให้ข้อสังเกตในการหาประโยคใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้า ดังนี้

1. วางอยู่ในตำแหน่งต้นของย่อหน้า โดยมีรายละเอียดอยู่ในลำดับต่อไปนี้ ดังภาพที่ 2.9

ภาพที่ 2.9 การวางตำแหน่งต้นของย่อหน้า

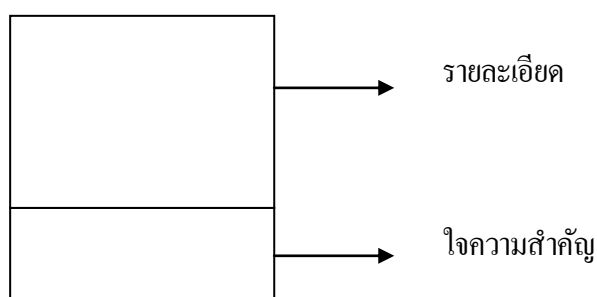
ตัวอย่าง

“การพัฒนาชนบทมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับประเทศไทย เพราะสภาพชนบทของเราต้องการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ดินทำกิน การประกอบอาชีพ ความเป็นอยู่ ปัญหาการขาดการศึกษา และสาธารณสุขที่เหมาะสม ซึ่งเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ มีความสัมพันธ์กับความยากจนและมักจะเป็นวงจรที่มีปัจจัยหนึ่งเป็นสาเหตุของอีกปัจจัยหนึ่งเสมอ”

ใจความสำคัญ : การพัฒนาชนบทมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับประเทศไทย

2. วางอยู่ในตำแหน่งท้ายของย่อหน้า โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ กล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ ในตอนต้น ดังภาพที่ 2.10

ภาพที่ 2.10 การวางตำแหน่งท้ายของย่อหน้า

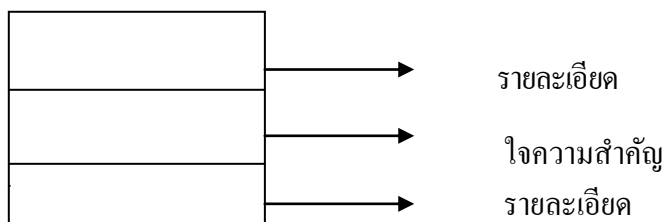
ตัวอย่าง

“กากพืช เศษของพืช หญ้า ใบไม้ หรือต้นพืช เมื่อไม่ใช่อย่างทิ้งให้นำมาหมักรวมกับปุ๋ยคอก โดยกองรวมกันไว้ ให้มีความชื้นพอสมควร และต้องกลับของหมักนี้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ต่อจากนั้นประมาณ 1 เดือนวัสดุเหล่านี้จะผุพังกลายเป็นอินทรียวัตถุ การทำปุ๋ยหมักวิธีง่าย ๆ ก็แล้วเสร็จตามกรรมวิธี”

ใจความสำคัญ : การทำปุ๋ยหมักวิธีง่าย ๆ

3. วางอยู่ในตำแหน่งกลางของย่อหน้า โดยมีรายละเอียดต่าง ๆ กล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ ในตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้า ดังภาพที่ 2.11

ภาพที่ 2.11 การวางตำแหน่งกลางของย่อหน้า

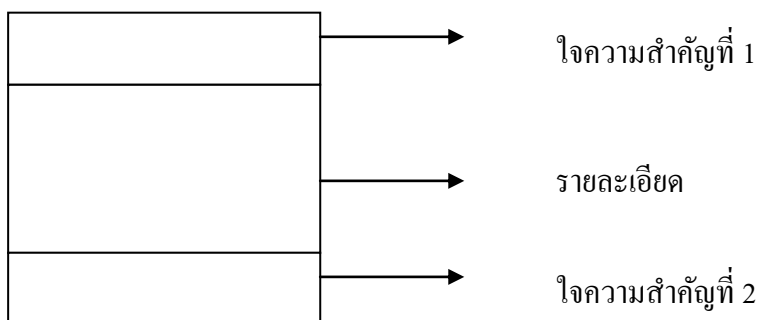

ตัวอย่าง“ในปัจจุบันเรายังจะพบโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ให้คนดื่มเครื่องดื่มที่เป็นอาหารเสริมอยู่เสมอ ซึ่งมีหลายประเภท หลายผลิตภัณฑ์ มีทั้งจำเป็นและไม่จำเป็นต่อร่างกาย เครื่องดื่มนมก็เป็นเครื่องดื่มอาหารเสริมชนิดหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อร่างกาย เพราะมีส่วนประกอบของแร่ธาตุอาหารหลายอย่าง ได้แก่ คาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน เกลือแร่ และวิตามิน แร่ธาตุอาหารดังกล่าวนี้จะไปช่วยเสริมสร้างและซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย มีส่วนทำให้ร่างกายเจริญเติบโตแข็งแรงและมีพลังงานมัสมบูรณ์”

ใจความสำคัญ : เครื่องดื่ม นมเป็นเครื่องดื่มอาหารเสริมชนิดหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อร่างกาย

4. วางอยู่ในตำแหน่งทั้งตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้า โดยมีรายละเอียดอยู่ตรงกลาง ซึ่งใจความสำคัญทั้ง 2 นั้น จะต้องมีความหมายสอดคล้องกันหรืออย่างเดียวกัน แต่รูปประโยคอาจไม่เหมือนกันก็ได้ ดังภาพที่ 2.12

ภาพที่ 2.12 การวางตำแหน่งตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้า

ตัวอย่าง

“รถยนต์นับได้ว่าเป็นพาหนะที่จำเป็นสำหรับนักธุรกิจ เพราะนักธุรกิจไม่ต้องการใช้เวลามากในการเดินทาง การใช้เวลาน้อยหรือการเพิ่มความสะดวกรวดเร็วได้มากเท่าไรก็ยิ่งจะเพิ่มกำไรให้นักธุรกิจเท่านั้น ซึ่งนอกเหนือจากความจำเป็นพื้นฐานคือปัจจัย 4 อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยา รักษาโรค และเครื่องนุ่งห่มแล้ว อาจกล่าวได้ว่า รถยนต์เป็นปัจจัยที่ 5 ของนักธุรกิจ”

ใจความสำคัญที่ 1 : รถยนต์นับได้ว่าเป็นพาหนะที่จำเป็นสำหรับนักธุรกิจ

ใจความสำคัญที่ 2 : รถยนต์เป็นปัจจัยที่ 5 ของนักธุรกิจ

พัชรินทร์ แจ่มจำรูญ (2547 : 45) ได้กล่าวถึงกลวิธีการอ่านจับใจความสำคัญ สรุปได้ว่าการอ่านจับใจความสำคัญ ควรอ่านผ่านๆ โดยตลอด เพื่อให้รู้ว่าเรื่องที่อ่านว่าด้วยเรื่องอะไร จุดใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง หลังจากนั้นอ่านให้ละเอียด เพื่อทำความเข้าใจอย่างชัดเจนพยายามหาใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้าให้พบ ประโยคใจความสำคัญสามารถอยู่ได้ทั้งประโยคต้นย่อหน้า ซึ่งเป็นจุดพบใจความสำคัญของเรื่องมากที่สุด ประโยคตอนท้ายย่อหน้า บางครั้งอยู่ที่ประโยคตอนกลางย่อหน้า แต่บางย่อหน้ามีหลายประโยครวมกันผู้อ่านต้องสรุปใจความสำคัญเองโดยใช้วิธีตั้งคำถามว่าเรื่องนี้เกี่ยวกับใคร ทำอะไรที่ไหน อย่างไร และทำไม ก็จะได้ประเด็นสำคัญหลังจากนั้นผู้อ่านควรสรุปใจความเป็นภาษาและสำนวนของตนเอง

สรุปได้ว่า กลวิธีการอ่านจับใจความนั้น ผู้อ่านต้องตั้งจุดมุ่งหมายของการอ่านว่าต้องการอะไรจากการอ่าน หลังจากนั้นจึงอ่านเนื้อเรื่องอย่างคร่าว ๆ และอ่านอย่างละเอียด โดยในขณะที่อ่านควรตั้งคำถามว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร และขั้นสุดท้ายคือการสรุปใจความสำคัญแล้วเรียบเรียงความสำคัญนั้นด้วยภาษาของตนเอง

ทฤษฎีการอ่านจับใจความ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 97) ได้รวบรวมทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความ ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike ซึ่งเน้นทางด้านสติปัญญา โดยกล่าวว่า ผู้มีสติปัญญาดี จะสามารถรับรู้ และอ่านจับใจความได้ในเวลาอันรวดเร็ว ตรงกันข้ามกับผู้ที่มีสติปัญญาไม่ดี จะใช้เวลาในการอ่านเพิ่มขึ้น ดังนั้นการให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ ก็เป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความได้ดี

2. ทฤษฎีการให้สิ่งเร้าและการตอบสนอง เน้นการกระทำซ้ำ ๆ จนตอบสนองโดยอัตโนมัติ ดังนั้น การจัดหาเรื่องที่ตรงกับความสนใจก็จะเป็นสิ่งเร้าที่ช่วยทำให้เกิดความต้องการที่จะอ่านผลที่ได้คือการตอบสนองที่ดี

3. ทฤษฎี Gestalt เน้นความสำคัญของการจัดเตรียม คือกฎของการรับรู้ที่ประยุกต์เข้ามาสู่การสอนอ่าน ซึ่งแยกเป็นกฎ 3 ข้อ คือ

3.1 กฎของความคล้ายกัน เป็นการจัดสิ่งทีคล้ายกันเอาไว้ด้วยกัน เช่น คำที่คล้ายกัน โครงสร้างของประโยค เนื้อเรื่อง รวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน หากจัดไว้เป็นหมวดหมู่ ก็จะช่วยให้เกิดการรับรู้ได้เร็วขึ้น

3.2 กฎของความชอบ เป็นหลักสำคัญของการสอนอ่านในใจ หากนักเรียนได้อ่านในสิ่งที่ตนชอบก็จะช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีความหมายต่อตัวนักเรียน

3.3 กฎการต่อเนื่อง เป็นการพิจารณาโครงสร้างของการสอนอ่านให้มีลักษณะต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาการอ่านไม่หยุดชะงัก

จากทฤษฎีการสอนอ่านจับใจความควรที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน อ่านจับใจความเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความเพิ่มมากขึ้น เพื่อจะทำให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การสอนอ่านจับใจความสำคัญ

การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญเป็นทักษะที่จำเป็นต้องฝึกฝนอยู่เสมอ เพราะถ้าอ่านแล้วไม่สามารถจับใจความสำคัญได้ จะไม่ได้ประโยชน์จากการอ่านเท่าที่ควร ในการสอนอ่านให้มีประสิทธิภาพ จะต้องฝึกให้ผู้เรียนสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่จะอ่านได้ การอ่านจับใจความจะประสบผลสำเร็จนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงหลักในการสอนซึ่งมีนักการศึกษาต่าง ๆ ได้กล่าวถึงหลักการสอนอ่านจับใจความสำคัญ ดังนี้

ทศนีย์ สุขเมธี (2542 : 88) กล่าวถึง การสอนอ่านจับใจความสำคัญให้ได้ผลดี ไว้ดังนี้

1. อธิบายคำบางคำที่มีความหมายพิเศษ หรือคำที่ควรทราบความหมายก่อน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการเข้าใจความหมายในขณะที่จับใจความ

2. ให้ผู้เรียนรู้จุดมุ่งหมายในการอ่านหรืออาจมีการตั้งคำถามเพื่อให้ค้นคว้าหาคำตอบ จะช่วยให้ผู้เรียนอ่านจับใจความได้ดียิ่งขึ้น

3. มีการสนทนาเกี่ยวกับเค้าโครงเรื่องที่จะให้อ่านก่อน หรือสนทนาเกี่ยวกับภาพหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง

4. กำหนดเนื้อหาและเวลาที่อ่านได้เหมาะสมกับระดับ วัย และความสามารถ

5. ควรจัดให้มีกิจกรรมต่อเนื่องหลังการอ่าน เช่น การให้ตอบคำถาม การสรุปเรื่องราวเพื่อทดสอบความเข้าใจหรือกิจกรรมการอ่านออกเสียงซ้ำในเนื้อหานั้นอีก

ประทีป วาทิกทินกร (2542 : 79) ได้ให้ข้อเสนอแนะวิธีสอนอ่านจับใจความสำคัญไว้ ดังนี้

1. ให้อ่านเรื่องหรือฟังเรื่องราวให้ตลอดทั้งเรื่อง
  2. ตั้งคำถามหรือถามตัวเองสั้นๆ ว่าเรื่องอะไร ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม บางเรื่องอาจมีคำตอบไม่ครบก็ได้ แต่นักเรียนต้องตอบเท่าที่มีอยู่ให้ครบถ้วน เพื่อจะได้จับใจความสำคัญได้
  3. ขยายความในคำตอบออกไปอีก เมื่อต้องการรายละเอียดที่จำเป็นของใจความสำคัญ
- บันลือ พฤษะวัน (2545 : 128-129) ได้กล่าวถึงแนวการสอนอ่านเพื่อจับใจความสำคัญว่า
1. ฝึกอ่านแบบคร่าวๆ เพื่อสำรวจหาสิ่งที่สนใจหรือสิ่งที่ต้องการ
    - 1.1 ให้อ่านเรื่องราวหรือบทความอย่างรวดเร็ว โดยอ่านข้ามๆ ลวกๆ ไปก่อนเพื่อจะได้รู้ว่าเรื่องนั้นมีขอบเขตหรือกล่าวถึงอะไร
      - 1.2 ให้อ่านเฉพาะหัวข้อย่อย หัวข้อใดหัวข้อหนึ่งให้ละเอียด เพื่อทราบทัศนคติข้อเสนอแนะ เจตนาของผู้แต่ง โดยมากจะเสนอแนะให้อ่านคำนำหรืออารัมภบท
      - 1.3 อ่านทั้งเรื่องเพื่อประเมินค่าว่าเรื่องนั้นให้ประโยชน์ทางใด มีจุดเด่นตรงไหน
      - 1.4 อ่านแล้วพิจารณาตรวจสอบเรื่องราวโดยส่วนรวมว่าเป็นเรื่องยากหรือง่าย เหมาะกับวัยของผู้เรียนที่จะใช้ความคิดของตนประเมินได้เพียงใด
      - 1.5 หากเป็นบทประพันธ์หรือยกเรื่อง ลองอ่านสัก 2 - 3 หน้า เพื่อดูว่ามีคุณค่าน่าสนใจ มากน้อยเพียงใด ไพเราะหรือไม่ เทคนิคการอ่านแบบคร่าวๆ เป็นการอ่านโดยใช้การกวาดสายตาอย่างรวดเร็ว เพื่อค้นหาสิ่งที่ตนสนใจ ปมเรื่อง จุดเด่น หรือสิ่งที่ผู้อ่านคิดใจ หรือถูกคิด
  2. ฝึกอ่านเพื่อเก็บใจความสำคัญ เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่การย่อความ
    - 2.1 เมื่อให้ผู้เรียนอ่านนิทานแล้วเล่าเรื่องย่อ เรื่องราวความเป็นมาและใจความย่อว่าอย่างไร
    - 2.2 ครูตั้งคำถามให้สอดคล้องกับประเด็นสำคัญของเรื่องที่กล่าวไว้แล้ว เช่น ใคร กับใคร พฤติกรรมเป็นอย่างไร อื่นๆ
    - 2.3 การตรวจคำตอบ ครูจำเป็นต้องเน้นให้ตอบปัญหาให้ตรงประเด็นในการฝึกในห้องเรียนให้ชัดเจน (เป็นส่วนหนึ่งของความพร้อมในการอ่านในใจ)
  3. นำผลของคำตอบ หรือการตั้งชื่อเรื่องมาอภิปราย ตรวจสอบ โดยการอ่านออกเสียง เพื่อให้ฟังแล้วตอบคำถามหรือบอกชื่อเรื่องได้ถูกต้อง

4. ให้ผู้เรียนนำผลของคำตอบในข้อ 3 มาตรวจสอบว่าชื่อเรื่องนั้นตรงกับประโยคใด หรือประโยคบอกชื่อเรื่อง หรือประโยคใดบอกใจความสำคัญของอนุเจตที่อ่าน ให้ผู้เรียนขีดเส้นใต้ที่ประโยคบอกใจความนั้นๆ

5. เรียบเรียงประโยคบอกใจความแต่ละอนุเจตตามลำดับ โดยเพิ่มคำเชื่อมและเกลาภาษาให้ได้ความต่อเนื่อง อาจสลับตอนก็ได้ (ถ้าได้ความดีกว่า)

6. อ่านบททวนโดยการอ่านออกเสียงเพื่อใช้ในการฟังตรวจสอบใจความสำคัญ (เรื่องย่อ) นั้น โดยกลุ่ม หากเป็นงานรายบุคคลให้ใช้การอ่านในใจตรวจสอบเอง

7. กำหนดการตั้งชื่อเรื่อง บอกแหล่งที่มาของเรื่องให้ชัดเจน รวมทั้งผู้เขียนหรือสำนักพิมพ์แล้วแต่กรณี

รัชณี เھرรัญกิจ และคณะ (2546 : 96 - 98) เสนอวิธีการสอนอ่านใจจับความไว้ 9 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์ ครุณานิทานหรือเรื่องราวที่สนใจพร้อมภาพประกอบมาเล่าให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายหลังจากฟังเรื่องจบแล้ว

ขั้นที่ 2 สะทอนประสบการณ์ ครูให้นักเรียนช่วยกันสำรวจคำยากจากนิทานหรือเรื่องราวที่ครูกำหนดให้อ่าน โดยสำรวจตามหัวข้อต่อไปนี้

1. คำที่อ่านไม่ได้ (คำใหม่)

2. คำที่ไม่เข้าใจความหมายจากนั้นครุณาคำที่มีปัญหาพานักเรียนฝึกอ่านอีกครั้ง

และหาความหมายของคำ โดยอนุญาตให้ใช้พจนานุกรมได้

ขั้นที่ 3 บูรณาการการสังเกตไปสู่มโนคติ และความคิดรวบยอด โดยการศึกษาด้วยตนเองหรือใบงานที่ครูเตรียมให้

ขั้นที่ 4 พัฒนามโนคติ ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน ตั้งคำถาม ถามนักเรียนว่า ใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร บทสรุปเป็นอย่างไร มีข้อคิดอะไรบ้าง ความเห็นของนักเรียน ต่อเรื่องราวที่ได้อ่านพร้อมทั้งวาดภาพประกอบหรือแสดงบทบาทสมมติ

ขั้นที่ 5 ปฏิบัติตามมโนคติ ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อให้ช่วยกันคิดเรื่อง หรือหาเรื่องราวที่น่าสนใจจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ มาสร้างคำถาม

ขั้นที่ 6 ปรับแต่งให้สมบูรณ์

ขั้นที่ 7 สร้างสรรค์ ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเรื่องราวที่ได้อ่านมาสร้างสรรค์ โดยระดมความคิดเพื่อผลิตผลงานที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน

ขั้นที่ 8 วิเคราะห์คุณค่าและนำไปใช้ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้น เพื่อให้ครูและเพื่อน ๆ ช่วยกันซักถามเรื่องราวและอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

ชั้นที่ 9 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ นักเรียนนำผลงานไปจัดแสดงบนป้ายนิเทศ

สรุปได้ว่าการสอนอ่านจับใจความ ควรฝึกให้นักเรียนอ่านผ่านๆ ตลอดทั้งเรื่อง เพื่อให้รู้ว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร อ่านให้ละเอียดอีกครั้ง เพื่อทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน เขียนเรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านด้วยสำนวนภาษาของตนเอง อ่านทบทวนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง และควรประเมินค่าเรื่องที่อ่านว่าให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไรบ้าง

การวัดและประเมินการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความสำคัญเป็นกระบวนการอ่านเพื่อทำความเข้าใจความหมายของข้อความหรือเนื้อเรื่อง เพื่อระบุเรื่องที่อ่านว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เนื้อหาเป็นอย่างไร ใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ส่วนประกอบของเรื่องและจัดลำดับเหตุการณ์ของเรื่องได้ ดังนั้น การประเมินผลการอ่านจับใจความ จำเป็นต้องประเมินผลความเข้าใจในการอ่านของผู้เรียนด้วยการประเมินผลความเข้าใจในการอ่านจับใจความอาจทำได้หลายวิธี และการที่ครูจะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับจุดหมายในการประเมินครั้งนั้นๆ

ลอเรนซ์ แฮฟเนอร์ และเฮเดน บี จอลลี (Halfner & Jolly อ้างถึงใน ธัญญลักษณ์ ปีศานนท์, 2540 : 16) ได้กล่าวถึงการประเมินผลการอ่านสรุปได้ว่าเราสามารถประเมินผลผู้อ่านได้ว่ามี ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด โดยดูจากความสามารถตามลำดับ ดังนี้

1. ตอบคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่านได้
2. เข้าใจคำชี้แจง ปฏิบัติตามคำชี้แจงหรือคำแนะนำที่เขียนอธิบายไว้ได้ถูกต้อง
3. จดจำและบรรยายสิ่งที่อ่านเป็นคำพูดของตัวเองได้
4. ลำดับเหตุการณ์ของเรื่องราวที่อ่านได้ถูกต้องและแยกได้ว่ารายละเอียดตอนใดสำคัญ
5. บอกได้ว่าตัวอย่างหรือคำอธิบายประกอบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับเนื้อความสำคัญตอนใดอย่างไร
6. บอกได้ว่า ประโยคใดเป็นประโยคแสดงเนื้อความสำคัญ หรือใจความสำคัญของเรื่องอะไร
7. บอกได้ว่าเนื้อหาของเรื่องที่อ่านมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างไร
8. แสดงข้อสรุปของเรื่องที่อ่านอย่างถูกต้อง
9. บอกได้ว่าในการเขียนเรื่องที่อ่านนั้น ผู้เขียนเรียงลำดับความโดยยึดหลักใด
10. บอกได้ว่าอะไรคือความหมายที่ซ่อนเร้น หรือความหมายที่ไม่ได้แสดงไว้ตรง ๆ ในบทอ่าน

แวมยุรา เหมือนนิล (2541 : 17 อ้างถึงใน วัชรวิเชียร เวชบรรพต, 2550 : 20) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมการอ่านที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนอ่านจับใจความได้หรือไม่ ควรมีทักษะต่อไปนี้

1. การจำลำดับเหตุการณ์ในเรื่องที่อ่าน และสามารถเล่าได้โดยใช้คำพูดของตนเอง
2. การบอกเล่าความทรงจำจากการอ่านในสิ่งที่เฉพาะเจาะจงได้ เช่น ข้อเท็จจริง
3. รายละเอียด ชื่อ สถานที่ เหตุการณ์ วันที่ ฯลฯ
4. การปฏิบัติตามคำสั่ง หรือข้อเสนอแนะหลังการอ่านได้
5. การรู้จักแยกข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือจินตนาการได้
6. การรวมข้อมูลใหม่กับข้อมูลเก่าที่มีอยู่แล้ว
7. การเลือกความหมายที่ถูกต้อง และนำไปใช้ได้
8. การให้ตัวอย่างประกอบได้
9. การจำแนกใจความสำคัญ และจับใจความสำคัญได้
10. การกล่าวสรุปได้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545 : 148-150) ได้เสนอการประเมินการอ่านจับใจความโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานพิจารณาเนื้อเรื่องที่ผู้อ่านจับใจความไว้ 2 วิธี คือ

1. การใช้เครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบ ผู้อ่านจะต้องตอบคำถามได้ร้อยละ 70 ขึ้นไป การยึดเกณฑ์นี้ นักการศึกษาที่มีความเห็นว่าผู้อ่านได้พลาตเนื้อหามากน้อยไปร้อยละ 30 แล้วหากยึดเกณฑ์ประเมินที่ต่ำกว่านี้ จะทำให้มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง นักการศึกษาบางคนกำหนดเกณฑ์ที่แตกต่างไปจากนี้ คือ เกรสและจอห์นสัน (Kress & Johnson, 1965 : 81-89) โดยเสนอแนะเกณฑ์การประเมินการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

- 1.1 ผู้อ่านที่สามารถตอบคำถามหรือเล่าเรื่องได้ถูกต้องในขอบเขตร้อยละ 90-100 มีความสามารถในการอ่านจับใจความอยู่ในระดับที่ 1

- 1.2 ผู้อ่านที่ตอบคำถามหรือเล่าเรื่องได้ถูกต้องร้อยละ 75-89 มีความสามารถในการอ่านจับใจความอยู่ในระดับที่ 2

- 1.3 ผู้อ่านที่ตอบคำถามหรือเล่าเรื่องได้ถูกต้องต่ำกว่าร้อยละ 75 แสดงว่ายังมีข้อบกพร่องในการอ่านจับใจความ พลาตประเด็นสำคัญของเนื้อเรื่อง ควรมีการอ่านทบทวน

ลักษณะการประเมินการอ่านจับใจความของภาษาไทยควรใช้เกณฑ์การอ่านจับใจความได้ร้อยละ 70 เป็นอย่างน้อย แล้วให้หลักส่งเสริมให้ผู้อ่านมีพัฒนาการในการจับใจความให้มากขึ้นควบคู่กับการพัฒนาอัตราเร็วในการอ่าน

2. การใช้แบบประเมินค่า โดยใช้ระดับตัวอักษรแล้วตีค่าออกมาเป็นคะแนน เช่น เมื่อผู้อ่านประเมินการอ่านจับใจความของตนแล้วรวมคะแนนทั้งหมดในแต่ละช่อง สมมติให้แบบ

ประเมินค่าทั้งหมดมี 20 ข้อ ถ้าทำเครื่องหมายในช่อง “มาก” ทุกช่องจะได้คะแนนเต็ม 80 คะแนน ระดับคะแนนที่ได้มีขอบเขตดังนี้

คะแนน 72-80 เท่ากับระดับ 4 หมายถึง ดี

คะแนน 52-71 เท่ากับระดับ 3 หมายถึง ก่อนข้างดี

คะแนน 32-51 เท่ากับระดับ 2 หมายถึง พอใช้

คะแนน 0-31 เท่ากับระดับ 1 หมายถึง ปรับปรุง

ผู้อ่านที่ประเมินการอ่านจับใจความของตนเองแล้ว หากรวมคะแนนแล้วอยู่ในระดับ 4 และ 3 แสดงว่ามีความสามารถในการอ่านจับใจความที่น่าพอใจ แต่ถ้าผลที่ได้อยู่ในระดับ 2 หรือ 1 ผู้อ่านควรปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพการอ่านจับใจความให้ดีขึ้น

จิริเยง บุญสม (2543 : 26) กล่าวว่า การประเมินความสามารถในการอ่านจับใจความ กระทำได้หลายวิธีการจะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายเป็นสำคัญ ที่นิยมใช้มี 3 วิธี

1. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้มาตรฐาน (Standardized Test) ข้อสอบนี้นำไปให้นักเรียนทำเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านกับเกณฑ์ปกติ (Norm) แบบทดสอบนี้ประกอบด้วย ข้อความเป็นตอนๆ หรือเรื่องสั้นๆ ให้นักเรียนอ่านแล้วเลือกคำตอบ เรียงจากเรื่องง่ายๆ ไปหาเรื่องยาก จำกัดเวลา นักเรียนจะได้คะแนนตามความสามารถความเข้าใจในการอ่านแบบทดสอบ คะแนนจะออกมาในรูปคะแนนดิบ (Raw Score) เปอร์เซ็นไทล์ (Percentile) หรือระดับ (Grade-Equivalent)

2. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ชนิดอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Test) ลักษณะของแบบทดสอบนี้คล้ายกับแบบทดสอบแรกคือ มีข้อความเป็นตอนๆ หรือเรื่องสั้นๆ ให้นักเรียนอ่านและเลือกตอบ แต่ไม่เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านกับเกณฑ์ปกติหรือนักเรียนกลุ่มอื่น คะแนนของนักเรียนขึ้นอยู่กับผลสัมฤทธิ์การอ่าน เกณฑ์นี้ถือว่านักเรียนมีความสำเร็จอยู่ระหว่าง เกณฑ์ร้อยละ 80-90

3. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้แบบอิงกลุ่ม เป็นการประเมินที่มุ่งนำผลประเมินมา จำแนกนักเรียนออกตามความสามารถ โดยพิจารณาจากการเปรียบเทียบผลการประเมินนักเรียนแต่ละคนกับกลุ่มนักเรียนด้วยกัน

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินการอ่านจับใจความสำคัญสามารถวัดจากการอ่านเรื่องแล้ว สามารถเล่าเรื่อง บอกข้อเท็จจริง การลำดับเหตุการณ์ของเรื่องและสามารถยกตัวอย่างได้ อาจใช้แบบทดสอบวัดหรือแบบสอบถามวัดก็ได้ แล้วประเมินความสามารถในการอ่านจับใจความตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการอ่านจับใจความ

นิทาน

ความหมายของนิทาน นิทานเป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมาให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และให้ข้อคิด มีนักการศึกษาให้ความหมายของนิทานไว้ ดังนี้

นภคล สังข์ทอง (2549 : 14) ได้ให้ความหมายว่า นิทาน คือ เรื่องราวที่แต่งขึ้นหรือเล่าสืบต่อกันมา เน้นความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นหลัก นิทานจะต้องมีเหตุการณ์ มีตัวละคร และบางครั้งเรื่องราวในนิทานอาจสอดแทรกความรู้ หรือข้อคิดต่าง ๆ ให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านตามสมควร

อุทัยวรรณ สุระทิพย์ (2551 : 30) ได้สรุปความหมายของนิทานว่า นิทาน หมายถึง เรื่องต่าง ๆ ที่เล่ากันมา มีการผูกเรื่องราวขึ้นมาหรือแต่งเรื่องขึ้นมาใหม่ให้เด็กเข้าใจด้วยการเล่าที่ใช้น้ำเสียง ท่าทาง สื่อ วัสดุอุปกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาโดยให้เด็กมีโอกาสเป็นผู้เล่าด้วยตนเอง

เรไร ไพรวรรณ (2551 : 1) ให้ความหมายของนิทานว่า นิทาน คือ เรื่องเล่าที่มนุษย์ผูกเรื่องขึ้นด้วยภูมิปัญญาโดยส่วนใหญ่จะถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ เนื้อเรื่องมีหลากหลายและใช้เล่าเพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆ กันตามโอกาสและสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น คำที่ใช้เรียกนิทานมีต่างๆ กันไป เช่น นิทานชาวบ้าน นิทานพื้นบ้าน นิทานพื้นเมือง วรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นต้น

ณัฐิยา ภูษามคม (2552 : 23-24) ได้สรุปความหมายของนิทานว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาช้านานแล้ว อาจเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง หรือเกิดจากจินตนาการของผู้เล่า เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม เป็นการปลูกจิตสำนึกให้กับเด็กในการปฏิบัติตนที่ถูกที่ควรและการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างถูกต้องเหมาะสม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า นิทานเป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเล่าเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและให้คติสอนใจ มีแง่คิดในการดำเนินชีวิต เพื่อปลูกฝังให้ประพฤติตัวอยู่ในความดีและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม

ประเภทของนิทาน

เกริก ยूनพันธ์ (2543 : 20 – 22) ได้แบ่งนิทานตามรูปแบบของนิทานไว้ดังนี้

1. เทพนิทานหรือเทพนิยาย เป็นเรื่องราวที่เกินเลยความจริงของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ เป็นเรื่องราวปรัมปรา เป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับอภินิหาร ตัวเอกหรือตัวละครเด่น ๆ จะมีอภินิหารหรือเวทมนต์ จากหรือสถานที่ในเรื่องเป็นสถานที่พิเศษหรือถูกกำหนดขึ้นมา เช่น สร้างสวรรค์หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นเจ้าชาย มีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้า เทวดา เป็นต้น

2. นิทานประจำถิ่น หรือนิทานพื้นบ้าน มักเป็นนิทานที่ถูกเล่าขานตกทอดกันมา เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขา ทะเล แม่น้ำ เรื่องราว โบราณของวัตถุที่มีเหตุแห่งที่มาของการสร้าง การเกิด เป็นต้น

3. นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เลียบเคียงเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่ ร่วมกันในสังคมมนุษย์ ให้เกิดผลในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ที่พิถีพิถัน ละเอียดรอบคอบ และไม่ประมาท ช่วยเหลือและเมตตาผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึงบุคคลที่มีความสามารถ อดอาจ กล้าหาญ นิทานวีรบุรุษมักเป็นเรื่องราวที่ถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลที่สำคัญๆ ไว้ แต่มักสร้างฉากหรือสถานการณ์ น่าตื่นเต้นหรือเกินความจริง

5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นนิทานที่เป็นเรื่องราวของเหตุที่มาจากของสิ่งหนึ่งสิ่งใด และ อธิบายพร้อมตอบคำถามเรื่องราวนั้น ๆ เช่น เรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ ทำไมน้ำทะเลถึงเค็ม เป็นต้น

6. เทพปกรณัม เป็นนิทานที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ โดยเฉพาะเกี่ยวกับตัวบุคคลที่มี อภินิหารเหนือความเป็นจริง ลึกลับ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ทศกัณฐ์ เป็นต้น

7. นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก และเปรียบเทียบเรื่องราวกับชีวิตมนุษย์ เป็นเรื่องราวที่ เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคม สอนจริยธรรมแฝงแง่คิดและแนวทางแก้ไขเป็นบางครั้งหรือ บางครั้งสอนแบบทางอ้อม ผู้อ่านหรือผู้ฟังจะต้องพิจารณาเอง มักเป็นเรื่องราวบันเทิงคดีที่สนุกสนาน

8. นิทานตลกขบขัน เป็นเรื่องราวที่เปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ แต่มีมุมมองที่ตลก ขบขัน สนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกละเอียด เป็นสุข เนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับไหวพริบ เรื่องราว แปลก ๆ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินความจริง เป็นต้น

ไพพรรณ อินทน์ (อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2545 : 213 - 214) ได้เสนอ การแบ่งนิทานตามรูปแบบมี 5 รูปแบบ สรุปได้ดังนี้

1. นิทานปรัมปราหรือเทพนิยาย (Fairy tale) มักมีกำหนดสถานที่เลื่อนลอยไม่แน่ชัด
2. นิทานท้องถิ่นหรือตำนาน (Legend) มักเป็นเรื่องขนาดสั้นเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นเรื่องพิสดารแต่เชื่อว่าเกิดขึ้นจริง อาจจำแนกย่อยได้ดังนี้

2.1 นิทานประเภทอธิบาย (Explanatory tale หรือ Etiological tale)

2.2 นิทานเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ

2.3 นิทานเกี่ยวกับสมบัติที่ฝังไว้และลายแทง

2.4 นิทานวีรบุรุษ (Hero tale)

2.5 นิทานคติสอนใจ

จิรประภา บุญนิศย์ (2550 : 17) ได้แบ่งประเภทของนิทาน ดังนี้

1. นิทานปรัมปราหรือเทพนิยาย (Fairy Tale) มักจะกำหนดสถานที่ที่เลื่อนลอยไม่แน่ชัด เช่น ในกาลครั้งหนึ่ง ตัวละครมีฤทธิ์เดชมาก ถ้าเป็นชายยากจนก็จะแต่งงานกับหญิงสูงศักดิ์ เช่น สังข์ทอง ปลาบู่ทอง สโนไวท์ ซินเดอเรล่า เป็นต้น

2. นิทานท้องถิ่นหรือตำนาน (Legend) มักจะเป็นเรื่องขนาดสั้นเกี่ยวกับความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นเรื่องพิสดารแต่เชื่อว่าเกิดขึ้นจริง เช่น เรื่องพระยาทรงพระยาพาน พระร่วง นิทานท้องถิ่น อาจจำแนกย่อยได้ดังนี้

2.1 นิทานประเภทอธิบาย เช่น ทำไมห้ามนำน้ำส้มสายชูเข้ามาในเมืองลพบุรี อธิบายสถานที่ต่าง ๆ ว่าเหตุใดจึงมีชื่อเช่นนั้น อธิบายปรากฏการณ์ เช่น เหตุใดพระราหูกับพระจันทร์จึงเป็นอริต่อกัน เหตุใดกาจึงมีขนสีดำ เป็นต้น

2.2 นิทานเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ประเภทโชคลาง ไสยศาสตร์ คาถาอาคม มนต์ดำ เช่น เมืองลับแล นครบาดาล ขอมดำดิน เป็นต้น

2.3 นิทานเกี่ยวกับสมบัติที่ฝังไว้และลายแทง เช่น โจรสลัก แจ็คผู้ขายยักษ์ สมบัติพระศุภี เป็นต้น

2.4 นิทานวีรบุรุษ กล่าวถึงความสามารถ ความมองอาจกล้าหาญของบุคคลนิทานวีรบุรุษคล้ายคลึงกับนิทานปรัมปราซึ่งมีตัวเอกเป็นวีรบุรุษเหมือนกัน แต่นิทานวีรบุรุษมีการกำหนดเวลาที่แน่นอน เป็นเรื่องพันวิสัยมนุษย์อยู่บ้าง แต่เชื่อว่ามีเค้าเรื่องจริง เช่น โรบินฮู้ด ซุปเปอร์แมน พระลอ ผู้ชนะสิบทิศ เป็นต้น

2.5 นิทานคติสอนใจ เป็นเรื่องสั้น ๆ เช่น ก่องข้าวน้อยฆ่าแม่ นิทานอีสป เป็นต้น

3. เทพปกรณัม (Myth) ตัวบุคคลในเรื่องมักจะเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น พระอินทร์ ท้าวมหาสงครามต์ เมขลา-รามสูร นิทานชาดก เป็นต้น

4. นิทานเรื่องสัตว์ (Animal Tale) แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

4.1 นิทานประเภทสอนคติธรรม คล้ายกับนิทานคติสอนใจ คือตัวเอกต้องเป็นสัตว์แต่มีคิ เช่น เงือกน้อย ม้าอริ กระจ่ากับเต่า เป็นต้น

4.2 นิทานประเภทเล่าซ้ำหรือเล่าไม่รู้จบ มีวิธีการเล่าแบบจำเพาะ เช่น ยายกะตาดาทรงกับยายชี พระกับเณร แม่ยายกับลูกเขย เป็นต้น

5. นิทานตลกขบขัน (Jest) เป็นเรื่องสั้น ๆ เนื้อหาจุดสำคัญอยู่ที่เรื่องที่ไม่น่าเป็นไปได้ อาจเป็นเรื่องการแกล้งแกล้ว การแสดงปฏิกิริยาไหวพริบ เป็นการแสดงออกทางด้านอารมณ์ของมนุษย์ที่ต้องการหลุดพ้นจากกรอบของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจวัตร ฉะนั้นนิทานประเภทนี้จึงรวมไปถึงนิทานเหลือเชื่อ ซึ่งทั้งผู้ฟังและผู้เล่าไม่ตั้งใจในความไม่สมจริงเหล่านั้น

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า นิทานสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน นิทานสอนคติธรรม เทพปกรณัม महाकाพย์และวีรบุรุษ เทพนิยาย นิทานเรื่องสัตว์ นิทานตลกขบขัน นิทานอธิบายเหตุ

นิทานพื้นบ้าน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านไว้ ดังนี้

เสาวลักษณ์ อนันตสานต์ (2548 : 27) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้านคือเรื่องเล่าที่คนพื้นบ้านเล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน มีลักษณะสำคัญคือการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ และต่อมาก็อาจจะมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นประเพณีปรัมปราที่สั่งสมและสืบทอดมาจากอดีตและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง

ถวัลย์ พึ่งเงิน (2552 : 1) ได้ให้ความหมายของนิทานพื้นบ้านว่าหมายถึง เรื่องที่ชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ เล่าสืบต่อกันมาจนเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “นิทานชาวบ้าน”

วิลาวัณย์ แสนดา (2553 : 29) ได้สรุปความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาปากต่อปาก และไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่งหรือผู้เล่าครั้งแรก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับตำนาน ผีศาจ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวอาจเป็นเรื่องที่อิงความจริง หรือเป็นเรื่องที่เหลือเชื่อ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความบันเทิงแก่ผู้ฟังหรือผู้อ่าน โดยมีคติธรรมคำสอนแฝงอยู่

กล่าวโดยสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้าน หมายถึง นิทานที่เล่าสืบกันมานานในท้องถิ่นนั้น โดยมีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรบางส่วน แต่มีลักษณะสำคัญคือการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ

ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2545 : 5-6) ได้แบ่งลักษณะของนิทานออกเป็น 3 ประการ คือ

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้ว ไม่ใช่ร้อยกรอง
2. เล่ากันด้วยปากสืบกันมาเป็นเวลาช้านาน
3. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมเป็นใคร

กิ่งแก้ว อัดถากร (2546 : 12) ได้อธิบายลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้ว่า นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องเล่ากันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่ถ่ายทอดโดยวิธีมุขปาฐะ แต่มีจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้

วิเชียร เกษประทุม (2547 : 1) กล่าวสรุปลักษณะของนิทานพื้นบ้านว่าต้องเป็นเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาด้วยปากต่อปาก โดยใช้คำธรรมดาเป็นร้อยแก้ว และไม่ทราบว่าเป็นผู้เล่า

ถวัลย์ พึ่งเงิน (2552 : 1) กล่าวถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านว่า เป็นเรื่องเล่าด้วยปากต่อปาก ใช้ภาษาร้อยแก้ว ไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้เล่า แสดงความคิด ความเชื่อทางวัฒนธรรม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าลักษณะของนิทานพื้นบ้านต้องเป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำ เล่ากันปากต่อปากมาเป็นเวลาช้านาน เมื่อการเขียนเจริญขึ้นจึงมีการบันทึกไว้

แนวการอ่านจับใจความสำคัญนิทาน

พัชรินทร์ แจ่มจรรย์ (2547 : 157) กล่าวถึงหลักการอ่านจับใจความสำคัญนิทานไว้ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง การอ่านนิทานควรพิจารณาชื่อเรื่องเป็นอันดับแรก เนื่องจากชื่อเรื่องเป็นส่วนนำทางให้อ่านนิทานได้เข้าใจ เพราะชื่อเรื่องจะบอกให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องทันที อีกทั้งชื่อเรื่องของนิทานจะยกตัวละครขึ้นมาตั้งชื่อเรื่อง ทำให้ทราบว่านิทานเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ดังนั้นผู้อ่านควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับชื่อเรื่องเป็นอันดับแรก

2. ข้อคิดของเรื่อง การอ่านนิทานทุกเรื่อง ข้อคิดเป็นส่วนสำคัญที่ผู้อ่านต้องพิจารณา เพราะทำให้มองเห็นแก่นเรื่องได้ทันที หลังจากนั้นสรุปสาระสำคัญโดยตอบคำถามให้ได้ว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม ซึ่งนอกจากจะแสดงว่าผู้อ่านจับใจความสำคัญของเรื่องแล้วยังเป็นจุดชี้ให้เห็นแก่นเรื่องหรือใจความสำคัญได้ง่ายด้วย เนื่องจากนิทานเป็นงานประเภทบันเทิงคดี หากตอบคำถามข้างต้นเพียงอย่างเดียวก็จะทำให้ขาดรสชาติและคุณค่าของนิทานอย่างเพียงพอ ดังนั้นควรจับใจความย่อหรือใจความประกอบเพื่อเก็บรายละเอียดของเรื่องไปพร้อมกัน

ข่าว

ความหมายของข่าว นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของข่าวไว้ ดังนี้

อมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล (2548 : 15) ได้ให้ความหมายข่าวว่า ข่าวคือ การรายงานเหตุการณ์ และเรื่องราวที่ผู้อ่านให้ความสนใจ ข่าวให้ภูมิปัญญา ควรแก่การรับรู้ ข่าวจึงเป็นรายงานของเหตุการณ์ที่ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการมีความเห็นตรงกันว่าเป็นเรื่องที่ผู้อ่านให้ความสนใจและมีความสำคัญที่ประชาชนควรได้รับรู้

ยุคลธร บริสุทธิ์ (2553 : 19) กล่าวว่าข่าว หมายถึง สิ่งที่มีความสำคัญ มีผลกระทบต่อสังคม มีลักษณะพิเศษเฉพาะข่าว เป็นข้อเท็จจริงหรือสาระสำคัญเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของเหตุการณ์บางอย่างหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยสามารถเป็นได้ทั้งเหตุการณ์ทั้งในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต เป็นสิ่งที่ประชาชนต้องรู้หรือต้องการที่จะรู้ โดยข่าวสารในปัจจุบันจะบอกให้ประชาชนได้ทราบว่าอะไรกำลังจะเกิดขึ้น เป็นข้อมูลที่มีความสำคัญมากสำหรับประชาชนที่พยายามจะตัดสินใจว่าจะคิดหรือปฏิบัติอย่างไร

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ข่าว หมายถึง การเสนอเหตุการณ์หรือความคิดที่เป็นปัจจุบันและอยู่ในความสนใจของบุคคลผู้รับสารทั้งในประเทศและต่างประเทศ

แนวการอ่านจับใจความสำคัญข่าว

แวมยุรา เหมือนนิล (2541 : 66-67 อ้างถึงใน พชรินทร์ แจ่มจำรูญ, 2547 : 151) ได้กล่าวถึงแนวทางการอ่านจับใจความสำคัญข่าวไว้ ดังนี้

1. พาดหัวข่าว เป็นจุดบอใจความสำคัญที่สุดของข่าวได้ชัดเจนและรวดเร็วที่สุด เพราะจะประมวลหัวใจของข่าวทั้งหมดมาเสนอไว้อย่างสั้น ๆ เป็นอันดับแรกหากได้ในความสำคัญชัดเจนเพียงพอกับความต้องการแล้ว ไม่ต้องอ่านส่วนอื่นอีกก็ได้ แต่ถ้ายังไม่ชัดเจนหรือต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมก็พิจารณาที่พาดหัวข่าวรองและส่วนประกอบอื่นต่อไป

2. ความนำหรือวรรคนำเป็นส่วนต่อเนื่องจากพาดหัวข่าว ในกรณีที่เป็นการเขียนข่าวแบบปิรามิดหัวกลับ ความนำหรือวรรคนำจะเป็นการสรุปใจความสำคัญของข่าวทั้งหมดไว้อย่างสั้น ๆ และชัดเจนที่สุด ฉะนั้นถ้ามีเวลาในการอ่านข่าวน้อยหรือไม่ต้องการรายละเอียดของข่าว เพียงการอ่านพาดหัวข่าวและความนำหรือวรรคนำก็สามารถจับใจความสำคัญของข่าวได้แล้ว แต่ในกรณีที่มีรูปแบบการเขียนข่าวแบบปิรามิดหัวตั้งซึ่งไม่ค่อยนิยมใช้กันมากนัก ความนำหรือวรรคนำจะไม่ใช่อุบัติความสำคัญแต่อย่างใด

3. เนื้อข่าว นับเป็นรายละเอียดที่ขยายใจความสำคัญของข่าวเท่านั้น ในกรณีที่เป็นการเขียนข่าวแบบปิรามิดหัวกลับ เนื้อข่าวมักเรียงลำดับเหตุการณ์สำคัญมากไปยังเหตุการณ์สำคัญน้อยที่สุด แม้จะมีขนาดยาวมาก แต่ถ้าต้องการเพียงใจความสำคัญของข่าวโดยไม่สนใจรายละเอียดมากนัก ไม่ต้องอ่านเนื้อข่าวเลยก็ได้ แต่ถ้าเป็นข่าวที่เขียนแบบปิรามิดหัวตั้ง ใจความสำคัญของข่าวจะสรุปไว้ท้ายสุด อาจต้องพิจารณาเนื้อข่าวในแต่ละตอนประกอบด้วย อย่างไรก็ตามในบางครั้งการพาดและการเขียนความนำหรือวรรคนำมุ่งเรียกร้องความสนใจของผู้อ่านมากเกินไป จนทำให้ประเด็นสำคัญของข่าวเบี่ยงเบนไปบ้าง หากได้ตรวจสอบจากเนื้อข่าวทั้งหมดอีกครั้งหนึ่งจะทำให้สามารถจับใจความข่าวได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 261) ได้กล่าวถึงเทคนิคการอ่านข่าวไว้ ดังนี้

1. อ่านพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์อย่างรวดเร็ว และอ่านหัวข้อข่าวในวารสารหรือนิตยสารอย่างรวดเร็ว โดยกวาดสายตาผ่าน ๆ เร็ว ๆ เพื่อเลือกอ่านข่าวที่น่าสนใจ

2. เลือกอ่านข่าวที่น่าสนใจ

3. อ่านข่าวอย่างรวดเร็ว

4. อ่านอย่างวิเคราะห์และพิจารณาข่าวว่าเป็นข่าวที่เสนออย่างรวดเร็วทันสมัยเพียงไร ตรงตามข้อเท็จจริง หรือใกล้เคียงข้อเท็จจริงมากน้อยเพียงไร โดยตรวจข่าวเดียวกันจากหนังสือพิมพ์หลายฉบับ

5. อ่านแล้วสรุปได้และวิจารณ์ได้ว่ามีใจความสำคัญอย่างไร ข่าวนั้น ๆ ถูกต้องน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงไร รายละเอียดของข่าวเป็นอย่างไร เขียนได้สั้นหรือยาว เก็บรายละเอียดได้หมดทุกตอนทุกแง่ ทุกมุมหรือไม่ เป็นข่าวที่มีคุณค่าทางวิชาการมากน้อยเพียงไร หรือเป็นข่าวที่ไม่ให้สาระกับผู้อ่านเลย เช่น ข่าวสังคมที่มีแต่ความฟุ้งเฟ้อ หรือเป็นข่าวที่มีเจตนาบางอย่างแฝงอยู่ ต้องแยกออกมาให้ได้

สรุปได้ว่า แนวการอ่านจับใจความสำคัญข่าวควรอ่านพาดหัวข่าว ความนำหรือวรรคนำ เพื่อให้ทราบใจความสำคัญของข่าวก่อน เมื่ออ่านข่าวแล้วควรสรุปเหตุการณ์ในเนื้อหาข่าวและวิจารณ์ความน่าเชื่อถือของข่าวและประโยชน์ที่ข่าวนั้นมีกับผู้อ่าน

บทความ

ความหมายของบทความ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของบทความไว้ ดังนี้

พิมพ์ สอพิมาย (2546 : 106) ได้ให้ความหมายของบทความไว้ว่าบทความหมายถึงงานเขียนประเภทร้อยแก้วที่ผู้เขียนมุ่งเสนอข้อคิด ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น ในขณะนั้น เสนอข้อคิดและแนวทางในการแก้ปัญหาหรือแนวทางปฏิบัติแก่ผู้อ่านรวมทั้งใช้ศิลปะด้านภาษาโน้มน้าวให้ผู้อ่านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

จุมพิต ศรีวัฒนพงศ์ (2547 : 25) ได้ให้ความหมายของบทความไว้ว่า บทความหมายถึงลักษณะของความเรียงประเภทหนึ่งที่เขียนขึ้นเพื่อแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้กับผู้อ่าน ซึ่งจะต้องมีข้อเท็จจริงที่สามารถอ้างอิงที่มาสสนับสนุนความคิดเห็นนั้น และรายละเอียดของเนื้อหาผู้เขียนควรสอดแทรกข้อเสนอแนะ การวิจารณ์ที่สร้างสรรค์

ดวงใจ ไทยอุบุญ (2549 : 281) อธิบายไว้ว่า บทความเป็นความเรียงที่เขียนขึ้นจากข้อเท็จจริง ผู้เขียนมักจะแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเชิงวิพากษ์-วิจารณ์ในทางสร้างสรรค์ไว้ด้วย เรื่องที่เขียนควรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของคนโดยทั่วไปในขณะนั้นซึ่งถือเป็นจุดสำคัญของการเขียนบทความ บทความส่วนมากจะมีความยาวไม่มากนัก ดังนั้นเนื้อหาจึงต้องกระชับและใช้ภาษาที่สื่อสารความสนใจของผู้เขียนอย่างดีและมีแบบแผน

ธนู ทดแทนคุณและกุลวดี ทดแทนคุณ (2549 : 79) กล่าวว่า บทความ หมายถึง งานเขียนที่มุ่งเสนอความคิด ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงและเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น รวมทั้งเสนอแนวคิดของผู้เขียนต่อเรื่องนั้น ๆ

สรุปได้ว่า บทความเป็นงานเขียนประเภทร้อยแก้วที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอความคิดเห็น ข้อคิด ข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

แนวกรอ่านจับใจความบทความ

ววมยธา เหมือนนิต (2541 : 78-80 อ้างถึงใน พัชรินทร์ แจ่มจำรูญ, 2547 : 165) ได้กล่าวถึงแนวทางการอ่านจับใจความบทความอย่างมีประสิทธิภาพ คือการพยายามค้นหาความคิดสำคัญที่สุดที่ผู้แต่งต้องการบอกแก่ผู้อ่านให้ได้ว่าคืออะไรและผู้แต่งสามารถหาเหตุผลหรือตัวอย่างมาอ้างอิงให้น่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด โดยบทความแต่ละเรื่องจะมีแนวคิดสำคัญซึ่งเป็นใจความสำคัญที่สุดของเรื่องเพียงอย่างเดียว ส่วนการอ้างเหตุผลตัวอย่างหรือรายละเอียดให้น่าเชื่อถือ เป็นเพียงส่วนประกอบหรือส่วนขยายใจความสำคัญให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเท่านั้น และเป็นเหตุที่สังเกตว่าบทความส่วนมาก ผู้แต่งนิยมเปิดเผยใจความสำคัญของเรื่องไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การบอกใจความสำคัญตอนท้าย เป็นแบบที่นิยมแต่งกันมากที่สุดเพราะการกล่าวถึงสถานการณ์หรือปัญหาแล้วเสนอเหตุผลและรายละเอียดขยายความมาก่อนในตอนต้นจนสรุปให้เห็นหัวใจ หรือแก่นเรื่องซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญของผู้แต่งในตอนท้ายสามารถเข้าใจให้ผู้อ่านติดตามเรื่องได้ดีและโน้มน้าวให้เชื่อถือคล้อยตามได้ง่าย

2. การบอกใจความสำคัญตอนต้น เป็นการดำเนินเรื่องที่ตรงข้ามกับแบบแรก คือบอกแนวคิดสำคัญที่สุดของผู้แต่งซึ่งเป็นหัวใจสำคัญหรือแก่นเรื่องให้อ่านรู้เรื่องตั้งแต่ต้นเรื่อง จากนั้นจึงเสนอเหตุผลหรือตัวอย่างมาขยายให้เห็นจริงว่า เพราะเหตุใดผู้แต่งจึงมีแนวคิดเช่นนั้น บทความลักษณะนี้มีน้อยกว่าการบอกใจความสำคัญไว้ตอนท้าย เพราะจะเหมาะสมสำหรับเรื่องที่เสนอแนวคิดแปลกใหม่ หรือน่าสนใจเป็นพิเศษเท่านั้นจึงจะจูงใจให้ผู้อ่านติดตามไปตลอดเรื่อง หากไม่มีแนวคิดที่เข้าใจเพียงพอ ผู้อ่านไม่อาจติดตามรายละเอียดหรือใจความขยายของเรื่องนั้นเลยก็ได้

การอ่านจับใจความงานเขียนประเภทบทความให้ถูกต้องและรวดเร็ว มีข้อสังเกตเป็นแนวทางเพิ่มเติม ดังนี้

1. จุดชี้แนะใจความสำคัญของบทความที่สามารถค้นหาได้รวดเร็วที่สุดเป็นอันดับแรกคือ ชื่อเรื่อง เพราะบทความโดยทั่วไปมุ่งเสนอทฤษฎีและเหตุผลอย่างตรงไปตรงมา ชื่อเรื่องจึงมักไม่ซับซ้อนและบ่งชี้หัวใจสำคัญหรือแก่นเรื่อง ไว้เป็นส่วนมาก ถ้าชื่อเรื่องยังทำให้จับใจความสำคัญได้ไม่ชัดเจน จึงค่อยค้นหาจากรายละเอียดในเรื่องต่อไป

2. บทความเรื่องหนึ่ง ถ้ามีหลายย่อหน้า ในแต่ละย่อหน้าจะมีใจความสำคัญอย่างหนึ่ง เมื่อนำใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้ามาพิจารณาร่วมกัน จะมองเห็นความสำคัญที่สุดของเรื่องได้ง่าย

3. งานเขียนประเภทบทความ มักเกี่ยวข้องกับข่าวและสถานการณ์ที่ทันสมัยอยู่ในความสนใจของประชาชน การพิจารณาความหมายและใจความสำคัญของบทความให้ได้ถูกต้องชัดเจนและรวดเร็ว จึงควรมีประสบการณ์หรือภูมิหลังเกี่ยวกับข่าวของเหตุการณ์ในเรื่องนั้นด้วย บทความส่วนมากจึงนิยมแต่งนิมอ่านกันในหนังสือพิมพ์มากกว่าอย่างอื่น

4. บทความบางเรื่องผู้แต่งไม่เสนอพรรณษาหรือสาระสำคัญโดยตรงไปตรงมา จึงควรสังเกตทางเสียงหรือน้ำเสียงของผู้แต่งไปพร้อมกันด้วย เพื่อสรุปให้ได้ว่าผู้แต่งต้องการเสนอแก่นเรื่องที่แท้จริงอย่างไร หรือในบางเรื่องมีการเลือกขนาดตัวพิมพ์เพื่อเน้นจุดสำคัญเป็นพิเศษซึ่งก็อาจมีส่วนชี้แนะใจความสำคัญของบทความได้บ้างเหมือนกัน

สรุปได้ว่า แนวการอ่านจับใจความสำคัญของบทความคือพยายามค้นหาความคิดสำคัญที่สุดที่ผู้เขียนต้องการบอกแก่ผู้อ่าน โดยอาจบอกใจความสำคัญตอนท้าย หรือตอนต้นที่เป็นการดำเนินเรื่องก็ได้

การสอนอ่านจับใจความแบบปกติ

การสอนแบบปกติ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่ใช้ในการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนใช้สอนโดยยึดคู่มือครูของ กรมวิชาการ หนังสือแบบเรียน มีทั้ง การสอนแบบบรรยาย อธิบาย ซักถาม และให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ในการสอนแต่ละครั้งจะใช้วิธีการที่หลากหลายควบคู่กันไป พร้อมทั้งมีสื่อประกอบการสอน โดยครูจะพิจารณาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่ได้จัดเตรียมไว้ ซึ่ง เสาวนีย์ คำรงค์โรจน์สกุล (2541 : 7) กล่าวว่า วิธีสอนแบบปกติ “การสอนที่ครูนิยมกันทั่วไป ได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การซักถาม การจดบันทึก และการทำแบบฝึกหัด” ส่วน รัชณี ศิลป์สร (2542 : 10) กล่าวถึงความหมายของวิธีการสอนแบบปกติว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยครูเป็นผู้เตรียมศึกษาหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะสอนจากตำรา แบบเรียนหรือหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ แล้วรวบรวมเรื่องราวทั้งหมดมาถ่ายทอดให้นักเรียนด้วยการบรรยาย การบอก การใช้สื่อประกอบการสอน ซึ่งครูและนักเรียนจะร่วมอภิปราย ซักถาม ตลอดจนช่วยกันสรุปเนื้อหาเรื่องที่ได้จากการเรียน และวรรณิ ภิรมย์คำ (2546 : 77) ได้สรุปความหมายของการสอนปกติไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยยึดแนวการสอนตามคู่มือครู ที่เน้นการถ่ายทอดความรู้แบบบรรยาย และ การใช้สื่อประกอบการสอนเป็นส่วนใหญ่

พัชรินทร์ แจ่มจำรูญ (2547 : 57) ได้กล่าวถึงรูปแบบการสอนการจับใจความแบบปกติ มีขั้นตอนการสอน ดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความพร้อมและความสนใจในการเรียน ด้วยการสอนสนทนาซักถาม เกม รูปภาพ เพลง หรือนิทาน และแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้

2. **ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน** ครูเสนอเนื้อหาให้นักเรียน ด้วยวิธีการบรรยาย อภิปราย สนทนา ซักถาม โดยมีสื่อประกอบการเรียนการสอน เช่น ใบความรู้ ใบงาน หรือหนังสือ แบบเรียน และนักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม

3. **ขั้นสรุป** ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาด้วยการอภิปราย ซักถาม หรือตรวจเฉลย แบบฝึกหัดร่วมกัน

นอกจากนี้แสนประเสริฐ ปานเนียม (2552 : 67-68) ได้กล่าวสรุปว่าการสอนแบบปกติคือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้รวบรวมความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แล้วถ่ายทอดให้นักเรียน โดยวิธีการบรรยายซักถามและใช้สื่อการสอนประกอบการสอน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย ตลอดจนช่วยกันสรุปเนื้อหาที่ได้จากการเรียน และได้กำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสอนจับใจความแบบปกติ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน** เป็นขั้นปลุกเร้าความสนใจให้อยากรู้อยากเรียนด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การเล่านิทาน การร้องเพลง

2. **ขั้นสอน** เป็นขั้นที่ครูนำเสนอเนื้อหาการเรียนให้แก่ผู้เรียน โดยใช้กลวิธีต่าง ๆ เช่น การอธิบาย การสนทนา การอภิปราย การทำแบบฝึกหัด การทำกิจกรรมตามใบงาน หรือการทำงานกลุ่ม

3. **ขั้นสรุป** เป็นขั้นที่ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนแต่ละคาบ

4. **ขั้นวัดและประเมิน** เป็นขั้นการประเมินงานและวัดระดับความสามารถจากผลงานตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนขณะปฏิบัติกิจกรรม การตอบคำถาม การทำแบบฝึกหัด และการตรวจแบบทดสอบ

สรุปได้ว่า การสอนการจับใจความแบบปกติประกอบด้วย ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยการทบทวนความรู้เดิมหรือใช้เพลง เกมและนิทานเร้าความสนใจของนักเรียน ขั้นสอนประกอบด้วย การสนทนา อภิปราย ซักถาม การทำใบงาน ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาในบทเรียนทั้งหมดที่เรียนมา จากการศึกษาวิธีสอนการอ่านจับใจความแบบปกติผู้วิจัยจึงกำหนดรูปแบบการสอนการอ่านจับใจความแบบปกติในงานวิจัย ดังนี้

1. **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน** โดยครูเป็นผู้ทบทวนบทเรียน ทบทวนความรู้เดิมที่นักเรียนได้เรียนผ่านมาแล้วและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนก่อนเริ่มเรียน

2. **ขั้นสอน** ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนด้วยตนเอง เช่น การอธิบายเนื้อหา การยกตัวอย่าง โดยครูมีการใช้สื่อการสอนประกอบการสอนโดยอาจใช้ของจริง ภาพ แผนภูมิ

3. **ขั้นสรุป** ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาเป็นการย้ำความคิดของนักเรียนหรือสิ่งที่นักเรียนได้เรียนผ่านมาแล้วด้วยการอภิปราย ซักถาม และตรวจแบบฝึกหัดร่วมกัน

กลวิธีการเรียนรู้

ความหมายของกลวิธีการเรียนรู้

ชาร์ล และซาโบ (Schaelr and Szabo, 2000 : 8) ได้กล่าวว่า กลวิธีการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถทางภาษาของนักเรียน และนักเรียนจะสามารถรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนได้ถ้าได้รับการฝึกฝนให้ใช้เครื่องมือเหล่านี้

อ็อกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990 : 8) ได้ให้คำจำกัดความว่า คือวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียน ใช้เพื่อจัดการเรียนรู้ภาษาใหม่โดยเรียนรู้การเก็บรักษาและนำกลับมาใช้ใหม่นอกจากนั้นยังหมายถึง การกระทำของนักเรียนเพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปโดยง่าย รวดเร็ว สนุกสนาน เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนรู้ใหม่

กรมวิชาการ (2539 : 1-2) ได้กล่าวถึงความหมาย ของกลวิธีการเรียนรู้ ว่ากลวิธีการเรียนรู้ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Learning Strategy คำว่า Strategy มีรากศัพท์มาจากภาษาอังกฤษคือ Strategia ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในการทหาร มีความหมายเกี่ยวกับ การวางแผน หรือการกำหนดวิธีการเพื่อให้การรบมีชัยชนะ เมื่อนำคำนี้มาใช้ในการเรียน ความหมายโดยทั่วไปจะหมายถึง การวางแผนหรือการกำหนดวิธีการเรียน และการรู้จักควบคุมตนเองของนักเรียน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนประสบความสำเร็จตามที่คาดหมายหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นขั้นตอนหรือวิธีการที่นักเรียนนำมาใช้ในการเรียนรู้เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

จันท์แรม เปนเมือง (2545 : 15) ได้ให้คำจำกัดความของกลวิธีการเรียนรู้ว่า เป็นวิธีการที่นักเรียนใช้ปฏิบัติในการเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ง่ายและรวดเร็วทั้งในและนอกห้องเรียน เป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดและอธิบายได้

กล่าวโดยสรุปกลวิธีการเรียนรู้เป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองได้อย่างรวดเร็ว เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนสิ่งต่าง ๆ จึงเป็นหน้าที่ที่ครูผู้สอนต้องส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนได้มีกลวิธีการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เลือกกลวิธีการเรียนรู้ที่ตนเห็นว่ามีความเหมาะสมมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ความสำคัญของกลวิธีการเรียนรู้

กลวิธีการเรียนรู้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนเป็นอย่างมากเพราะจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น และมีทิศทางในการเรียนของตนเอง ดังที่มิ้นกการศึกษาคได้กล่าวถึงความสำคัญของกลวิธีการเรียนรู้ ดังนี้

อ็อกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990 : 8) กล่าวว่า การรู้จักใช้กลวิธีในการเรียนที่เหมาะสมจะมีผลในการเรียนภาษา กลวิธีในการเรียนจะช่วยในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุด

ในการเรียนจะช่วยให้การเรียนง่ายขึ้น เร็วขึ้น น่าสนุกสนานขึ้น รู้สึกมั่นใจในตัวเองมากขึ้น เรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนความรู้ที่ได้รับไปใช้กับสถานการณ์ใหม่ได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

นอกจากนี้ เวนเดน รูบิน และวิลลิง (Wenden and Rubin, 1978 ; Willing. 1989) มีความเห็นตรงกันว่า กลวิธีในการเรียนเป็นการกระทำหรือวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนเพื่อช่วยในการรับรู้ข้อมูล เก็บสิ่งสมความรู้ที่ได้รับมา และสามารถใช้อ้างอิงความรู้เหล่านั้นได้ในสถานการณ์ต่างๆ และยังมีความเห็นว่ากลวิธีในการเรียนเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถทำนายความสามารถทางภาษาของผู้เรียนอีกด้วย

กรมวิชาการ (2539 : 1) ได้กล่าวถึงกลวิธีการเรียนรู้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะจะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาวิชาและฝึกทักษะด้านการเรียนได้สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาต่าง ๆ ด้วย กลวิธีการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากพอสมควร ดังนั้นนอกเหนือจากการสอนเนื้อหาความรู้และทักษะให้กับนักเรียนแล้ว โรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อ วิธีการเรียนของนักเรียนให้มากขึ้น โดยการส่งเสริมและพัฒนาวิธีการเรียนรู้แก่นักเรียนเพื่อให้มีวิธีการเรียนที่ถูกต้อง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่ากลวิธีการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญมากต่อการเรียนภาษาเพราะเป็นเสมือนเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีทิศทางในการเรียนของตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถถ่ายโอนความรู้ที่เรียนไปใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้นด้วย

ลักษณะของกลวิธีการเรียนภาษา

ออกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990 : 9-14) จึงได้ให้รายละเอียดของลักษณะหลักที่กำหนดพฤติกรรมทางการเรียนภาษาของนักเรียนที่ถือว่าเป็นกลวิธีการเรียนภาษาไว้ดังต่อไปนี้

1. เป็นสิ่งซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งรวมถึงการใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ เรียบเรียงความคิดได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถใช่วิธีการต่างๆ เพื่อทดแทนสิ่งที่ไม่รู้
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถกำหนดแนวทางในการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนภาษา เนื่องจากการใช้ภาษานอกห้องเรียนนั้นไม่มีครูคอยสอนและเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนภาษานักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. เปลี่ยนแปลงและเพิ่มบทบาทให้กับผู้สอน แทนที่จะเป็นผู้กำหนดและเป็นศูนย์กลาง ในชั้นเรียนผู้สอนจะมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยให้คำแนะนำ แนะนำแนวทาง ประสานงาน อำนวยความสะดวก

เสนอความคิด เป็นแหล่งข้อมูล ชี้ปัญหา รวมทั้งฝึกฝนกลวิธีการเรียนต่างๆ ให้กับผู้เรียนการเปลี่ยนแปลงนี้ จะทำให้บทบาทของผู้สอนหลากหลายและสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น

4. เป็นเครื่องมือช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนจะใช้กลวิธีการเรียนต่างๆ ในการที่จะบรรลุถึงจุดประสงค์ปลายทางของการเรียน เพื่อให้การเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. เป็นพฤติกรรมเฉพาะเจาะจงที่ผู้เรียนกระทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ พฤติกรรมเหล่านี้ อาจจะแตกต่างกันไปในผู้เรียนแต่ละคนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆอย่างเช่น ลักษณะนิสัยของผู้เรียน วิธีการเรียน แรงจูงใจ ความถนัด เป็นต้น

6. เป็นพฤติกรรมต่างๆที่ช่วยส่งเสริมการเรียน เช่น การจัดการดูแลควบคุมกระบวนการเรียน การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อหน้าที่ของผู้เรียนและการเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การรู้จักจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ที่มีต่อการเรียน

7. เป็นสิ่งซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยตรงคือ สิ่งซึ่งผู้เรียนกระทำเพื่อให้เกิดความเข้าใจ การเรียนรู้ และการเรียนภาษา กลับออกมาใช้ โดยอ้อม คือ สิ่งซึ่งผู้เรียนกระทำเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8. กลวิธีการเรียนบางอย่างสังเกตเห็นได้ แต่บางอย่างก็เป็นสิ่งซึ่งไม่สามารถสังเกตได้จึงเป็นการยากที่ผู้สอนจะสังเกตการใช้กลวิธีการเรียนของผู้เรียนและกลวิธีบางอย่างผู้เรียนใช้นอกห้องเรียน

9. เป็นสิ่งที่เกิดจากการกระทำโดยตั้งใจของผู้เรียนเพื่อให้เกิดผลต่อการเรียนอย่างไรก็ตาม หลังจากผู้เรียนใช้กลวิธีการเรียนบางอย่างจนชำนาญก็จะสามารถใช้กลวิธีนั้น ได้อย่างอัตโนมัติ

10. เป็นสิ่งซึ่งสอนให้ผู้เรียนได้ ซึ่งอาจทำได้โดยการฝึกกลวิธีการเรียนให้กับผู้เรียน การฝึกนี้จะทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงการใช้กลวิธีการเรียนของตนมากยิ่งขึ้น และเกิดความชำนาญในการที่จะเลือกใช้กลวิธีการเรียนที่เหมาะสม

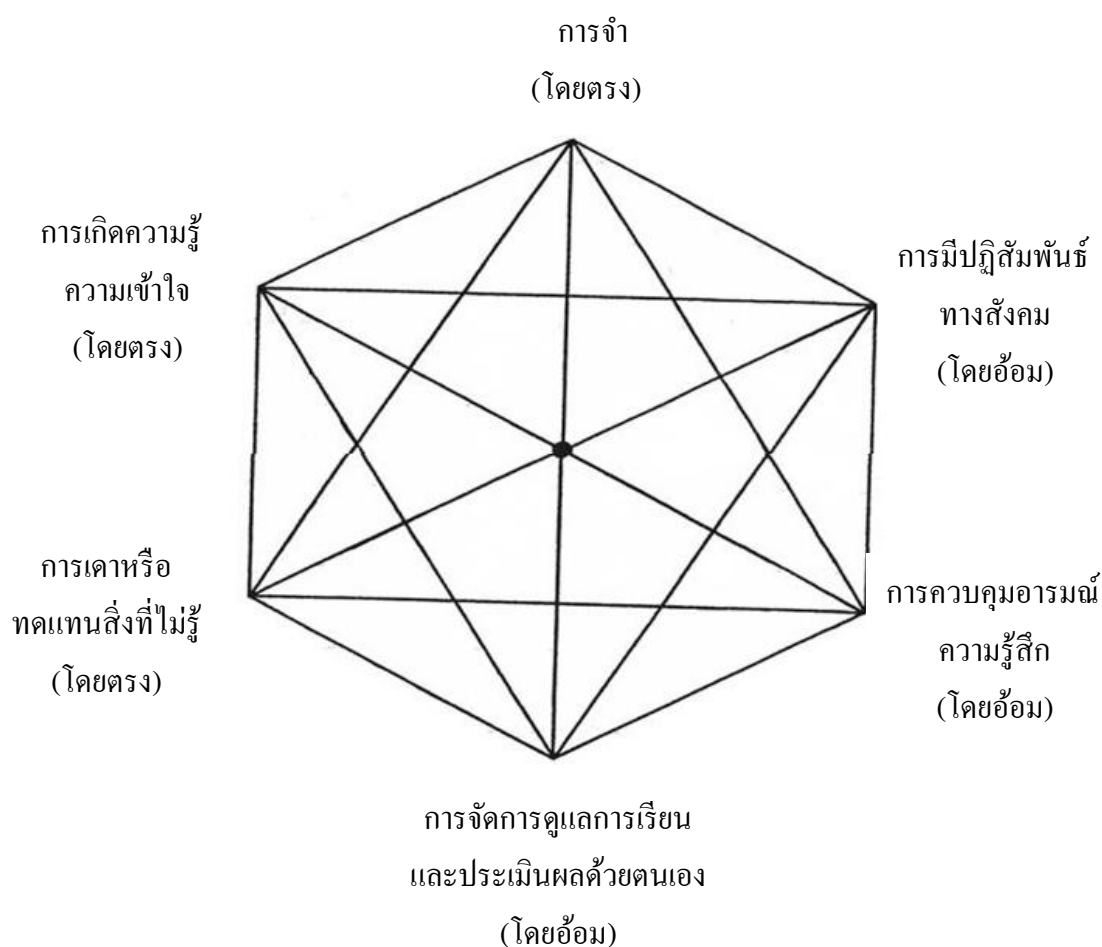
11. เป็นสิ่งซึ่งปรับเปลี่ยนได้ ผู้เรียนสามารถจะเลือกใช้ควบคู่กันไป จัดลำดับหรือรูปแบบของกลวิธีการเรียนที่ต้องการจะใช้ได้ตามความต้องการของแต่ละบุคคล

12. องค์ประกอบหลายอย่างมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้กลวิธีการเรียนของผู้เรียน เช่น การตระหนักถึงการใช้กลวิธีการเรียน ระดับของการเรียน ลักษณะของกิจกรรม ความคาดหวังของผู้สอน อายุ เพศ ลักษณะการเรียน บุคลิก ระดับของแรงจูงใจ จุดมุ่งหมายในการเรียน ดังนั้นในการฝึกการใช้กลวิธีการเรียนให้กับผู้เรียน ผู้ฝึกควรพิจารณาถึงประเด็นเหล่านี้ด้วย

ประเภทของกลวิธีการเรียนภาษา

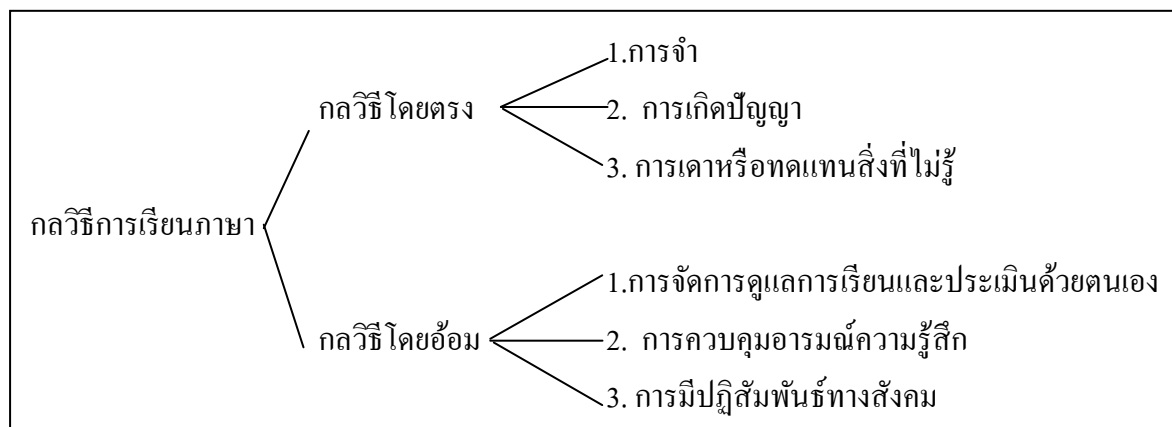
อ็อกซ์ฟอร์ด (Oxford, 1990 : 14-21) ได้เสนอการจัดระบบกลวิธีการเรียนภาษาโดยครอบคลุมกลวิธีการเรียนชนิดย่อยๆ ทุกประเภทที่เป็นที่รู้จักและชี้ให้เห็นว่ากลวิธีแต่ละประเภทสามารถใช้ร่วมกันดังภาพที่ 2.13

ภาพที่ 2.13 ระบบและการใช้กลวิธีการเรียนภาษา

ภาพที่ 2.13 แสดงให้เห็นถึงระบบของกลวิธีการเรียนภาษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ กลวิธีที่มีผลต่อการเรียนรู้โดยตรงและกลวิธีที่มีผลต่อการเรียนรู้โดยอ้อม ทั้ง 2 ประเภทยังแบ่งย่อยออกเป็น 6 ประเภทย่อย ทั้งกลวิธี โดยตรงและกลวิธี โดยอ้อมต่างสามารถใช้สนับสนุนซึ่งกันและกันและถ้าจัดกลุ่มกลวิธีการเรียนแยกตามประเภทจะได้ประเภทละ 3 กลุ่มย่อยดังที่แสดงในภาพที่ 2.14

ภาพที่ 2.14 แผนภูมิแสดงระบบกลวิธีการเรียนภาษา

กลวิธี โดยตรง หมายถึงกลวิธีที่ส่งผลโดยตรงในการเรียนรู้ภาษาเป้าหมาย ซึ่งกลวิธีโดยตรงทุกวิธีต้องอาศัยระบบสมองของผู้เรียนในการเรียนรู้ภาษา ซึ่งทั้ง 3 กลวิธีย่อยต่างก็มีจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน เช่น 1) กลวิธีในการจำเป็นการใช้จินตนาการในการจดจำ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถจดจำสิ่งใหม่ที่ได้เรียนรู้ 2) กลวิธีที่เกิดความรู้ความเข้าใจ ช่วยให้นักเรียนสามารถสรุปเรื่อง หรือการให้เหตุผล ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจและใช้ภาษาใหม่ในสถานการณ์ต่างๆ 3) กลวิธีในการเดาหรือทดแทนสิ่งที่ไม่รู้ จะช่วยให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาต่างๆ ที่มีช่องว่างในการเรียนรู้

กลวิธี โดยอ้อม หมายถึงกลวิธีที่ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนโดยอ้อม แบ่งย่อยได้อีก 3 กลวิธี ได้แก่ 1) กลวิธีในการจัดการดูแลและประเมินผลด้วยตนเอง ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้อุปกรณ์ของตนเองโดยการจัดระบบ วางแผนการเรียนรู้ของตนเองรวมทั้งประเมินตนเอง 2) กลวิธีในการควบคุมอารมณ์ความรู้สึก ช่วยให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ แรงจูงใจ และเจตคติของตนเองในการเรียนภาษา 3) กลวิธีในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกับคนอื่น ทั้ง 3 กลวิธีนี้ไม่ส่งผลโดยตรงในการเรียนรู้ภาษา แต่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมโดยอ้อมมีประโยชน์ในการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่างๆ สามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ภาษาทั้ง การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดการดูแลการเรียนและประเมินผลด้วยตนเอง
  - 1.1 การมุ่งประเด็นความสนใจในการเรียน
    - 1.1.1 การเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม
    - 1.1.2 การตั้งใจหรือสนใจเรียน
  - 1.2 การจัดการและวางแผนการเรียน
    - 1.2.1 การพยายามหาวิธีการเรียนภาษาของตนเอง

- 1.2.2 การเข้าใจและจัดระบบการเรียนรู้ของตนเอง
- 1.2.3 การตั้งจุดประสงค์ในการเรียนภาษาทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- 1.2.4 การหาโอกาสฝึกฝนภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ
- 1.3 การประเมินผลการเรียน
  - 1.3.1 การหาข้อผิดพลาดของตนเอง
  - 1.3.2 การประเมินผลความก้าวหน้าของตนเอง
- 2. การควบคุมอารมณ์ความรู้สึก
  - 2.1 การลดความเครียด
    - 2.1.1 การใช้ดนตรีโดยการฟังเพลงเบาๆ
    - 2.1.2 การใช้การหัวเราะเช่นการชมภาพยนตร์ตลก
  - 2.2 การให้กำลังใจตนเอง
    - 2.2.1 การพูดหรือเขียนในทางบวกเพื่อเพิ่มความมั่นใจในตนเอง
    - 2.2.2 การให้รางวัลตนเอง
  - 2.3 การตรวจสอบอารมณ์ความรู้สึก
    - 2.3.1 การจดบันทึกความรู้สึกในการเรียนภาษา
    - 2.3.2 การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น
- 3. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
  - 3.1 การถาม
    - 3.1.1 การถามเพื่อความเข้าใจ
    - 3.1.2 การถามเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
  - 3.2 การร่วมมือกับผู้อื่น
    - 3.2.1 การร่วมมือกับเพื่อน
    - 3.2.2 การร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ
  - 3.3 การเข้าใจความคิดความรู้สึกของผู้อื่น
    - 3.3.1 การพัฒนาหรือส่งเสริมความเข้าใจด้านวัฒนธรรมกับผู้อื่น
    - 3.3.2 การสังเกตความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น

จากข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่ากลวิธีการเรียนแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ กลวิธีที่มีผลต่อการเรียนรู้โดยตรงและกลวิธีที่มีผลต่อการเรียนรู้โดยอ้อม

กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก

กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four – Blocks) เป็นแนวทางการสอนทักษะการอ่าน โดยให้โอกาสแก่ผู้อ่าน ได้เลือกวัสดุการอ่านเพื่ออ่านเอง จากนั้นเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ ในขณะที่อ่านผู้อ่านสามารถเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์จากบทอ่านและเขียนสรุปเรื่องที่อ่านเพื่อให้สามารถจดจำเรื่องที่อ่านและเข้าใจรูปแบบการเขียนของผู้เขียน ซึ่งมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านเพื่อความเข้าใจกับความรู้เดิม

ซูมาลี ชูศรี (2536 : 23) กล่าวว่า ทฤษฎี โครงสร้างความรู้เดิม (Schema Theory) ในทัศนะของนักทฤษฎีโครงสร้างความรู้เดิมมีความเชื่อว่าผู้อ่านจะเข้าใจความหมายของเนื้อเรื่องที่อ่านได้มากน้อยเพียงใดนั้น ความรู้เดิมมีอิทธิพลต่อความรู้ใหม่หรือความเข้าใจเนื้อเรื่องที่บุคคลจะได้รับจากการอ่าน คำว่า “โครงสร้างความรู้เดิม” หรือ “พื้นฐานความรู้เดิม” (Schema) ดังที่ โกลด์เด็น และกูเทอร์ (Golden & Gulthire, 1996) กล่าวว่า การที่ผู้อ่านจะเข้าใจในบทอ่านที่อ่าน ผู้อ่านจะต้องเชื่อมโยงความหมายจากเรื่องที่อ่านกับความรู้เดิมและประสบการณ์ที่อ่าน ซึ่งยังมีนักการศึกษาอีกหลายท่านมีความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ดังนี้

บีช และ ฮานด์ (Beach & Hynd, 1991) ได้กล่าวถึง การเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ในการอ่านว่า ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องที่อ่านได้นั้น จะต้องอาศัยความรู้เดิม ประสบการณ์ ทักษะ และ กลวิธีการอ่าน

คอมบ์ (Comb, 2003) กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับประสบการณ์ความรู้ที่หลากหลายจากภายในโรงเรียน และนอกโรงเรียน ประสบการณ์และความรู้เหล่านั้นจะได้รับการสะสมแล้วนำมาใช้เชื่อมโยงความรู้จากเรื่องที่อ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเชื่อมโยงความรู้เดิม เข้ากับความรู้ใหม่ที่ได้อ่าน มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจในเรื่องที่อ่านผู้ที่ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมากจะสามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีกว่าผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านน้อยหรือไม่มีเลย

จากการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างความรู้เดิม เอลบา และฮาเซอร์ (Alba & Hasher, 1983 : 203-231) ได้ศึกษาความคิดเห็นต่าง ๆ ที่สนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างความรู้เดิมที่ว่า โครงสร้างความรู้เดิมจะมีอิทธิพลต่อความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า โครงสร้างความรู้เดิมเป็นปัจจัยหนึ่งสำหรับการเข้ารหัสข้อมูล (Encoding) การเก็บรหัส (Storage) และการดึงข้อมูลออกมาใช้ (Retrieval) ซึ่งโครงสร้างความรู้เดิมนี้จะเป็นตัวที่ก่อให้เกิดกระบวนการหลักในการเข้ารหัส 4 ประการ คือ

1. กระบวนการคัดเลือก (Selection Process) หมายถึง กระบวนการเลือกข้อมูลเพียงบางส่วน จากข้อมูลที่เป็นสิ่งเร้าทั้งหมดเพื่อเก็บจำไว้ โดยสิ่งเร้าใหม่ที่ถูกนำเสนอจะได้รับการคัดเลือกเข้าไปเก็บไว้ในความจำหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่าง ๆ 3 ประการ ได้แก่

- 1.1 ความมีอยู่จริงของโครงสร้างความรู้เดิมที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 การได้รับการกระตุ้นของโครงสร้างความรู้เดิม
- 1.3 ความสำคัญของข้อมูลใหม่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้เดิม

2. กระบวนการคัดย่อ (Abstraction Process) หมายถึง การเก็บจำความหมายของข้อมูลโดยไม่อิงรูปแบบเดิมของข้อมูล (Original Forms) นั่นคือ รายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับข้อมูล เช่น รูปแบบของคำ ประโยค และเนื้อหาจะถูกตัดทิ้งไปโดยที่ข้อมูลที่ถูกเก็บจำเข้าไปใหม่นี้จะสอดคล้องกับโครงสร้างเดิม

3. กระบวนการตีความ (Interpretation Process) หมายถึง กระบวนการที่ความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับความรู้ใหม่ถูกนำมาสร้างขึ้นใหม่ เพื่อช่วยให้เกิดการเข้าใจความการตีความจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างความรู้เดิมของผู้อ่านที่ได้รับการกระตุ้น ซึ่งในเรื่องนี้ แฮริสและโมนาโก (Harris & Monaco, 1978) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การตีความจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการต่าง ๆ 2 กระบวนการ คือ

3.1 การนำไปใช้ในเชิงที่เป็นจริง (Pragmatic Application) หมายถึง บุคคลจะแปลงข้อมูลที่ได้รับไปในรูปแบบที่ตนเองคาดว่าจะเป็นตามที่เคยมีประสบการณ์ ซึ่งบางครั้งจะเป็นการตีความข้อมูลใหม่ที่คิดไปจากเนื้อเรื่อง

3.2 กระบวนการอนุมาน (Inferences) หมายถึง การทำความเข้าใจกับข้อมูลใหม่ซึ่งผู้อ่านจะต้องนำความรู้เดิมที่มีอยู่ไปใช้ในการอ้างอิงหรือคาดพิง เพื่อนำไปสู่ข้อมูลใหม่ในลักษณะต่าง ๆ 2 ลักษณะ คือ การทำความเข้าใจในข้อมูลและการทำนายผลที่จะตามมาของข้อความเหล่านั้น และการเติมข้อมูลเข้าไปในส่วนขงรายละเอียดที่ขาดไป

4. กระบวนการบูรณาการ (Integration Process) หมายถึง กระบวนการสร้างรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เดิมขึ้นมาใหม่ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ทั้ง 3 กระบวนการดังกล่าวข้างต้น แต่กระบวนการบูรณาการที่จะเกิดขึ้นในขั้นของการเก็บจำนี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกัน 2 ลักษณะ คือ

4.1 เกิดขึ้นเมื่อโครงสร้างของความรู้ใหม่ ได้ถูกก่อรูปขึ้น (Schema Formation) ตัวอย่างเช่น การใช้กระบวนการบูรณาการขณะที่โครงสร้างความรู้ได้ก่อรูปขึ้นใหม่ในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดลำดับในมิติด้านความสูง ประโยคที่เสนอให้อ่านอาจจะอยู่ในรูปประโยคง่าย ๆ เช่น “A is taller than B; B is taller than C.” แล้วให้ผู้อ่านเรียงลำดับความสัมพันธ์ของความสูงของบุคคลเหล่านี้ใหม่

ในลักษณะเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการบูรณาการเป็นกระบวนการที่มีลักษณะคล้ายกับการนิรนัย (Deduction) และในทางตรงกันข้ามก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการอุปนัย (Induction)

4.2 การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง (Schema Modification) การบูรณาการจะเกิดขึ้นเมื่อข้อมูลใหม่ถูกนำเสนอเข้ามาในหัวข้อที่บุคคลนั้น ๆ ได้มีข้อมูลที่เขาให้ความสำคัญอยู่ก่อนแล้ว การระลึกรถึงข้อมูลใหม่หลังจากถูกนำเสนอแล้วนี้ จึงไม่เพียงพอ และในขณะเดียวกันก็จะทำให้เกิดการก้าวท้าวกัน (Intrusion) ระหว่างโครงสร้างความรู้เดิมกับข้อมูลใหม่ ซึ่งในกรณีนี้บุคคลต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างเดิมของตนเองก่อนที่จะรับข้อมูลใหม่

นอกจากนี้ แมนด์เลอร์ (Mandler, 1983 : 97-113) ได้อธิบายถึงการจัดระเบียบของความรู้ และเน้นถึงการอธิบายความเข้าใจในเนื้อเรื่องที่อ่านอย่างมีความหมายไว้ดังนี้

1. โครงสร้างความรู้เดิมที่บุคคลมีอยู่จะมีความสมบูรณ์ลึกซึ้ง และละเอียดรอบคอบยิ่งขึ้น ถ้าบุคคลนั้นมีโอกาสปะทะสัมพันธ์กับสิ่งเร้าภายนอกมากยิ่งขึ้น ทำให้รู้จักมโนทัศน์ (Concept) ในระดับสูงที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นนักเรียนหรือผู้อ่านจะเรียนรู้หรืออ่านอย่างมีความหมายหรือเข้าใจยิ่งขึ้น

2. การที่บุคคลใช้ความรู้เดิมในการอ่าน จะทำให้เกิดความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้น เพราะผู้อ่านจะเกิดความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน ไม่ได้เกิดจากการรู้เฉพาะความหมายของคำหรือประโยคที่ประกอบกันเป็นข้อความหรือเนื้อเรื่องเท่านั้น ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจกับข่าวสารใหม่ด้วยการอนุมาน (Inference) ของผู้อ่านเอง โดยการใช้โครงสร้างความรู้เดิมเป็นพื้นฐานในการให้ความหมายที่สอดคล้องและตรงกับข้อความหรือเนื้อเรื่องนั้นๆ

3. ผู้อ่านจะใช้โครงสร้างความรู้เดิมเป็นตัวชี้นำในการตัดสินใจควรจะต้องจดจำอะไรบ้างในข้อความนั้น ผู้อ่านจะเลือกให้ความสนใจต่อข้อมูลที่ทำให้โครงสร้างความรู้เดิมมีความหมายขึ้น ในทางตรงกันข้าม ข้อมูลที่รับเข้ามาแล้วไม่สามารถทำให้โครงสร้างความรู้เดิมมีความสมบูรณ์ขึ้น จะเป็นข้อมูลที่ไม่มีค่าและไม่มีความเกี่ยวข้อง ผู้อ่านก็จะไม่สนใจข้อมูลนั้น

4. โครงสร้างความรู้เดิมที่ไม่สมบูรณ์ และผู้อ่านยังไม่พบข้อมูลใหม่ที่จะต่อเติมให้สมบูรณ์ได้ในเนื้อเรื่อง ในกรณีเช่นนี้ ผู้อ่านจะต้องต่อเติมข่าวสารที่หายไปให้ตรงกับสถานการณ์ของเนื้อเรื่องที่อ่านโดยใช้การอนุมาน

5. ความสามารถในการตีความขึ้นอยู่กับโครงสร้างความรู้เดิมของผู้อ่าน ซึ่งจะมีมากน้อยแตกต่างกัน และมีผลทำให้ความสามารถในการจดจำแตกต่างกันไป ในการตีความเรื่องที่ผู้อ่านรับเข้าไปยังสมอง จะต้องสร้างความสัมพันธ์กับโครงสร้างความรู้เดิม ลักษณะโครงสร้างความรู้เดิมนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่ผู้อ่านรับผ่านเข้าไป ถ้าเนื้อเรื่องที่อ่านไม่มีความแจ่มชัด หรืออาจตีความหมายได้หลายทาง ผู้อ่านจะใช้โครงสร้างความรู้เดิมที่จดจำไว้มาช่วยในการตีความ

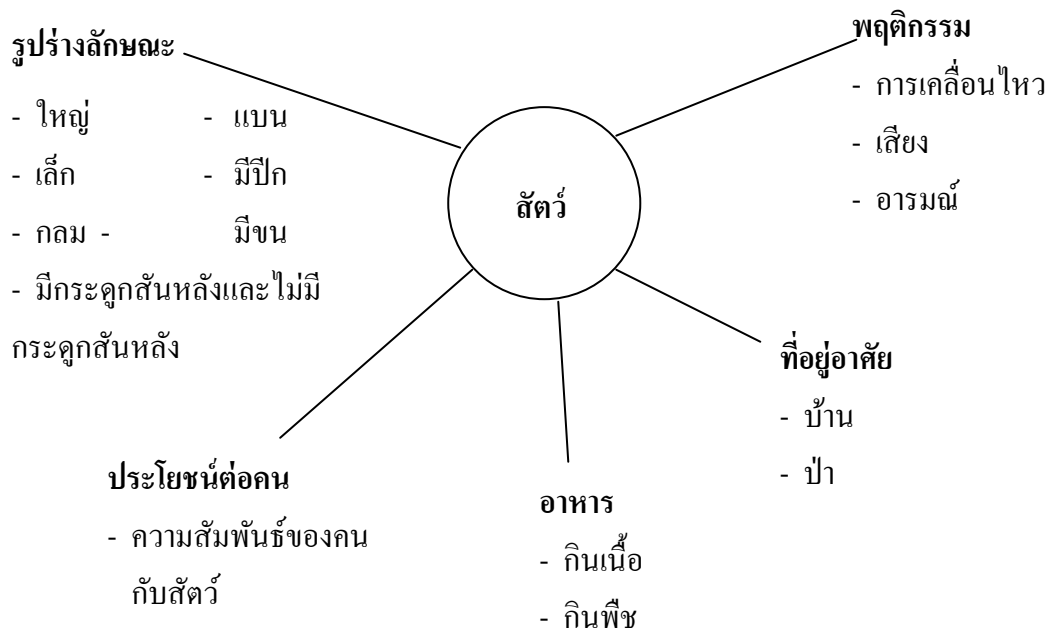
แนวคิดดังกล่าว สอดคล้องกับความคิดเห็นของ มณีรัตน์ สุโกโชติรัตน์ (2548 : 99) ที่ว่า ความสามารถในการนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาสัมพันธ์กับบทอ่านที่กำลังอ่าน ซึ่งเป็นความรู้ และประสบการณ์ใหม่ จะช่วยกระตุ้นและขยายความคิดเดิมของผู้อ่านให้กว้างขึ้น ช่วยกระตุ้น ความสามารถในการคาดคะเนทั้งคำหรือข้อความที่ไม่ทราบความหมายหรือเรื่องราวเหตุการณ์ของบท อ่าน ทำให้ผู้อ่านมีความเข้าใจบทอ่านมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยบูรณาการความคิดของตนเองให้เข้ากับ ผู้เขียนซึ่งอาจกลายเป็นแนวคิดใหม่

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีโครงสร้างความรู้เดิม (Schema theory) ให้ ความสำคัญต่อพื้นฐานประสบการณ์ความรู้ ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการอ่านอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการสร้างความเข้าใจในการอ่าน เพราะตัวอักษร คำ หรือข้อความที่ปรากฏในบท อ่านนั้นมีความหมายหลากหลาย ซึ่งผู้อ่านจะเข้าใจความหมายได้โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับภาษา ใช้บริบท ของความหมายที่คำนั้นๆ ปรากฏอยู่ และใช้ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านประกอบกัน

กลวิธีที่ใช้ในการเชื่อมโยงความรู้เดิมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน

ในการสอนอ่านนั้นผู้สอนจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนซึ่งเป็นผู้อ่าน นำความรู้เดิมจาก ประสบการณ์ และความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่จะได้จากบทอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ดังที่ Richek and Others (1996) ได้ใช้กลวิธีการสร้างเครือข่ายการคาดคะเนและกลวิธี KWL เพื่อกระตุ้นให้ ผู้อ่านนำความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่จะได้รับจากบทอ่าน โดยกล่าวเกี่ยวกับการสร้าง เครือข่าย การคาดคะเนว่า การสร้างเครือข่ายการคาดคะเนเป็นกลวิธีที่ผู้อ่านอาจใช้เองได้อย่างอิสระเพื่อ เตรียมอ่านบทอ่าน ซึ่งในการสร้างเครือข่ายการคาดคะเน นักเรียนจะต้องสร้างภาพความคิดที่ได้จาก ความรู้เดิมก่อนอ่าน กล่าวคือ เขียนหัวข้อทั่วไปไว้ตรงกลาง โดยที่รอบ ๆ หัวข้อนั้นเขียนเนื้อหาสาระ ที่เป็นหัวข้อย่อยเรียงตามลำดับเท่าที่ผู้อ่านจะคะเนได้จากบทอ่านที่กำลังจะอ่าน ดังนี้

ภาพที่ 2.15 โครงสร้างเครือข่ายการคาดคะเน

นอกจากนี้ Richek & Other (1996) ยังได้กล่าวถึงการใช้กลวิธี K – W – L เพื่อกระตุ้นความรู้เดิมก่อนอ่าน และช่วยให้ความทรงจำคงทน โดยผู้อ่านสามารถใช้กลวิธีนี้ได้อย่างอิสระ ซึ่งตัวอักษรแต่ละตัวมีความหมาย ดังนี้

K – What I know : ฉันรู้อะไร (มาก่อน) ในขั้นนี้ผู้อ่านจะต้องสำรวจบทอ่านและตนเองก่อนว่าได้อะไรมาบ้างแล้ว

W – What I want to find out : ฉันต้องการค้นหาอะไร ผู้อ่านต้องการหรือคาดหวังที่จะได้เรียนรู้อะไรจากในบทอ่าน โดยสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้นอาจไม่ตรงกับบทอ่าน ก็ได้

L – What I lean : ฉันได้เรียนรู้อะไรแล้ว ผู้อ่านจะต้องบันทึกสิ่งที่เรียนรู้จากบทอ่าน

ความสัมพันธ์ของการอ่านเพื่อความเข้าใจและคำศัพท์

การที่จะอ่านให้ได้ประสิทธิภาพ ผู้อ่านจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์เป็นพื้นฐาน ดังที่นักการศึกษาหลายท่านให้ความสำคัญเกี่ยวกับคำศัพท์ที่มีต่อการอ่านไว้ดังนี้

ไพเราะ วุฒิเจริญกุล (2540 : 35) กล่าวว่าความรู้ในเรื่องคำศัพท์เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของนักเรียนในการจับใจความสำคัญของเรื่องหรือเข้าใจเรื่องที่อ่าน

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาทยัน อิ่มสำราญ (2547 : 42) กล่าวว่า การที่ผู้อ่านมีความเข้าใจความหมายของคำ และสำนวนต่าง ๆ จะช่วยให้จับใจความได้รวดเร็วและสามารถนำมาเรียบเรียงความคิดได้อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีทักษะน้อยกว่า

บอนด์ และทิงเกอร์ (Bond & Thinker, 1975 : 234 - 235) กล่าวว่า การเข้าใจความหมายของคำ เป็นรากฐานสำคัญของความเข้าใจในการอ่าน ถ้าเข้าใจ ความหมายของคำศัพท์ชัดเจนและกว้างขวางย่อมช่วยให้เข้าใจประโยคและเรื่องราวที่อ่านได้ดี

เดอ เซคโค (De Cecco, 1974) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านว่าการที่ผู้เรียนรู้ความหมายของคำศัพท์มากก็จะสามารถเข้าใจภาษาได้ดีกว่าผู้รู้คำศัพท์น้อย

ลูเชอร์ (Lauter, 1997) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคำศัพท์ที่มีต่อการอ่านว่า ความเข้าใจในบทอ่านจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ถ้าผู้เรียนไม่มีความเข้าใจเพียงพอเกี่ยวกับคำศัพท์ในบทอ่านนั้น

โควดี้ (Coady, 1999) กล่าวว่า ความรู้คำศัพท์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อความสามารถในการอ่านของผู้อ่านในทุกระดับการศึกษา ยิ่งในระดับการศึกษาที่สูง ความจำเป็นในการเรียนรู้คำศัพท์ก็เพิ่มขึ้น

สรุปได้ว่า คำศัพท์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจในบทอ่านที่อ่านและเรื่องราวที่อ่านได้ดี

กลยุทธ์เรียนรู้คำจากบริบทในบทอ่าน

สิ่งที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจในบทอ่าน ผู้อ่านจะต้องใช้ทักษะการวิเคราะห์คำเพื่อให้ทราบความหมายของคำเสียก่อน การวิเคราะห์คำจากบริบทเป็นกลวิธีหนึ่งซึ่งผู้อ่านใช้เพื่อเดาความหมาย นับว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาการไม่รู้ความหมายจากตัวบทอ่านเอง การเรียนรู้คำจากบริบทในบทอ่านใช้กลวิธีการวิเคราะห์คำดังนี้

จอห์นสัน และเพียร์สัน (Johnson & Pearson, 1978) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนคำศัพท์ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ดูคำศัพท์ที่ไม่ทราบความหมาย สะกด และอ่านบริบทที่อยู่รอบ ๆ คำ ถ้ามีรูปภาพให้ดูที่รูปภาพด้วย
2. อภิปรายถึงคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์ที่ต้องการทราบความหมาย
3. ศึกษาประโยคซึ่งมีคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกับที่ต้องการทราบความหมาย
4. ดูคำจำกัดความของคำจากความหมายที่ได้อธิบายไว้
5. ตรวจสอบความหมายของคำศัพท์ โดยเขียนความหมายแยกจากความหมายตามพจนานุกรม

มาร์วิน, ปีเตอร์สัน ไชมิงตัน (Marvin, Peterson Simington, 1991) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการวิเคราะห์คำจากบริบทไว้ดังนี้

1. ดูคำที่อยู่ใกล้เคียงและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกับคำศัพท์ที่ต้องการทราบความหมาย

2. พิจารณาคำนั้นมีอุปสรรค (Prefixes) หรือ ปัจจัย (Suffixes) หรือไม่ แล้วจึงให้ความหมายอุปสรรค ปัจจัยนั้นก่อน
  3. พยายามหาใจความสำคัญของเรื่อง
  4. พยายามหาลักษณะการแต่งเรื่องของเรื่องที่อ่าน โดยเฉพาะบทอ่านที่เป็นนิยาย
  5. อ่านบทอ่านทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อหาคำศัพท์ที่ซ้ำกับคำไม่ทราบความหมายนั้นในส่วนต่าง ๆ ของบทอ่าน
  6. ดูประโยคที่มีคำศัพท์นั้นปรากฏอยู่ว่า คำศัพท์นั้นปรากฏอยู่ในส่วนใดและทำหน้าที่อย่างไรในประโยค
  7. ตรวจสอบประโยคที่ตามมา เพื่อหาข้อมูลใหม่เกี่ยวกับคำศัพท์นั้น
  8. แต่งประโยคใหม่ด้วยคำศัพท์ที่ค้นหา
  9. ตรวจสอบความหมายในพจนานุกรม
- ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการวิเคราะห์คำศัพท์จากบริบทเป็นวิธีการหนึ่งที่ผู้อ่านจะสามารถวิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์ที่ไม่ทราบความหมายจากบริบทที่อยู่แวดล้อมคำศัพท์หลังจากอ่านจบบทอ่านแต่ละเรื่องหรือจบตอนของเรื่องได้

ความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านเพื่อความเข้าใจกับการเขียน

การเขียนมีความสำคัญต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ เนื่องจากหลังจากที่ผู้อ่านได้อ่านบทอ่านแล้ว การเขียนบันทึกจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและจดจำความรู้หรือความประทับใจนั้นไว้ ดังที่ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ดังนี้

แฮร์ริส และสมิท (Harris and Smith, 1976) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียนว่า การเขียนจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและเรียกความทรงจำจากข้อมูลที่เคยอ่านเพราะการเขียนเป็นขั้นตอนที่ผู้อ่านต้องประมวลความรู้จากเรื่องที่อ่าน แล้วนำมาเขียนเรียบเรียงใหม่ตามความเข้าใจของผู้อ่าน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน

แลงเกอร์ (Langer, 1982) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการอ่าน การคิด และการเขียนว่า หลังการอ่านผู้อ่านจะเกิดความเข้าใจ ความคิดต่อเนื่องในการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นต่อสิ่งที่อ่าน ถ้าผู้อ่านได้ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกออกมาเป็นภาษาเขียนแล้วจะทำให้ทักษะการอ่านได้รับการพัฒนาด้วย

คาร์ (Carr, 1983) ได้กล่าวว่าการเขียนสรุปความเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักจัดข้อมูลและเขียนเรื่องขึ้นมาจากบทอ่าน ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะในการถ่ายโอนจากการอ่านมาสู่ทักษะการเขียน ซึ่งส่งผลดีต่อความเข้าใจในการอ่าน

คาร์ และ โอเกิล (Carr & Ogle, 1987) ได้กล่าวว่า การเขียนหลังการอ่านส่งเสริมให้ผู้อ่านได้ใช้ความคิดวิเคราะห์ โดยการรวบรวมเชื่อมโยงและเรียงลำดับข้อมูล แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่ด้วยภาษาของตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในการอ่าน

ซาเกอร์ (Sager, 1989) ได้ให้ข้อคิดว่าการเขียนเป็นการให้โอกาสผู้เรียนได้เป็นทั้งผู้อ่านและผู้เขียน โดยการเขียนจะแสดงถึงความคิดเห็น ความคิดฝัน และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสะท้อนจากงานเขียนที่ได้อ่านจนสามารถพัฒนาให้เกิดความเข้าใจว่า สิ่งที่ได้อ่านนั้นได้รับการเรียบเรียงด้วยภาษาเขียนอย่างไร ซึ่งจะมีผลต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจต่อไป

ริเชค และคนอื่น ๆ (Richek & Others, 1996) ได้กล่าวว่า การอ่านและการเขียนเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์กัน การเขียนทำให้ผู้อ่านจดจำเรื่องราวที่อ่านได้ ซึ่งทำให้สามารถเข้าใจความหมายของคำและการลำดับเรื่อง

ข้อความข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า การเขียนมีความสำคัญต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจเนื่องจากการนำเรื่องที่อ่านมาเขียนเรียบเรียงใหม่ตามความเข้าใจของผู้อ่าน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่านและจดจำข้อมูลจากการอ่านได้เป็นอย่างดี

แนวการสอนแบบโฟร์บล็อก

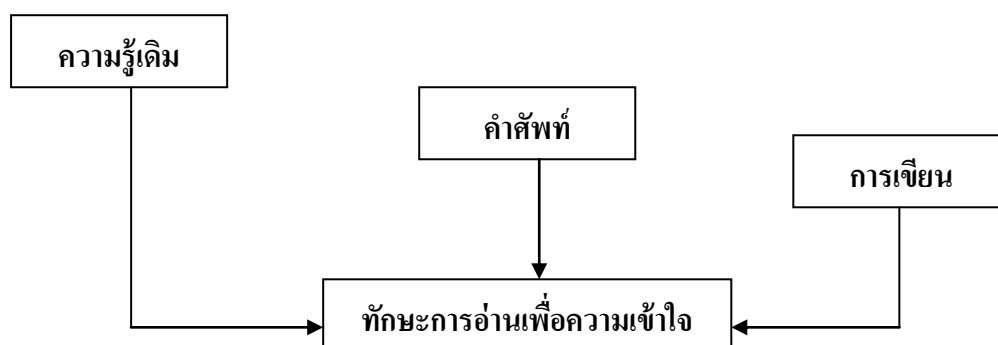
แนวการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four – Blocks) เป็นแนวทางการสอนทักษะการอ่านซึ่งพัฒนาโดย คุนึ่งแฮม, ฮอลล์ และดีฟรี (Cunningham, Hall and Defree (n.d.)) เพื่อส่งเสริมความสามารถทางการอ่าน และการเขียนไปพร้อม ๆ กัน กระบวนการสอนนี้มีความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนสามารถสลับขั้นตอนต่าง ๆ ในการเรียนการสอน กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อกจะให้โอกาสแก่ผู้อ่าน ได้เลือกวัสดุการอ่านเพื่ออ่านเอง จากนั้นเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ ในขณะที่อ่านผู้อ่านสามารถเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์จากบทอ่านและเขียนสรุปเรื่องที่อ่านเพื่อทำให้สามารถจดจำเรื่องที่อ่านและเข้าใจรูปแบบการเขียนของผู้เขียนจากที่ได้กล่าวมานี้ อุษณีย์ ขำกัน (2547) กล่าวว่า กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก จึงประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเลือกอ่านเอง (Self – Selected Reading)	หมายถึง	ขั้นที่ผู้อ่านเลือกอ่านบทอ่านที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับระดับการอ่าน และตรงตามความสนใจของตนเอง
ขั้นแนะให้อ่าน (Guided Reading)	หมายถึง	ขั้นที่ผู้อ่านระลึกถึงความรู้เดิมก่อนอ่านและอ่านวัสดุการอ่านที่เลือกอย่างเข้าใจ

ขั้นเรียนรู้คำ (Working With Words)	หมายถึง	ขั้นที่ผู้อ่านจะได้เรียนรู้ความหมาย ของคำศัพท์จากบทอ่าน
ขั้นการเขียน (Writing)	หมายถึง	ขั้นที่ผู้อ่านเขียนสรุปเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้ อ่านด้วยตนเอง หลังจากอ่านเสร็จแล้ว

จากขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนนั้น เห็นได้ว่าโครงสร้างของกระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อกทำให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน ซึ่งเกิดความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านเพื่อความเข้าใจกับความรู้เดิม ความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านเพื่อความเข้าใจกับคำศัพท์ และความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านเพื่อความเข้าใจกับการเขียน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.16 โครงสร้างกระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก

ขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนของกระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four – Blocks) เมื่อครูผู้สอนนำมาใช้สอนกับนักเรียนจะทำให้ นักเรียนเกิดทักษะความสามารถในการอ่านและเขียนควบคู่กันโดยให้ นักเรียนเลือกบทอ่านด้วยตนเอง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในเรื่องราวที่จะให้อ่าน จากนั้นจึงสอนเทคนิคและวิธีการอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ในขณะที่อ่านนักเรียนจะได้เรียนรู้ความหมายของคำศัพท์ และความหมายจากเรื่องที่อ่าน เมื่อนักเรียนอ่านเสร็จแล้วจึงเขียนสรุปเรื่องราวที่ได้อ่าน

การนำกระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four – Blocks) ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงวิธีการนำไปใช้ ดังนี้

1. กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four – Blocks) เป็นแนวการสอนที่มีความยืดหยุ่น

2. ครูผู้สอนสามารถสลับขั้นตอนของกระบวนการสอนได้แก่ ชั้นเลือกอ่านเอง ชั้นเรียนรู้คำ ชั้นแนะให้อ่าน ชั้นใดขั้นหนึ่งเพื่อนำมาสอนก่อนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ความสามารถทางการอ่านของผู้เรียน

3. กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four Blocks) ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้นำมาวิจัยเท่านั้น ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจถึงหลักการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four – Blocks) และมีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการอ่านรวมทั้งกลวิธีการอ่านอย่างเพียงพอ จึงจะสามารถปรับใช้ให้เข้ากับกระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four – Blocks) ได้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำกระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four – Blocks) มาใช้ในการวิจัย โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ตามขั้นตอนของกระบวนการสอน ดังนี้

ชั้นเลือกอ่านเอง ในขั้นนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความรู้พื้นฐานที่มีอยู่ อ่านบทอ่านด้วยตนเอง เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่จะอ่าน ซึ่งเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และอ่านอย่างมีมารยาทให้แก่ นักเรียนต่อไป โดยให้เลือกหนังสืออ่านได้ตามความสนใจและความต้องการของตนเองจากบทอ่านที่ครูนำมาให้

ชั้นเรียนรู้คำ เนื้อเรื่อง เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ความหมายของคำจากบริบทแวดล้อม จากนั้นจึงตรวจสอบความหมายจากพจนานุกรมในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ความหมายของคำศัพท์จากบริบทได้ นักเรียนสามารถหาความหมายของคำจากพจนานุกรมได้โดยตรง ชั้นเรียนรู้คำศัพท์ครูสามารถจัดกิจกรรมตามขั้นตอน ดังนี้

1. นักเรียนวงกลมล้อมรอบคำศัพท์ที่ครูกำหนดให้ หรือวงกลมล้อมรอบคำศัพท์ที่นักเรียนไม่ทราบความหมายด้วยตนเอง
2. นักเรียนดูบริบทโดยรอบของคำศัพท์ที่วงกลมไว้แล้วลองวิเคราะห์ความหมายของคำจากบริบทโดยรอบ
3. นักเรียนจดคำศัพท์และความหมายลงในใบงาน แล้วตรวจสอบความหมายจากพจนานุกรม ถ้านักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ความหมายของคำได้ ก็สามารถเปิดดูความหมายของคำจากพจนานุกรมได้
4. ในบางแผนการจัดการเรียนรู้ ครูจะให้นักเรียนเขียนเป็นคำศัพท์ขึ้นมา โดยครูกำหนดความหมายไว้ให้ในใบงาน หรือครูจะให้นักเรียนแต่งประโยคจากคำศัพท์ที่นักเรียนหาความหมายมาเรียบร้อยแล้ว ครูสามารถกำหนดออกแบบการจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย ตามความสามารถและความถนัดของนักเรียน

ขั้นแนะให้อ่าน ขั้นนี้ครูจะแนะให้นักเรียนใช้กลวิธีการเรียนรู้การอ่าน ดังนี้

1. ให้นักเรียนขีดเส้นใต้ใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน
2. ให้นักเรียนบันทึกการอ่านลงในสมุดเล่มเล็กที่ครูเตรียมให้

ขั้นสะท้อนคิดและเขียนสรุปความ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการสอนอ่านแบบ โฟร์บล็อก (Four – Blocks) นักเรียนจะเป็นผู้สรุปเรื่องราวจากบทอ่านด้วยตนเองและเขียนสรุปความจากเรื่องที่อ่าน กิจกรรมทั้งหมดในขั้นนี้ มีขั้นตอนดังนี้

1. ครูตั้งความคิด(คำถาม)ให้นักเรียนสะท้อนคิด
2. นักเรียนเขียนสรุปความจากเรื่องที่อ่านด้วยตนเอง

รายละเอียดที่ผู้วิจัยได้นำกระบวนการสอนแบบ โฟร์บล็อก (Four – Blocks) มาใช้ในการวิจัยแสดงดังตาราง 2.2

ตารางที่ 2.2 การเปรียบเทียบเทคนิคการฝึกกลวิธีการเรียนรู้ร่วมกับการสอนแบบ โฟร์บล็อกกับการสอนแบบปกติ

เทคนิคการฝึกกลวิธีการเรียนรู้ ร่วมกับการสอนแบบโฟร์บล็อก	การสอนแบบปกติ
1. ขั้นเลือกอ่านเอง 1.1 ครูสนทนากับนักเรียนถึงนิทานที่บ้าน บทความและข่าว และถามนักเรียนว่าใครรู้จักบ้าง ชั่วๆ ให้นักเรียนตอบคำถาม ครูยกตัวอย่างให้นักเรียนฟัง เพื่อเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ให้เข้ากับความรู้เดิมของนักเรียนและให้เลือกหนังสืออ่านได้ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง	1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน 1.1 ครูเป็นผู้ทบทวนบทเรียน ทบทวนความรู้เดิมที่นักเรียนได้เรียนผ่านมาแล้วและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนก่อนเริ่มเรียน
2. ขั้นเรียนรู้คำ เนื้อเรื่อง 2.1 นักเรียนหาความหมายของคำศัพท์ในเนื้อเรื่องจากพจนานุกรมและจำคำศัพท์ทราบความหมายของคำศัพท์และอ่านคำศัพท์ในเนื้อเรื่องได้ถูกต้อง	2. ขั้นสอน 2.1 ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนด้วยตนเองเช่น การอธิบายเนื้อหา การยกตัวอย่าง การสนทนา การอภิปราย การถาม – ตอบ การทำใบงานตามที่ครูกำหนด

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

เทคนิคการฝึกกลวิธีการเรียนรู้ ร่วมกับการสอนแบบโฟร์บล็อก	การสอนแบบปกติ
	2.2 ครูมีการใช้สื่อการสอนประกอบ การสอนโดยอาจใช้ของจริง ภาพ แผนภูมิ หรือสื่ออื่น ๆ
3. ชั้นแนะให้อ่าน ฝึกกลวิธีการเรียนรู้ การอ่าน 3.1 นักเรียนจับประเด็นได้ใจความสำคัญ ของเรื่อง ได้ถูกต้อง 3.2 นักเรียนบันทึกการอ่านได้ถูกต้อง 3.3 นักเรียนอ่านจับใจความได้ถูกต้อง	3. ชั้นสรุป 3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา เป็นการย้าความคิดของนักเรียน หรือสิ่งที่ นักเรียนได้เรียนผ่านมาแล้วด้วยการอภิปราย ซักถาม และตรวจแบบฝึกหัดร่วมกัน
4. ชั้นสะท้อนคิดและเขียนสรุปความ 4.1 ครูตั้งความคิด (คำถาม) ให้นักเรียน สะท้อนคิดและเขียนสรุปความจากเรื่องที่ อ่านได้ถูกต้อง 4.2 นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและมี มารยาทในการอ่าน	

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four – Blocks) และกลวิธีการเรียนรู้มีดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

อาภาภรณ์ จินดาประเสริฐ (2540 : 25-61) ได้ศึกษาการพัฒนาวิธีการเรียนภาษาต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการฝึกกลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษโดยการเปรียบเทียบการใช้กลวิธีการเรียนระหว่างกลุ่มควบคุมซึ่งเรียนเฉพาะเนื้อหาตามหลักสูตรกับกลุ่มทดลองได้เรียน

เนื้อหาตามหลักสูตรและเพิ่มการฝึกกลวิธีการเรียนควบคู่กัน ไปและศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มทดลอง ที่มีต่อการฝึกกลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะเทคนิคการแพทย์ ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 67 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษแตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ทั้งด้านการอ่าน คำศัพท์และการฟัง มีคะแนนเฉลี่ยของการใช้กลวิธีการเรียนแตกต่างกับกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อประโยชน์ของการใช้กลวิธีการเรียนภาษาอังกฤษแตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และกลุ่มทดลองทั้งหมด มีความเห็นว่า การฝึกกลวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนา กระบวนการเรียน และการพัฒนาความสามารถทางภาษา ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ร้อยละ 97 ของนักเรียนที่ตั้งใจที่จะนำกลวิธีการเรียนที่ได้รับ ไปใช้ต่อไป

บุษกร วิชูปดา และประมาณ ทรัพย์ผดุงชน (2543 อ้างถึงใน ตติยา เมฆประยูร, 2544) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้กลวิธีการคาดเดาความหมายคำศัพท์ของนักศึกษาที่มีความสามารถในการคาดสูงและต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 141 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้กลวิธีการคาดเดาความหมาย 2 แบบ แบบการคาดเดาความหมายโดยการใช้ความรู้เดิมหรือ บริบทที่อยู่ห่างคำศัพท์ และแบบการคาดเดาความหมายโดยการใช้ตัวชี้แนะทางภาษาศาสตร์ หรือบริบทที่อยู่ใกล้คำศัพท์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษา ทั้งกลุ่มที่มีความสามารถในการคาดสูงและต่ำ ใช้กลวิธีการคาดเดาความหมายคำศัพท์ทั้ง 2 แบบ ในระดับมาก และพบว่านักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ใช้กลวิธีการคาดเดาความหมายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชมภูนุช เกตุแก้ว (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้กลวิธีอภิปัญญาในการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน ด้วยวิธีการใช้กลวิธีอภิปัญญาในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อประเมินการใช้กลวิธีอภิปัญญาในการอ่านของนักเรียน และเพื่อศึกษาผลการใช้กลวิธีอภิปัญญาในการอ่านของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กลวิธีอภิปัญญาในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่เรียน โดยใช้กลวิธีอภิปัญญาในการอ่านทุกขั้นตอนของกิจกรรม คือ การวางแผน การตรวจสอบ การประเมินผลการอ่าน มีการใช้กลวิธีอภิปัญญาในการอ่านของนักเรียน โดยนักเรียนใช้กลวิธีทำนายเรื่องล่วงหน้าก่อนอ่านอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการใช้กลวิธีอภิปัญญาในด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

สุดท้าย สัตนันท์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการใช้กลวิธีช่วยจำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการทดสอบคำศัพท์ก่อนเรียนและหลังเรียนกลุ่มการใช้กลวิธีช่วยจำกับกลุ่มไม่ใช้กลวิธีช่วยจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 2) เปรียบเทียบผลการทดสอบคำศัพท์หลังเรียนระหว่างกลุ่มการใช้กลวิธีช่วยจำกับกลุ่มไม่ใช้กลวิธีช่วยจำ 3) ศึกษาผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีช่วยจำ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้กลวิธีช่วยจำกับกลุ่มไม่ใช้กลวิธีช่วยจำมีความรู้คำศัพท์หลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนโดยใช้กลวิธีช่วยจำมีความรู้คำศัพท์มากกว่านักเรียนกลุ่มไม่ใช้กลวิธีช่วยจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้กลวิธีช่วยจำมีความสนใจกลวิธีการเรียนรู้ด้วยบัตรคำ บัตรภาพ และพจนานุกรมมากในการจัดการเรียนการสอนด้วยกลวิธีช่วยจำ

พรพิไล มนัสเกียรติกุล (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลการใช้กลวิธีการเรียนภาษาทางตรงด้านการจำ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการเรียนภาษาทางตรงด้านการจำ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กลวิธีการเรียนภาษาทางตรงด้านการจำ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 3) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำศัพท์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กลวิธีการเรียนภาษาทางตรงด้านการจำ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กลวิธีการเรียนภาษาทางตรงด้านการจำ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 79.84/77.19 ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้กลวิธีการเรียนภาษาทางตรงด้านการจำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เท่ากับ 0.5705 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้กลวิธีการเรียนภาษาทางตรงด้านการจำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อุษณีย์ ขำกัน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถทางการอ่านภาษาไทย โดยใช้แนวการสอนแบบโฟร์บล็อกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถทางการอ่านภาษาไทย โดยใช้แนวการสอนแบบโฟร์บล็อกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 25 คน ผู้วิจัยทำการทดลองโดยใช้แนวการสอนแบบโฟร์บล็อก ได้แก่ ขั้นเลือกอ่านเอง ขั้นแนะให้อ่าน ขั้นเรียนรู้คำ และขั้นการเขียนเป็นเวลา

8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดความสามารถทางการอ่านภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
- 2) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน คือ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการทดลองร้อยละ 14 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
- 3) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
- 4) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์การประเมิน คือ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการทดลองร้อยละ 15 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 5) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางการเขียนสรุปความจากบทอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 6) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางการเขียนสรุปความจากบทอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์การประเมินคือ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการทดลองร้อยละ 12 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

อัล คาร์นิ (Al-Qarni, 2003 : 1622-A) ได้ศึกษาผลการใช้กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์คือ กลวิธีการท่องจำเพื่อช่วยให้เกิดความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักศึกษาที่เริ่มเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในประเทศซาอุดีอาระเบีย เทคนิคย่อยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ 1) ท่องจำในใจ คือ การท่องจำคำศัพท์ภาษาต่างประเทศตามด้วยคำแปลในใจ 2) ท่องจำออกเสียง คือ การท่องจำคำศัพท์ภาษาต่างประเทศตามด้วยคำแปลโดยออกเสียงดัง ๆ 3) ท่องจำในใจ และเขียน คือ การท่องจำคำศัพท์ภาษาต่างประเทศพร้อมคำแปลในใจและเขียนคำศัพท์นั้น 4) ท่องจำออกเสียงและเขียน คือ การท่องจำคำศัพท์ภาษาต่างประเทศพร้อมคำแปลโดยออกเสียงดัง ๆ และเขียนคำศัพท์นั้น สมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ข้อ ดังนี้ 1) กลวิธีการท่องจำ ช่วยให้นักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ เกิดความคงทนในการจำคำศัพท์ได้ทั้งระยะสั้นและระยะยาว 2) จาก 4 เทคนิคของกลวิธีการท่องจำ เทคนิคที่มีผลต่อความคงทนในการจำเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) การท่องจำออกเสียงและเขียน 2) การท่องจำในใจและเขียน 3) การท่องจำออกเสียงและ 4) การท่องจำในใจ กลุ่มที่ใช้ทดลอง แบ่งเป็น 4 กลุ่มตามเทคนิคที่ใช้ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 133 คน เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิชาเอกภาษาอังกฤษ และการแปล แต่ละกลุ่มได้รับการฝึกให้เทคนิคที่แตกต่างกัน จากนั้นทำการทดสอบทันทีและเว้นอีก 1 สัปดาห์ จึงใช้แบบทดสอบชุดเดิมทดสอบอีก ผลปรากฏว่าผลการสอบครั้งแรก

และครั้งหลัง แสดงให้เห็นว่า กลวิธีการท่องจำช่วยให้เกิดความคงทนในการจำ นอกจากนี้ยังพบว่า เทคนิคการท่องจำในใจและเขียน และการท่องจำออกเสียงและเขียนช่วยให้เกิดความคงทนในการจำ มากกว่าการท่องจำออกเสียงและการท่องจำในใจ

โมฟาเรห์ (Mofareh, 2005 : 552-C) ได้ทำการศึกษาการใช้ของกลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์ ของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในระดับชั้นที่แตกต่างกัน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ ระดับชั้น และระดับความสามารถในการรู้คำศัพท์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 490 คน เป็นผู้เรียนในประเทศ ซาอุดีอาระเบีย แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถามประกอบไปด้วย 4 ส่วน มี 72 ข้อ แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) กลวิธีการเดา การขอความช่วยเหลือ การใช้พจนานุกรม และการข้ามคำนั้น 2) กลวิธีโน้ตย่อ 3) กลวิธีการท่องจำ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการเขียนไดอารี ผลการศึกษาพบว่า เพศหญิงโดยเฉพาะระดับประถมและมัธยมใช้กลวิธีการเรียนรู้คำศัพท์มากกว่าเพศชาย ซึ่งกลวิธีใช้มากที่สุด คือ การโน้ตย่อ อย่างไรก็ตามมีกลวิธีที่เพศหญิงและชายใช้มาก คือ กลวิธีการเขียนคำแปล การเดาความหมาย คำศัพท์ที่ไม่คุ้นจากภาพ กลวิธีที่แต่ละระดับชั้นใช้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ คือกลวิธีการโน้ตย่อ กลวิธีการเดา การขอความช่วยเหลือการใช้พจนานุกรม และการข้ามคำนั้น นอกจากนี้ยังพบว่าระดับความสามารถด้านคำศัพท์ของผู้เรียน มีผลต่อการใช้กลวิธี โดยกลวิธีการเดา และการใช้พจนานุกรมหนึ่งภาษา เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีความรู้ด้านคำศัพท์ในระดับมาก

คูนิงแฮม ฮอลล์ และดีฟริ (Cunninigham, Hall and Sigmon, 1998) ได้ทำการวิจัยโดยนำ กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อกไปทดลองใช้กับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาคลามมอนส์ ในรัฐนอร์ทคาโรไลนาประเทศสหรัฐอเมริกา โดยตลอดทั้งปีการศึกษาครูผู้สอนได้สอนอ่านโดยใช้ กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก ใช้การวัดและประเมินผลระหว่างการสอน โดยการตอบคำถามจากการอ่านซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ทั้งการอ่านออกเสียงและการอ่านเพื่อความเข้าใจ นอกจากนี้ ครูผู้สอนจะใช้การสัมภาษณ์ และการสังเกตในการเก็บข้อมูลด้วย ปลายปีการศึกษานักเรียน จะทำข้อสอบทางการอ่าน IRI เพื่อเป็นการประเมินผลการสอนอ่าน โดยใช้กระบวนการสอนแบบ โฟร์บล็อก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในเกรด 1 ร้อยละ 58 – 84 มีความสามารถทางการอ่านเพิ่มขึ้น นักเรียนสามารถอ่านบทอ่านที่มีระดับความยากตั้งแต่เกรด 3 ขึ้น ไปร้อยละ 22 – 28 สามารถอ่านบทอ่าน ที่มีระดับความยากเท่ากับเกรดที่ตนเองอยู่ร้อยละ 10 – 17 สามารถอ่านบทอ่านที่มีระดับความยากต่ำกว่า เกรดที่ตนเองอยู่ นักเรียนในเกรด 2 ร้อยละ 68 – 76 มีความสามารถทางการอ่านเพิ่มขึ้น นักเรียนสามารถ อ่านบทอ่านที่มีระดับความยากตั้งแต่เกรด 4 ขึ้น ไปร้อยละ 2 – 9 สามารถอ่านบทอ่านที่มีระดับความยาก

ต่ำกว่าเกรดที่ตนเองอยู่ ส่วนค่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทางการอ่านของนักเรียนในเกรด 3 เกรด 4 และเกรด 5 เพิ่มขึ้นร้อยละ 90

สการ์เซลล์ และมอร์แกน (Scarcell & Morgan, 1999) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพของการใช้แนวการสอนอ่านตรงโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานในห้องเรียน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางการอ่านของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ กับแนวการสอนอ่านตรงและกลวิธีการสอนอ่านต่าง ๆ โดยแนวการสอนอ่านตรงที่ใช้ในที่นี้คือ กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four – Blocks) ของ Cunningham ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเรียนรู้คำ ใช้กลวิธีสอนอ่านคำ และกลวิธีสะกดคำ ขั้นจับบันทึก ใช้การเขียนความเรียง ขั้นแนะให้อ่าน ใช้วิธีสอนอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และขั้นเลือกด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเลือกวัสดุการอ่านด้วยตนเอง กับนักเรียนกลุ่มทดลองเป็นนักเรียนเกรด 1 จำนวน 2 ห้องเรียน ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมจำนวน 2 ห้องเรียน ใช้แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองทั้ง 2 ห้องเรียนมีประสิทธิภาพทางการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากข้อมูลข้างต้นการสอนแบบโฟร์บล็อกเป็นกระบวนการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านของผู้อ่านโดยการสอนอ่านและเขียนไปพร้อมกันเป็นแนวทางการสอนที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถทางการอ่านจับใจความเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การสอนให้นักเรียนรู้จักใช้กลวิธีในการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว ประสพผลสำเร็จในการเรียนได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเทคนิคการฝึกกลวิธีการเรียนรู้ร่วมกับการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four-Block) มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถทางด้านการอ่านจับใจความอย่างมีประสิทธิภาพ